

OBRANA

ŠTEFÁNIK mieri do Lotyšska

Mínometné strel'by na Lešti

Stejky Jakuba Grigara

Cvičenia v roku 2017

**Téma:
Rumunskí
osloboditelia**

Policajti na vlnách

**Rozhovor s genmjr.
Ondřejom Novosadom**

Policajti na mori

Slovenskí vojenský policajti sa pripravovali na nasadenie do zahraničnej operácie EUNAVFOR MED Sophia vo výcvikovom stredisku Eckenförd v Nemecku. Dvojmesačný špeciálny výcvik sa zavŕšil 31. marca. Slovenská republika vyčlenila na operáciu desať príslušníkov Vojenskej polície, ktorí budú v Stredomorí pôsobiť v tzv. Boarding Teame na lodi nemeckého vojenského námorníctva. Spolu s nimi sa pripravujú aj dvaja námorníci. Kontingent sa skladá z dvoch identických päťčlenných skupín, každý príslušník má jasne definovanú úlohu. Hlavnou úlohou operácie EUNAVFOR MED Sophia je zastavenie pašovania ľudí z afrických štátov do Európy v súvislosti s migračnou krízou a hrozbou globálneho terorizmu.

Foto: Vojenská polícia

Miloslav Ščepka
vedúci oddelenia
rezortnej tlače

Je apríl. Svet sa zbláznil. Turecko hodilo za hlavu celé minulé storočie i odkaz Atatürka. Mení orientáciu zo Západu na Východ, od slobody a demokracie k autokracii. I za cenu eskalovania konfliktov s doterajšími spojencami (zatiaľ len diplomatických) a obmedzovania spolupráce v rámci NATO. Imigrantov využíva ako rukojemníkov a v zahraničí žijúcich Turkov ako piatu kolónu. Severná Kórea rinčí jadrovými zbraňami a nešetří veľkohubými provokáciami. Filipínsky prezident Rodrigo Duterte vo vulgárnosti slovných útokov za Kimovcami nezaostáva. Donedávna pacifistické Japonsko vysiela vojnové lode do Juhočínskeho mora, ktoré čínski komunisti považujú za svoje. Druhou najsilnejšou stranou sa v holandských parlamentných voľbách stali extrémisti Geerta Wildersa. Poľsko po znovuzvolení Donalda Tuska za predsedu Európskej rady netají nechúť voči EÚ. Škóti a Íri premýšľajú o odchode z Veľkej Británie, čo by v protiklade k sľubom brexitárov urobilo Britániu malou. Kosovo napriek dohodám chce armádu. Globálne otepľovanie roztápa arktické ľadovce a spúšťa neľútostný zápas o nové námorné cesty i nerasty. Európa márne hľadá obranu voči improvizovaným útokom moslimských extrémistov. Garantom stability a istoty nie je ani nový prezident USA. A u nás niekdajší hrdina boja proti komunistickej totalite Ján Čarnogurský vyzýva na ozbrojený odpor voči vláde, EÚ i Aliancii, pričom záruku slobody a blahobytu vidí v autoritárstve.

Je apríl. Svet sa zbláznil. A práve toto je miesto a čas, keď treba jasne, jednoznačne a rázne brániť hodnoty, na ktorých stojí naša krajina, kultúra, civilizácia. Hodnoty, ku ktorým sme sa vrátili 17. novembra 1989: mierové spolužitie, slobodu a demokraciu. Naš svet, naša vlasť i naše životy za to stoja. Dúfame, že k tomu svojou troškou prispeje i aprílové vydanie Obrany.

NA TITULNEJ STRANE: Príslušníci nitrianskeho mechanizovaného práporu cvičili streľbu z mínometov • Foto: Jozef Žiak

8 Pred odchodom Štefánika do Lotyšska

14 Militarizácia Arktídy

16 Rozhovor s generálmajorom Ondřejom Novosadom

16

19 Podiel rumunských vojakov na oslobodzovaní Slovenska

26 Nový kráľ morí USS Gerald R. Ford

26

28 Pol roka v africkom Mali

30 Mínometné streľby na Lešti

34 Zhromaždenie hlavného poddůstojníka

36 Cvičenia a športové podujatia v roku 2017

38 Od počítača ku kajaku

44 Zrak a počítač

46 Slovenskí vojaci po februári 1948

34

Nájdete nás aj na internetových adresách www.mosr.sk/obrana/ a www.mosr.sk/ebulletin/
Informácie o distribúcii OBRANY vám poskytneme na e-mailovej adrese obrana@mod.gov.sk

MINISTERSTVO
OBRANY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXV. • č. 4/2017
• Redakčná uzávierka 21. 3. 2017 • Do výroby zadané 24. 3. 2017 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 17 40, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktori: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0960 33 83 52, 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk, Mgr. Hana KLOBUŠICKÁ, tel.: 0960 312945, 0903 820 193, e-mail: hana.klobusicka@mod.gov.sk • Vedúca vydania a jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ, tel.: 0960 31 30 54, e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Grafická úprava: Mgr. Jan Taras • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslávské tlačiarne Skalica, s.r.o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 308 45572, EV 412/08, ISSN 1 336-1910. • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR • NEPREDAJNÉ

Európska bezpečnosť po novom?

Brexit, výsledky amerických volieb. Dve témy, ktoré síce so sebou nesúvisia, no keď sa na ne pozrieme v kontexte bezpečnosti, zistíme, že majú veľa spoločného.

Aký vplyv teda bude mať brexit a požiadavka amerického prezidenta na plnenie záväzkov vyplývajúcich z členstva v NATO na rezort obrany SR?

Brexit

V referende britskí voliči rozhodli po viac ako 43 rokoch členstva o vystúpení Spojeného kráľovstva z EÚ. Zatiaľ čo v Anglicku a vo Walese mierne prevažovala požiadavka v prospech odchodu, Škótsko a Severné Írsko výrazne presadzovali zotrvanie v Únii. Dôsledky referenda pre krajinu a jej obyvateľov sa v pozitívnom aj negatívnom zmysle prejavili takmer hneď. Britská libra klesla druhý deň po referende približne o 15 % voči americkému doláru a približne o 10 % voči euru. Negatívne predpoklady ďalšieho poklesu sa však nenaplnili, naopak – ešte v roku 2016 začala voči euru posilňovať. Vzrástla tiež inflácia a nezamestnanosť. Neistota a strach zo straty zamestnania negatívne ovplyvňujú obyvateľov Británie aj ľudí, ktorí tam prišli za prácou. Rozhodnutie britských občanov v referende má implikácie na implementáciu Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky (SBOP) EÚ v niekoľkých oblastiach, napr. v oblasti operácií a misií, bojových skupín EÚ, finančného mechanizmu ATHENA alebo Európskej obrannej agentúry.

Operácie a misie SBOP

Spojené kráľovstvo patrí medzi významných prispievateľov do operácií a misií SBOP EÚ. Príslušníci jeho ozbrojených síl pôsobia v operácii EUFOR ALTHEA, v operácii EUNAVFOR MED Sophia alebo v operácii EUNAVFOR Atalanta. V záujme zachovania stability bezpečnostnej situácie v jednotlivých regiónoch je možné predpokladať, že UK zachová svoje príspevky do uvedených operácií. Je však možné, že po vystúpení už nebude poskytovať svoje operačné veliteľstvo (OHQ) v Northwoode, ktoré slúži aj na velenie operáciám SBOP. Napriek tomu, že v súčasnosti plní

úlohu operačného veliteľstva EÚ pre operáciu EUNAVFOR ATALANTA, nemala by táto skutočnosť po prevzatí zodpovednosti iným OHQ narušiť schopnosť velenia a riadenia operácií SBOP EÚ. Naďalej tak budú zachované tri možnosti realizácie velenia a riadenia operácie: pre autonómne operácie bude stále môcť využiť jedno zo štyroch operačných veliteľstiev, či už v nemeckom Postupime, v Mont Valérien pri Paríži, v Centocelli neďaleko Ríma alebo v gréckej Larisse. Tieto veliteľstvá slúžia zároveň aj ako národné plánovacie centrá. Druhou možnosťou, ktorú brexit zrejme tiež neovplyvní, je využívanie kapacít NATO v rámci dohôd Berlín Plus. Umožňuje plánovať a riadiť operácie SBOP z Veliteľstva spojeneckých síl pre operácie (ACO) v belgickom Monse. Táto možnosť sa aj v súčasnosti využíva v prípade operácie EUFOR ALTHEA. Treťou možnosťou, ktorú by brexit nemal ovplyvniť, je využitie štruktúr vojenského štábu EÚ (EUMS) na velenie a riadenie misií a operácií obmedzenej veľkosti, rámcovo približne do veľkosti bojovej skupiny EÚ.

Bojové skupiny EÚ

Dôsledkom vystúpenia UK z EÚ môže byť aj ukončenie exekutívneho mandátu operácie EUFOR ALTHEA, ktorého je UK, podobne ako SR, najväčším podporovateľom. Prípadné ukončenie exekutívneho mandátu by mohlo mať negatívny vplyv nielen na bezpečnostnú situáciu, z pohľadu SR v kľúčovom regióne západného Balkánu, ale potenciálne aj na vzťahy medzi EÚ a NATO.

Zaujímavá situácia, ktorú ovplyvní brexit, môže nastať aj v oblasti implementácie koncepcie bojových skupín EÚ. V dlhodobom dobrovoľnom harmonograme príspevkov krajín do pohotovosti bojových skupín EÚ je stále oficiálne deklarovaný príspevok UK ako rámcovej krajiny zodpovednej za vybudovanie bojovej skupiny v druhom polroku 2019. V rovnakom období deklarovali (podľa koncepcie by mali byť v pohotovosti vždy dve bojové skupiny) poskytnutie bojovej skupiny EÚ aj krajiny V4. Ak by došlo k

vystúpeniu UK z EÚ ešte pred týmto termínom, mohla by nastať situácia, keď by v dlhodobom harmonograme ostala len bojová skupina tvorená krajinami V4. A pravdepodobnosť jej nasadenia by sa tým výrazne zvýšila.

Finančný mechanizmus ATHENA

ATHENA je mechanizmus, prostredníctvom ktorého sa spravuje financovanie spoločných nákladov súvisiacich s vojenskými operáciami v rámci spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ. Jeho prostredníctvom je možné financovať spoločné náklady na vojenské operácie EÚ aj náklady súvisiace s národnými kontingentmi, znášané štátmi. Pravidlá prispievania na mechanizmus sú zmluvne stanovené a členské krajiny uhrádzajú ročný príspevok vo výške, ktorá sa určuje podľa ich hrubého národného dôchodku. Po vystúpení UK z EÚ môže byť britský príspevok rozpočítaný medzi zostávajúce členské krajiny, takže by vzrástla aj výška príspevku MO SR. Vychádzajúc z aktuálnych pomerov v roku 2017, keď výška podielu SR na celkovom rozpočte mechanizmu ATHENA dosahuje hodnotu 0,538 percenta a podiel UK 16,75 percenta, by príspevok SR vzrástol na hodnotu 0,628 percenta, teda o 0,09 percenta.

V súčasnom období sa pripravuje revízia mechanizmu ATHENA, ktorá by sa mala zrealizovať budúci rok. Predpokladá rozšírenie spoločného financovania aj na položky, ktoré mechanizmus aktuálne nepokrýva. Umožnilo by posilniť v súčasnosti len parciálne financovanie bojových skupín EÚ. Návrhy na rozšírenie miery spoločného financovania sú po oznámení výsledkov referenda o brexite intenzívnejšie. Dá sa predpokladať, že rozšírením spoločného financovania výrazne vzrastie nielen celkový rozpočet mechanizmu, ale po vystúpení UK aj podiel SR a z neho vyplývajúca výška príspevku z rozpočtu MO SR.

Európska obranná agentúra

Medzi základné úlohy Európskej obrannej agentúry (EDA) patrí podpora rozvoja európskych obranných spôsobilostí a vojenskej spolupráce, stimulácia obranného výskumu a vývoja a tiež posilňovanie európskeho obranného priemyslu. EDA tiež vystupuje ako vojenské rozhranie pre politiky EÚ. Veľká Británia sa v súčasnosti zapája do viacerých programov a projektov EDA a pravdepodobne bude mať záujem pokračovať. SR sa aktuálne nezúčastňuje na bilaterálnej báze na žiadnom z programov s UK, iba v niektorých spoločných programoch, kde sú zapojené všetky krajiny EDA. Z pohľadu projektového plánovania by mal mať brexit len minimálny vplyv na angažovanosť SR v programoch a projektoch EDA.

Podiel príspevkov členských krajín do rozpočtu EDA v percentuálnej podobe je identický s mechanizmom ATHENA. Takže príspevok SR do rozpočtu EDA by vzrástol. Možno predpokladať, že zapojenie EDA do realizácie obranno-bezpečnostných iniciatív vyplývajúcich z Globálnej stratégie EÚ si vyžiada ďalšie zvýšenie rozpočtu, čoho najväčším odporcom, podobne ako pri ATHENA, je práve UK. Aj v tejto oblasti je preto možné očakávať, že brexit bude znamenať zvýšené náklady pre SR.

Trump a NATO

Programom, v ktorom otváral témy ako ilegálna migrácia, zníženie daní, reforma zdravotníctva, školstvo, ale aj zníženie obchodného deficitu a zastavenie odlivu výroby do zahraničia si Donald Trump získal voličov. V kampani upriamil pozornosť na vnútorné problémy USA a zníženie angažovania v zahraničí. A zvíťazil.

„Američania sa nemôžu starať o budúcnosť bezpečnosti vašich detí viac, ako to robíte vy.“ Alebo: „Ak vaše krajiny nechcú vidieť, ako Amerika utlmí svoje záväzky v Aliancii, musíte

preukázať podporu pre našu spoločnú obranu,“ – aj tieto slová povedal minister obrany USA James Mattis počas rokovania ministrov obrany členských krajín NATO v polovici februára tohto roku. Potvrdzujú líniu nového prezidenta USA, ktorý počas kampane kritizoval členské krajiny NATO, že nedávajú dve percentá hrubého domáceho produktu na obranu. Mattis síce neskôr dodal, že NATO je „základným kameňom americkej bezpečnosti“, no jeho tvrdé vyjadrenie odborníci vnímajú ako ultimátum. USA nebudú súčasťou kolektívnej obrany podľa článku 5 Severoatlantickej zmluvy, ak ostatné krajiny neinvestujú do svojich ozbrojených síl viac peňazí? Alebo sa americký prezident prostredníctvom svojho ministra snaží naznačiť, že by spojenci mali Amerike za ochranu platiť? Tieto i mnohé ďalšie vyhlásenia novej americkej administratívy vzbudzujú neistotu.

Záväzok vs. realita

Záväzok, že na obranu budú členské krajiny vydávať dve percentá HDP, plní v posledných desiatich rokoch len zopár štátov. V roku 2016 to boli okrem USA iba Veľká Británia, Poľsko, Estónsko a Grécko. V budúcom roku by sa malo pridať Rumunsko a v nasledujúcom Lotyšsko s Litvou. V roku 2016 sa celkové vojenské výdavky na obranu európskych členov NATO a Kanady zvýšili o 3,8 percenta, čo predstavuje nárast o viac ako 9,3 miliardy EUR.

Na summite vo Walese sa členovia Aliancie zaviazali postupne zvyšovať obranné výdavky. Slovensko prisľúbilo, že do roka 2020 dosiahnu 1,6 percenta HDP a neskôr dve percentá. Hoci mnohí odborníci sú skeptickí, viacero opatrení oprávňuje na optimizmus. Po schválení novej Bielej knihy o obrane SR na jeseň minulého roka rezort podporuje tvorbu novej Bezpečnostnej stratégie SR v gescii MZVaEZ SR a pripravuje novú Obrannú stratégiu SR. Oba dokumenty majú byť do konca júna predložené

vláde SR a budú slúžiť ako základ pre tvorbu ďalších, ako Dlhodobý plán výstavby ozbrojených síl s výhľadom do roka 2030, ktorý predložíme vláde v rovnakom termíne ako brannú stratégiu a očakávame, že na jeseň tohto roka by mohol byť schválený NR SR. Pripravuje sa aj nová vojenská doktrína.

Vplyvy a závery

Obrana, ktorú po rozpade bipolárneho usporiadania sveta mnohí začali pokladať za okrajovú tému, získava nový rozmer. Ekonomická kríza a vojenský konflikt medzi Gruzínskom a Ruskom v roku 2008 určite prekvapili v európskom aj globálnom meradle. Neboli sme na to pripravení a nedokázali sme adekvátne reagovať. Takmer každá krajina začala uprednostňovať parciálne riešenia pred spoločnými. Nepovšimnutá zostala zmena správania sa Ruska k susedom. Táto nevšímavosť viedla o šesť rokov neskôr ku konfliktu na Ukrajine. Až ten prinútil niektoré krajiny, najmä susediace s Ruskom, k zmene vnímania bezpečnosti a systémového riešeniu otázok obrany. Začali si tiež uvedomovať práva a povinnosti vyplývajúce z členstva v NATO aj EÚ.

Otázky obrany a budovania obranných spôsobilostí či reálne prehĺbenie vzťahov medzi NATO a EÚ sa znova dostávajú do popredia. Nová situácia bude zrejme viesť k zvyšovaniu výdavkov na obranu. Iniciatívy v Aliancii sa už týmto smerom rozbiehajú. Je dôležité, aby sa otázka obrany znovu stala skutočnou súčasťou spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky a presadzovania spoločných európskych záujmov. Európa nemá inú alternatívu, len spojiť sily, riešiť otázky bezpečnosti a obrany spoločne. Individualistické riešenia sa nám neosvedčili.

Text: plk. gšt. Ing. Tibor Králik, M.Sc.

generálny riaditeľ sekcie riadenia obrany,
výstavby ozbrojených síl a obranného plánovania MO SR

Foto: MoD / Crown copyright

Európa nemá inú
alternatívu,
ako spojiť sily,
riešiť otázky
bezpečnosti
a obrany spoločne.
Individualistické
riešenia sa nám
neosvedčili.

Spomienka stále bolí

Minister obrany Peter Gajdoš si 2. marca v Novákoch uctil pamiatku obeť tragickej udalosti vo vojenskom opravárenskom podniku. Presne pred desiatimi rokmi po výbuchu tragicky zahynulo osem zamestnancov podniku a ďalšie desiatky ľudí sa zranili. Šéf rezortu obrany v príhovore pripomenul, že smútok, bolesť, bezmocnosť sú vždy o to silnejšie, ak takáto strata príde nečakane. „Vyrovnávanie sa so stratou blízkeho človeka patrí k najväčším výzvam v živote každého z nás. Ťažko sa mi hľadajú slová a odpoveď na otázku Prečo?, ktorá sa dá tak ľahko vyčítať z vašich tvárí,“ povedal. Ako uviedol, neprináleží mu hodnotiť postup orgánov činných v trestnom konaní, no ľudsky rozumie pozostalým, ktorých ťaží, že smrť blízkych nepozná dodnes vinníka. Tragédia vo Vojenskom opravárenskom podniku Nováky sa stala 2. marca 2007. V súčasnosti je podnik v dlhodobom prenájme.

Prezident navštívil AOS

Prezident SR a hlavný veliteľ Ozborených síl SR Andrej Kiska v sprievode ministra obrany Petra Gajdoša navštívil 23. februára Akadémiu ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši. Vedenie akademie ho oboznámilo so štruktúrou školy, podmienkami štúdia a formami vzdelávania. Priblížili mu tiež akreditované študijné programy, medzi ktoré patria Elektronické zbraňové systémy, Vojenské spojovacie a informačné systémy, Bezpečnosť a obrana štátu a Zbraňové systémy, zbrane a ich časti. Prezident SR si prezrel aj ukážky Simulačného centra AOS. Minister Gajdoš zdôraznil význam vojenskej vysokej školy a potrebu investovať aj do vzdelania, nielen do techniky a vybavenia. Prezident Kiska navštívil akadémiu počas pracovnej návštevy Liptova.

Foto: Ivan Kelement

Ďalší úspech opravovní

Letecké opravovne Trenčín po minuloročnom úspechu v medzinárodnej súťaži na generálne opravy vrtuľníkov pre NATO získali v medzinárodnom tendri zákazku na generálnu opravu lietadla L-410 UVP litovských ozbrojených síl. Letecké opravovne vykonávajú revíziu trupu, systémov, technických celkov a zariadení lietadla, modernizáciu avionických systémov, generálnu opravu dvoch leteckých motorov a generálnu opravu dvoch vrtúľ. Predpoklad ukončenia zákazky je v priebehu roku 2017.

Nové možnosti štúdia

Po 20 rokoch majú budúci slovenskí vojenský lekári opäť možnosť študovať vojenskú medicínu na Lekárskej fakulte Univerzity Karlovej v Hradci Králové. Študijný program Všeobecné vojenské lekárstvo zabezpečuje Fakulta vojenského zdravotníctva Univerzity obrany Brno v spolupráci s Lekárskou fakultou Univerzity Karlovej v Hradci Králové. Prví záujemcovia z radov občanov SR môžu začať študovať už od budúceho akademického roka. Vzdelávanie sa realizuje v dennej forme v študijnom odbore Všeobecné vojenské lekárstvo a je šesťročné.

Záverečné zhromaždenie synody

Slávnostným stretnutím sa 2. marca zavŕšilo tvorivé obdobie Synody OS a OZ SR. Slávnostnej bohoslužbe v Katedrále sv. Šebastiána predchádzalo záverečné pracovné stretnutie účastníkov Synody v aule Akadémie Policajného zboru. Stretnutiu predsedal Ordinár OS a OZ SR Mons. František Rábek. Pozvanie na ďakovnú liturgiu za ukončenie Synody OS a OZ SR prijali vedúci Kancelárie pre ordinariáty na Kongregácii pre biskupov v Ríme P. Giulio Cerchietti, vojenský ordinári a biskupi z Chorvátska, Maďarska, Bosny a Hercegoviny, Rakúska, Poľska a viacerí slovenskí biskupi.

Zomrel Anton Muržic

Vo veku 90 rokov zomrel v piatok 10. marca generálporučík vo výslužbe Anton Muržic, zakladateľ vojenského vysokého školstva v Liptovskom Mikuláši. Stál pri zrode Vysokej vojenskej technickej školy v Liptovskom Mikuláši a bol jej prvým náčelníkom - rektorom. Výrazne tiež ovplyvnil dnešnú kvalitu vzdelávania a vedy na Akadémii ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika. Generál Muržic sa narodil 3. júna 1926 vo Vrbovom v okrese Piešťany. Na vojenskú kariéru sa začal pripravovať hneď po skončení druhej svetovej vojny. Najväčšie úsilie venoval organizácii prípravy mladých vojakov.

Návšteva u kynológov

Minister obrany SR sa 23. februára v Hronseku zoznámil s prácou kynológov Vojenskej polície. V rámci praktických ukážok si pozrel zadržanie páchatel'a, strelnicu a vojenskí policajti ho informovali aj o histórii a súčasnosti služobnej kynológie. Peter Gajdoš v radoch Vojenskej polície privítal jej nového člena, šteňa belgického ovčiaka Vita. Oddelenie kynológie Odboru výcviku a kynológie Vojenskej polície Vlkanová – Hronsek je hlavným metodickým a riadiacim organizačným prvkom v zabezpečení služobnej kynológie rezortu. Vedúci oddelenia kynológie je zároveň hlavným kynológom rezortu.

Namaľuj vojakov

Minister obrany SR,
náčelník Generálneho štábu
Ozbrojených síl SR
a mesačník Obrana vyhlasujú
16. ročník výtvarnej súťaže
pre žiakov základných škôl

VOJACI OČAMI DETÍ

Účastníci súťaže môžu poselať svoje
výtvarné práce označené spätočnou
adresou, adresou a ročníkom
navštevovanej školy, telefónnym
kontaktom a dátumom narodenia
najneskôr do 15. mája 2017
na adresu:

Redakcia OBRANA, Kutuzovova 8,
832 47 Bratislava.

Spomedzi súťažných prác porota
zložená z výtvarníkov,
zamestnancov rezortu obrany
a profesionálnych vojakov
vyberie po tri najlepšie diela
v kategórii mladších žiakov
i v kategórii starších žiakov.

Víťazi z prvých troch miest oboch
kategórií získajú hodnotné ceny.
Víťazné práce budú uverejnené
v mesačníku Obrana i na rezortnej
internetovej stránke.

Štefánik mieri do Lotyšska

V priestoroch posádkového cvičiska levického mechanizovaného práporu vyvrcholila v marci príprava slovenského príspevku krajín V4, ktoré v tomto roku vysielajú do Pobaltia na rotačnej báze výcvikové jednotky. Vojaci z Českej republiky pôsobili prvé tri mesiace v Litve. Nasledujú ich na ďalšie tri mesiace slovenskí vojaci v Lotyšsku v rámci Účelovej skupiny Štefánik 2017. Podobne ako ich budú nasledovať maďarskí kolegovia v treťom štvrtroku do Estónska a poľskí vo štvrtom do Lotyšska.

Jadro zoskupenia tvoria príslušníci levického práporu, väčšinou z prvej mechanizovanej rot, doplnení ďalšími vojakmi, najmä z topolčianskej mechanizovanej brigády. Veliteľom Účelovej skupiny Štefánik 2017 je zástupca veliteľa martinského mechanizovaného práporu major Vladimír Moško, veliteľom rot kapitán Gabriel Molnár. Účelová skupina Štefánik 2017 v Lotyšsku nesie meno po najvýznamnejšom slovenskom generálovi. Slovenská republika si tým plní záväzok z minuloročného summitu NATO vo Varšave. Cieľom pôsobenia

slovenských vojakov v Lotyšsku je rozvoj vzájomnej interoperability ozbrojených síl spojeneckých krajín.

Zároveň je to spôsob preverenia našich spôsobilostí v rámci zabezpečenia podpory hostiteľskou krajinou. Slovensko sa takýmto spôsobom zapojilo do opatrení na posilnenie kolektívnej obrany NATO na jej východnej hranici.

Základom sú Levičania

Kapitán Molnár je organickým veliteľom prvej mechanizovanej rot levického prá-

poru. „V januári sme sa zamerali na výcvik jednotlivcov v posádke, časť vojakov bola vyslaná na kurzy. Vo februári sme využili možnosti simulačného centra Akadémie ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši, ktoré nám veľmi pomohlo pri zladení činnosti jednotlivých obslúh bojových vozidiel. Potom sme pokračovali v intenzívnej príprave v našom posádkovom cvičisku, predovšetkým v taktickej príprave. Zamerali sme sa na útok a obranu mechanizovanej čaty. Podarilo sa nám zladit' osádky aj pri plnení úloh v topografickej, spojovacej, zdravotnej, ženijnej príprave. Momentálne prebieha finálna časť prípravy celej skupiny. Využívame pri ňom aj simulačný systém MILES 2000, ktorý zatriktívnil a zrealizoval výcvik jednotiek v manévrovom spôsobe boja. Najmä vďaka streleckým a zásahovým simulátorom, ktoré sú umiestnené na telách vojakov,“ objaňuje veliteľ rot, ktorý má bohaté skúsenosti z pôsobenia v medzinárodnom prostredí. Dvojnásobné z KFOR v Kosove a tak isto dvojnásobné z Afganistanu (ISAF a RS). V levickom prápore začínal v roku 2006 po absolvovaní štúdia smeru mechanizované vojsko vo Vojenskej akadémii Liptovský Mikuláš na pozícii veliteľa čaty.

Kapitán Molnár si veľmi pochvaľuje prácu svojho zástupcu nadporučíka Jozefa Bačka, veliaceho poddôstojníka levického práporu nadrotmajstra Zoltána Vargu, ktorý bude v Lotyšsku pôsobiť ako veliaci poddôstojník roty, veliteľov družstiev rotných Jozefa Vavreka a Stanislava Spišiaka, strelca operátora BVP-2 desiatnika Mariána Kučeru, vodiča špeciálneho vozidla slobodníka Martina Hukela či výkonného poddôstojníka roty rotmajstra Štefana Brzu.

Veliteľ roty je spokojný s prístupom vojakov k výcviku. Podľa neho sa v posledných dňoch pred odchodom do Lotyšska snažia odstrániť všetky drobné nedostatky. Rota má vo výzbroji vozidlá BVP-2. Čata palebnej podpory disponuje OT-90, slúžiacim pre protitankové družstvo.

„Chceme čo najlepšie reprezentovať svoju rotu, prápor, OS SR, Slovensko. Čaká nás

„Zatiaľ nebola žiadna jednotka OS SR vyslaná na tak dlho do zahraničia na výcvik. Verím, že všetky úlohy nášho trojmesačného pôsobenia v Lotyšsku splníme a budeme šíriť dobré meno slovenských ozbrojených síl i celého Slovenska.“

major Vladimír Moško

medzinárodná spolupráca. Zúčastníme sa v priebehu pôsobenia v Lotyšsku na dvoch medzinárodných cvičeniach. Navyše v máji budeme cvičiť spoločne s motorizovaným práporom lotyšskej armády,“ sumarizuje kapitán Molnár úlohy, ktoré rotu čakajú.

Zrod skupiny

Jeho zástupca nadporučík Jozef Bačko (spolu pôsobia aj v organickej jednotke) priznáva, že v poslednom období bolo treba veľa úsilia venovať zosúladeniu celého kolektívu roty. Aj preto, že ho museli doplniť vojaci z iných jednotiek práporu i topolčianskej brigády.

„Preto sme sa v poslednej fáze prípravy sústredili na čo najreálnejší výcvik v podmienkach nášho posádkového cvičiska s bojovou technikou, na stmelenie kolektívu. Aj vzhľadom na to som milo prekvapený z prístupu vojakov k výcviku. Dá sa z nich vytvárať jednoliaty kolektív, aj keď sú z rôznych jednotiek. Pôsobenie v Lotyšsku

je pre mňa ďalšie zbieranie medzinárodných skúseností, novou výzvou. V minulom roku som plnil úlohy v Afganistane v rámci operácie Resolute Support.“

Veliaci poddôstojník levického mechanizovaného práporu nadrotmajster Zoltán Varga bude v Lotyšsku veliacim poddôstojníkom Účelovej skupiny Štefánik 2017.

S kapitánom Molnárom majú po profesijnej stránke veľmi blízko. Bol jeho veliacim roty. Priznáva, že sú naladení na spoločnú vlnovú dĺžku. Navyše, veľmi dobre pozná vojakov a poddôstojníkov nielen prvej roty, ale celého práporu. Poznamenáva, že jeho

čený, že v Lotyšsku uspějeme. Rovnako ako pred pár rokmi v Nemecku na cvičení NATO v Hohenfelse. Vtedy som tam bol veliaci poddôstojník 1. mechanizovanej roty,“ konštatuje nadrotmajster Varga. Pred časom pôsobil v operácii ISAF v Afganista-

nia a opráv pod vedením rotného Alojza Sviteka. Pomocou svojej techniky uvoľňovacieho pásového vozidla BVP – UPV za pomerne krátky čas vytiahli z ťažkého terénu zapadnuté bojové vozidlo pechoty. Rotný Svitek ukázal pri tejto činnosti veľkú zohratosť s čatárom Petrom Kratochvílom. Veliteľ čaty opráv a prepravy, ktorá je z trenčianskej brigády bojového zabezpečenia poručík Tomáš Arvay si pochvaľuje vysokú odbornosť a skúsenosti rotného Sviteka.

Aj v rámci prípravy na pôsobenie v Lotyšsku vymenili vstrekovacie čerpadlo na vozidle. Rotný Alojz Svitek pôsobil na mnohých cvičeniach na území Slovenska. Má okolo seba skúsených špecialistov, ktorí neraz pomohli spojzduť a opraviť techniku mnohých útvarov. Čata je zložená z príslušníkov martinského opravárenského práporu a práporu logistiky z Hlohovca. „Zabezpečujeme opravy pre celú skupinu Štefánik. Tak isto aj prepravy techniky i ľudí. Naši opravári sú pripravení robiť opravy kolesovej i pásovej techniky, ktorú bude mať skupina v Lotyšsku,“ hovorí poručík Arvay.

Pred majorom Vladimírom Moškom bola pomerne zložitá úloha dať dohroma-

úlohou je pripraviť jednotku po taktickej stránke, aby zvládla všetky úlohy z hľadiska taktickej prípravy, ale aj zosúladiť všetkých príslušníkov rôznych jednotiek do jedného funkčného celku. Konštatuje, že napriek niektorým počiatočným problémom sa to darí. V záverečných dňoch venovali spolu s kapitánom Molnárom veľa pozornosti precvičeniu vydávania bojového rozkazu veliteľmi čiat. „Som presved-

nený, že výcvik v Lotyšsku bude v neznámom teréne. Dokonale preverí pripravenosť vojakov i veliteľov na rôznych stupňoch. Už sa nebudú môcť spoliehať na dokonalé poznanie domácich výcvikových priestorov.

Výcvikový experiment

V jednej časti posádkového cvičiska doslova čarovali príslušníci družstva uvoľňova-

dy celú Účelovú skupinu Štefánik 2017, ktorá pozostáva zo 149 príslušníkov OS SR (z toho šesť žien). V práci sa síce mohol oprieť o pár svojich kolegov z materského martinského mechanizovaného práporu, no predsa len musel postupne poznávať svojich nových podriadených. V rámci prípravy jednotlivých prvkov skupiny sústredili techniku a personál a boli odhodlaní splniť v Lotyšsku všetky úlohy. Okrem

levickej roty skupinu predstavuje malý veliteľský prvok, čata opráv a prepravy z trenčianskej brigády bojového zabezpečenia, zdravotnícky tím so spôsobilosťou ROLE 1 zo zdravotníkov topoľčianskej brigády. Bolo treba dať dohromady všetky súčasti skupiny, zladíť ich činnosť.

Spoločná reč

„Lebo v Lotyšsku nás čaká spoločný výcvik s príslušníkmi lotyšskej armády a niektorých ďalších armád NATO. Priznám sa, že začiatky vytvárania skupiny boli niekedy trochu rozpačité. Ale postupne sme našli počas sústredenej prípravy spoločnú reč. Zjednotili sme štandardné postupy vo vedení i pri výcviku a príprave jednotlivcov a jednotiek. Časom sa dala dohromady technika, vybavenie. Musím pripomenúť, že účelová skupina je určitým výcvikovým experimentom v rámci ozbrojených síl. Zatiaľ nebola žiadna jednotka OS SR vyslaná na tak dlho do zahraničia na výcvik. Na misie a operácie áno. Verím, že všetky úlohy v rámci nášho trojmesačného pôsobenia v Lotyšsku splníme a budeme šíriť dobré meno slovenských ozbrojených síl a celého Slovenska,“ zdôrazňuje major Vladimír Moško.

Veliteľ ľavého mechanizovaného práporu podplukovník Nikola Vicena pripomína, že účasť v Účelovej skupine Štefánik 2017 je pre prápor veľkou výzvou a príležitosťou získať medzinárodné skúsenosti, precvičiť si pôsobenie s ďalšími armádami NATO.

Text a foto: Jozef Žiak

Vojaci NATO ostanú v Kosove

Severoatlantická aliancia ponechá svojich vojakov v Kosove tak dlho, ako to bude nevyhnutné, uviedol na návšteve tejto balkánskej krajiny 22. februára hlavný veliteľ spojeneckých síl v Európe (SACEUR) Curtis Scaparrotti. Generál Scaparrotti sa na Balkáne stretol s miestnymi politikmi a západnými veľvyslancami. V Kosove sa od skončenia 78-dňovej leteckej ofenzívy NATO v júni 1999 nachádza približne 4 500 vojakov z 31 štátov. Kosovo, kde tvoria prevažnú väčšinu obyvateľstva etnickí Albánci, sa v roku 2008 jednostranne odtrhlo od Srbska. „Zachováme si flexibilnú a rozhodnú prítomnosť a zmeny uskutočníme iba v prípade, že to dovoľí bezpečnostná situácia. KFOR (misia NATO v Kosove) zostane zdatnými a spoľahlivými jednotkami, schopnými vykonávať svoju misiu tak dlho, ako to bude nevyhnutné,“ povedal. Scaparrotti vyjadril znepokojenie z pokusov Ruska o ovplyvňovanie tohto regiónu „predovšetkým prostredníctvom médií a šírením chybných informácií, politického vplyvu a tak ďalej“. Začiatkom februára navštívil Kosovo aj generálny tajomník OSN Jens Stoltenberg. Kosovo a Srbsko vyzval, aby normalizovali vzájomné vzťahy. Napätie medzi nimi nedávno znova eskalovalo po sérii buričských incidentov. Srbsko nezávislosť Kosova neuznáva a v tomto postoji má jednoznačnú podporu Ruska.

Foto: NATO

Poľská armáda rastie a mení sa

Poľská konzervatívna vláda na návrh ministra obrany Antoniho Macierewicza za niekoľko minulých mesiacov vymenila prakticky celé vedenie generálneho štábu aj poľských ozbrojených síl. Odišlo 92 percent funkcionárov generálneho štábu a 82 percent veliacich dôstojníkov z hlavných veliteľstiev i z velenia jednotiek. Zmeny sa týkali funkcionárov vymenovaných predchádzajúcou vládou Občianskej platformy. „Minister obrany Antoni Macierewicz menoval do uvoľnených funkcií skúsených vojakov s praxou z Iraku, Afganistanu a s výcvikom v jednotkách NATO,“ uviedla v oficiálnom vyhlásení hovorkyňa poľského ministerstva obrany Katarzyna Jakubowska. V januári odišiel náčelník generálneho štábu Mieczysław Gocuł. Jediný štvorhviezdičkový generál poľskej armády má len 54 rokov. Nahradil ho Leszek Surawski.

Krátko nato odišli do výslužby veliteľ pre operácie Mirosław Rozanski a generál Marek Tomaszycy, zodpovedný za nákupy techniky. Ministerstvo nespresnilo, koľko generálov skončilo službu v ozbrojených silách. Macierewicz len informoval, že v rámci reformy budú niektoré zložky ozbrojených síl podriadené priamo ministrovi. Pochválil sa však, že počet profesionálnych vojakov sa zvýšil z 96-tisíc v roku 2015 na súčasných 106-tisíc.

Rusko priznalo propagandistickú vojnu

Ruská armáda zriadila jednotky pre informačné operácie, ktoré majú chrániť ruské národné záujmy. V dolnej komore ruského parlamentu to oznámil minister obrany Sergej Šojgu. Nové útvary sú podľa neho omnoho účinnejšie než všetky doterajšie prostriedky armádnej kontrapropagandy. „Boli vytvorené vojenské jednotky informačných operácií, ktoré sú oveľa efektívnejšie a silnejšie ako čokoľvek, čo sme skôr v oblasti kontrapropagandy vytvorili,“ povedal poslancom Šojgu. Podľa šéfa branného výboru Štátnej dumy Vladimira Šamanova boli jednotky vytvorené „na ochranu záujmov národnej obrany a pre boj v informačnej sfére“.

Trump pridá obrane miliardy

Americký prezident Donald Trump má v úmysle zvýšiť výdavky na zbrojenie o 54 miliárd dolárov. Vo svojom návrhu rozpočtu chce o približne rovnakú sumu znížiť rozpočtové výdavky určené pre iné rezorty. Približne desaťpercentné zvýšenie rozpočtových výdavkov pre rezort obrany je v súlade s predvolebným sľubom investovať viac prostriedkov do ozbrojených síl. V súvislosti s tým má D. Trump v úmysle vyčleniť menej rozpočtových prostriedkov určených na zahraničnú pomoc a domáce vládne programy. Podľa denníka New York Times sa budú škrty týkať Agentúry na ochranu životného prostredia (EPA) či financií na programy sociálnej pomoci. Nedotknuté zostanú štátne dôchodkové poistenie a štátny program zdravotného poistenia Medicare.

Jim Mattis v Bagdade

Nový americký minister obrany Jim Mattis pricestoval 20. februára na neohlásenú návštevu irackej metropoly Bagdad. Snažil sa rozptýliť obavy irackých predstaviteľov vyvolané vyhláseniami Donalda Trumpa, že by sa Spojené štáty mohli zmocniť irackej ropy. „Nie sme v Iraku, aby sme sa zmocnili niečej ropy,“ povedal Mattis. Návšteva sa uskutočnila v čase, keď iracké vládne sily znovu dobýjali západnú časť severoirackého mesta Mósul, ovládanú militantmi z extrémistickej organizácie Islamský štát a Trumpov dekrét znemožnil irackým občanom cestu do Spojených štátov.

Švédsko obnovilo brannú povinnosť

Švédska stredolavá vláda 2. marca rozhodla o opätovnom zavedení brannej povinnosti, ktorá sa bude vzťahovať na mužov i ženy. Krok zdôvodnila zhoršujúcou sa bezpečnostnou situáciou. Podľa schváleného plánu budú od 1. januára povolávať do vojenskej služby každoročne najmenej 4 000 osemnásťročných občanov narodených v roku 2000 a neskôr, no hlásiť sa budú môcť aj dobrovoľníci. Škandinávská krajina zrušila v roku 2010 povinné odvod, vzrastajúce napätie po ruskej anexii Krymu však podnietilo Švédsko posilniť pripravenosť armády.

Prvý let pasažierskeho dronu

Izraelská firma Urban Aeroanautics úspešne pokročila vo vývoji pasažierskeho dronu Cormorant. Stroj absolvoval prvý let nad terénom koncom minulého roka. V službe by sa mal objaviť do roku 2020. Robotické lietadlo môže slúžiť na záchranné a pátracie misie, pri ktorých armáda doteraz využíva vrtuľníky – napríklad na hľadanie zostrelých pilotov. Bežnou úlohou má byť zásobovanie bojových jednotiek, pričom počas letu späť bude odvážať ranených. Neskôr sa môže dočkať aj civilného využitia, napr. pri evakuácii osôb z horiacich budov alebo aj ako lietajúci taxík. Stroj poháňa jeden turbínový motor s výkonom 700 kW. Vztlak obstaráva hlavný rotor v aerodynamickom prstenci, menšie rotory slúžia na riadenie smeru letu. Vďaka tomu, že nemá veľký rotor ako vrtuľník, môže operovať aj v stiesnených priestoroch medzi budovami či pod elektrickým vedením. Cormorant má dĺžku 6,2 m, nosnosť 500 kg a zmestia sa doň dve osoby. Dosahuje rýchlosť 180 km/h a dostup 3 700 m. Vytrvalosť je 5 hodín.

Foto: Urban Aeronautics

Stíhačky vymenia za práškovače

Spojené štáty dodajú Keni 12 ľahkých bojových lietadiel AT-802U a dva cvičné stroje AT-504. Celková hodnota objednávky je 400 miliónov dolárov. AT-802U v Keni nahradia staré prúdové stíhačky F-5, ktoré už väčšinou nie sú schopné letu. Ide pritom o úplne iné kategórie lietadiel – AT-802U je turbovrtuľový stroj, ktorý vznikol úpravou z práškovacieho lietadla. Air Tractor AT-802 sa vyrába v USA od roku 1990. Vojenská verzia sa objavila v roku 2008. Kokpit a dôležité komponenty chráni pancier a na siedmich závesníkoch môže stroj niesť štyri tony výzbroje alebo konajnerov so senzormi. Výzbroj tvoria rotačné guľomety kalibru

12,7 mm, bloky neriadených striel 70 mm, rakety Hellfire alebo 227 kg bômb. Cena za lietadlo bez výzbroje sú 4 milióny dolárov. Vojenské senzory, elektronika a zbraňové systémy zvýšili cenu až na 29 miliónov dolárov za jeden AT-802U. V Keni ich doplnia AT-504, ktoré sú dvojmiestnou úpravou určenou na výcvik.

Foto: lomax

Ohio nahradí Columbia

V americkom námorníctve slúži 14 ponoriek triedy Ohio ako nosiče balistických jadrových rakiet. Pochádzajú z 80. rokov a životnosť sa im skončí do roku 2030. Nahradiť by ich mala nová trieda Columbia. Tá má mať približne rovnakú dĺžku, ale väčší priemer trupu a výtlak stúpne z 15 500 ton na 18 500 ton. Ponoriek triedy Ohio malo byť pôvodne 24, ale s koncom studenej vojny ich vzniklo iba 18 a štyri z nich navyše prestavali na nosiče striel s plochou dráhou letu.

Drony pre francúzsku armádu

Na konci minulého roka francúzska armáda objednala 105 malých bezpilotných prostriedkov Spy/Ranger. Jeden stojí takmer

500 000 eur. Ide o celkom nový systém a dodávky sa začnú až v roku 2018. Hmotnosť dronu je 14,5 kg a unesie náklad 1,2 kg. Jeho vytrvalosť je 2,5 hodiny. Rozpätie je 3,8 m a rýchlosť 90 km/h. Jeho elektrický motor nepočuť od výšky 200 m a viac.

Švédsko obnovilo pobrežnú batériu

V roku 2000 Švédsko pre rozpočtové škrtky deaktivovalo pobrežnú batériu. Vlni ju však obnovilo. Batériu tvoria tri odpaľovacie vozidlá (každé so 4 raketami) a niekoľko ďalších vozidiel na riadenie paľby. Výzbroj tvoria rakety RBS15 s dĺžkou 4,3 m a hmotnosťou 630 kg – z toho hmotnosť hlavice je 200 kg. Dosah rakiet je približne 200 km.

T-Rex je odpoveď na Armatu

Ukrajina predstavila výraznú modernizáciu tanku T-64. Stroj využíva osvedčený podvozok, ale trojčlenná posádka je sústredená v silno opancierovanej kapsule v prednej časti trupu. Odtiaľ ovláda všetky systémy. Prehľad o situácii zabezpečujú kamery a senzory. Veža so 125 mm kanónom má automatický nabíjací systém a je ovládaná na diaľku. Na jej stope je diaľkovo ovládaný guľomet. Ukrajinský T-Rex by mal byť lacnejšou odpoveďou na podobne koncipovaný ruský tank T-14 Armata – na rozdiel od neho však zatiaľ existuje iba na papieri.

Arabské špeciálne vozidlo

Firma NIMR zo Spojených arabských emirátov uviedla na trh terénne vozidlo pre špeciálne operácie. RIV (Rapid Intervention Vehicle) má dĺžku 4,9 m a hmotnosť 4 tony. Užitočný náklad je 1,5 t. Posádka je štvorčlenná a na hornej ochrannej konštrukcii môže byť namontovaný guľomet kalibru 12,7 mm. Motor s výkonom 300 koní mu umožňuje dosahovať rýchlosť až 160 km/h na ceste.

80 rokov v službe

Taiwan má vo výzbroji štyri ponorky, z toho dve pochádzajú ešte z čias druhej svetovej vojny. Ide o americké diesel-elektrické plavidlá triedy Tench, ktoré pôvodne zaradili do služby v roku 1945. Dnes slúžia už len na výcvik. Taiwan oznámil, že jednu z nich opraví za 19 miliónov dolárov. Mali by jej zosilniť trup a modernizovať prístrojové vybavenie. Ponorka by potom mala slúžiť až do roku 2026. Znamená to, že v aktívnej službe bude 81 rokov, čo je najdlhšie na svete.

Stranu pripravil: Miroslav Barič

Militarizácia Arktídy

Americký prezident Donald Trump má záujem o zlepšenie vzťahov s Ruskom. Mohlo by sa začať od A. Od Arktídy.

Sýria, boj s tzv. Islamským štátom aj stabilizovanie situácie na Ukrajine zaberie veľa času, ale v otázke Arktídy by vďaka mnohým spoločným záujmom mohlo dôjsť k najrýchlejšiemu pokroku.

Boj o náleziská prírodných zdrojov a nové dopravné námorné cesty zvyšuje vojenskú prítomnosť v Arktíde, ktorá sa stáva súčasťou geopolitických záujmov a možným zdrojom napätia.

Topenie ľadov

Arktický región je z ekonomického hľadiska dôležitý najmä pre náleziská ropy a plynu. Podľa doterajších prieskumov sa tu môže nachádzať až 13 percent zásob ropy a 30 percent zemného plynu. Sú zatiaľ nedostupné, ale zmena klimatických podmienok prispeje k ich sprístupneniu aj využívaniu. V zóne Arktídy sa nachádzajú aj ložiská nerastných surovín vrátane vzácnych hornín, železnej rudy a niklu. V dôsledku globálneho otepľovania sa arktický ľad čoraz viac roztápa a podľa niektorých odhadov už od roku 2020 budú arktické vody v letnom období prakticky bez ľadovej pokrývky. To umožní využívať nové obchodné cesty a skrátiť čas námornej prepravy medzi Európou a Áziou. Kontrola nad touto dopravnou tepnou poskytne značné ekonomické a geopolitické výhody.

Arktída sa stala dôležitým strategickým regiónom nielen pre Rusko a USA, ale aj ďalšie krajiny mimo arktického regiónu. Úsilie o kontrolu nad regiónom sa zostruje. Svedčia o tom čoraz častejšie najmä ruské vojenské cvičenia, demonštračné lety strategických bombardérov a plavby ponoriek. Arktický región je významný z vojensko-strategického hľadiska tým, že ponad jeho územie prechádzajú najkrat-

šie trasy letov strategických bombardérov a v prípade vojenského konfliktu aj medzikontinentálnych balistických rakiet z Ruska do USA a opačne. Tu sa tiež nachádzajú najvhodnejšie oblasti na bojové hliadkovanie ponoriek s balistickou raketovou výzbrojou.

V súvislosti s prudkým nárastom ruských vojenských kapacít v Arktíde pravdepodobne nastane potreba posilnenia vojenskej prítomnosti aj Severoatlantickej aliancie ako celku.

Ruská vojenská expanzia

Rusko už dlhšie zhromažďuje dôkazy, že dno Severného ľadového oceánu je geologicky priamo spojené s ruským územím, čím by mohlo získať právo na využívanie prírodných, nerastných a energetických zdrojov až do vzdialenosti 350 námorných míľ (650 km) od svojho pobrežia v porovnaní s doterajšími 200 míľami. Záujem o nové potenciálne ložiská ropy a plynu majú viaceré krajiny, ale ani jedna z nich nezvýšila svoj vojenský potenciál v danom regióne tak ako Rusko. Úplne militarizovalo svoju severnú hranicu, obnovilo hliadkovanie vzdušného priestoru a výstavbu vojenských základní. Rozsiahla obnova nevyužívaných vojenských útvarov a výstavba nových vojenských základ-

ní v polárnej časti Ruska má zabezpečiť dominantné postavenie v oblasti. Ruský rezort obrany naplánoval vybudovať desať záchranných a prieskumných staníc v Arktíde, trinásť letísk a desať radarov vzdušnej obrany. V roku 2013 Rusko začalo s obnovou šiestich letísk dislokovaných v arktickom pásme, ktoré po rozpade Sovietskeho zväzu (1993) a nedostatku financií neboli využívané. Obnova letísk by mala byť dokončená v tomto roku. V súčasnosti sú ruské letecké jednotky rozmiestnené na dvoch základniach, na Novosibirských ostrovoch a súostroví Zeme Františka Jozefa. V roku 2015 začali s výstavbou dvoch nových arktických letísk. Na jednom z nich majú byť dislokované nadzvukové stíhacie lietadlá typu MiG-31 a tankovacie lietadlá Il-78. Ruské vzdušno-kozmicke sily počítajú aj s redislokáciou strategických bombardérov typu Tu-95MS schopných niesť jadrovú výzbroj a tiež zvažujú rozmiestnenie stíhacích bombardérov Su-24. V roku 2025 by arktické vody mala kontrolovať letka bombardérov 5. generácie typu PAK DA, ktoré zatiaľ neboli zavedené do výzbroje. Vzdušný priestor Arktídy má do vzdialenosti 450

km monitorovať rádiolokátor Podsolnuch, v automatickom režime schopný zachytiť do 300 námorných a 100 vzdušných cieľov. Na Wrangelovom ostrove bol v roku 2016 inštalovaný a začiatkom tohto roka spustený nový traťový radarový komplex

Sopka-2, schopný pracovať aj pri teplote mínus 40 stupňov Celzia. Ruské vojenské základne budú v arktickom regióne brániť moderné protiletadlové raketové komplety Pancir-S. Ruské námorníctvo sa posilní o nový významný prvok – vojenský dieselelektrický ľadoborec Il'ja Muro-mec. Plavidlo s výtlakom 6 000 ton bude schopné preplávať 9 000 námorných míľ a autonómne operovať na mori šesťdesiat dní. Do roku 2020 sa Severná flotila posilní o šesť nových viacúčelových a nejadrových ponoriek, päť fregát a dve veľké výsadkové lode, čím výrazne zvýši svoj bojový potenciál.

Americká arktická stratégia

V súvislosti so zvyšujúcou sa militarizáciou arktického pásma americké námorníctvo v roku 2014 aktualizovalo dokument US Arctic Roadmap, platný do roku 2030, ktorý má za cieľ zvýšiť námornú

lietadiel a ponoriek a ich komunikáciu. So zvyšovaním spravodajského monitorovania sa nezvyšujú aktivity amerického loďstva v Arktíde. Okrem zriedkavých vojenských cvičení je nízka aj úroveň hliadkovania amerických lodí v regióne. Spojené štáty nemajú v arktických vodách námorné prístavy. Na rozdiel od Ruska, ktoré ich má šesťnásť. V súčasnosti USA nedokážu plnohodnotne súperiť s Ruskom v dobýjaní Arktídy aj preto, že majú len dva ťažké dieselové ľadoborce (Polar Star a Polar Sea) a jeden malý ľadoborec (USCG Healy), navyše určené pre pôsobenie v Arktíde aj Antarktíde.

Americká administratíva si uvedomuje ruskú prevahu v Arktíde, je pripravená daný stav meniť a zvýšiť svoju vojenskú prítomnosť v regióne, a tým zvýšiť rozvoj ekonomiky Aljašky. Prvé kroky urobila ešte pred zvolením Donalda Trumpa. Pre potreby americkej pobrežnej stráže

mického pozorovania. V súčasnosti na monitorovanie pohybu plavidiel v Arktíde využíva vlastnú družicu RADARSAT II (na obežnej dráhe od roku 2007), ktorá má namiesto optiky radar so syntetickou apretúrou, umožňujúci kvalitnejšie snímanie arktickej oblasti. Na obranu severských oblastí sa využívajú možnosti spoločného kanadsko-amerického systému v rámci Severoamerického veliteľstva protivzdušnej obrany (NORAD).

Kanada je pripravená obhajovať svoje záujmy v Arktíde aj vojenskou cestou, preto zvýšila svoju vojenskú prítomnosť v arktickom pásme. Od roku 2012 výrazne vzrástol počet vojakov v štruktúre Severnej oblasti kanadských ozbrojených síl (Canadian Forces Northern Area s veliteľstvom v Yellowknife) až na päťtisíc. V záujme ich efektívnejšieho pôsobenia sa väčšina regrutuje z miestneho obyvateľstva, zvyknutého na arktické podmienky. Na účely prieskumu a monitorovania činnosti môže v arktickej zóne pôsobiť až 4 100 príslušníkov kanadských záloh, ktorí majú zväčša ľahšiu výzbroj a pohybujú sa na pásových skútroch. Navyše v meste Resolute Bay bolo vybudované stredisko pre špeciálny výcvik pôsobenia v arktickej zóne. Na zvýšenie možností pobrežnej stráže Kanada plánuje aj výstavbu prístavu s hlbokým ponorom (Nanisivik) pre ľadoborce s väčším výtlakom.

V súčasnosti využíva Kanada v arktických vodách šesť ľadoborcov rôznej kategórie. Vzhľadom na to, že kanadská federálna vláda vo vzťahu k Arktíde dlhodobo presadzuje skôr politiku dialogu arktických krajín na úrovni Arktickej rady, nepripravuje sa na rozsiahlu militarizáciu oblasti.

Perspektíva v spolupráci

Okrem ekonomických záujmov sa Arktída stáva stredobodom pozornosti aj vojenských stratégov, ktorí počítajú s väčším využívaním arktickej zóny. Svedčí o tom zvýšený počet ruských, amerických, nórskeho vojenských lodí a lietadiel, ktoré hliadkujú v námornom a vzdušnom priestore Arktídy. Začala sa urýchlená modernizácia a výstavba vojenskej infraštruktúry krajín v arktickom pásme, tak zo strany Ruska aj USA, Kanady a iných krajín. V súvislosti s prudkým nárastom ruských vojenských kapacít v Arktíde pravdepodobne nastane potreba posilnenia vojenskej prítomnosti nielen jednotlivých arktických krajín, ale aj Severoatlantickej aliancie ako celku. V záujme odvrátenia možného konfliktu v arktickom regióne mali by Rusko, USA a iné arktické krajiny prehĺbiť spoluprácu a predchádzať prípadným pretekmi v zbrojení, čo by znížilo riziko vypuknutia vojenského konfliktu v regióne.

Text: Juraj Beskid
Inštitút bezpečnostných
a obranných štúdií AOS

bezpečnosť USA, rozvinúť operačné schopnosti a spôsobilosti v arktickom regióne. Vzhľadom na nedostatočnú pripravenosť vykonávať dlhodobé námorné operácie v Arktíde námorníctvo naplánovalo zrýchlenie procesu realizácie dokumentu. Lenže rozdelenie pôsobenia flotily medzi dva protihľad svetadiely obmedzuje americké schopnosti reagovať pohotovo v prípade potreby presadzovania záujmov v Arktíde. Navyše sa ukázala potreba posilnenia spravodajského monitoringu. Nárast záujmu väčšiny zo 16 amerických spravodajských zložiek je daný ruskou vojenskou expanziou v arktickom pásme a zvýšeným presunom čínskych lodí v Beringovom mori medzi Aljaškou a Ruskom. Americké spravodajské agentúry okrem informácií zo satelitov zbierajú a vyhodnocujú poznatky o situácii v arktickom pásme pomocou morských senzorov, kanadskej odpočúvacej stanice na severnom póle a tiež z nórskej prieskumnej lode Marjata, ktorá monitoruje okrem iného aj pohyb ruských

sa začal stavať ťažký ľadoborec, schopný prerážať ľad do hrúbky 6,5 metra, ktorý má byť dokončený v roku 2022. Okrem toho sa počíta s výstavbou ďalších dvoch – a troch strednej kategórie, so schopnosťou rozbiť ľad do hrúbky 2,5 metra. Ani dlhodobé plány americkej administratívy však nenasvedčujú, že v roku 2030 by americké námorníctvo malo byť schopné v regióne konkurovať Rusku.

Kanadské úsilie

Kanada je už dlhšie znepokojená vojenskými aktivitami Ruska v Arktíde. V roku 2009 schválila dokument Severná stratégia Kanady, z ktorého vyplynula nevyhnutnosť zvýšenia kanadskej prítomnosti v Arktíde. Na udržanie suverenity v tomto regióne kanadská vláda naplánovala výstavbu ôsmich lodí arktickej triedy, ľadoborca s veľkým výtlakom, vytvorenie špeciálnej vojenskej jednotky schopnej dlhodobo pôsobiť za polárnym kruhom, vybudovanie prístavu s veľkým ponorom a tiež rozvoj prostriedkov koz-

Bývalý veliteľ Pozemných síl OS SR
generálmajor Ondřej Novosad:

L'udí s názorom si treba vážiť

S generálmajorom Ondřejom Novosadom sme v polovici marca pripravovali tento rozhovor ešte keď bol veliteľom Pozemných síl OS SR. Od 1. apríla už pôsobí ako vojenský predstaviteľ pri Vojenskom výbore NATO a EÚ v Bruseli.

V akej kondícii zanechávate pozemné sily, ktorým ste velili od 15. 9. 2012? Kde pozemné sily ostali stáť a kde sa pohli?

Pri prevzatí funkcie veliteľa PS OS SR som si vytýčil niekoľko cieľov, prostredníctvom ktorých som plánoval dosiahnuť vyššiu kvalitatívnu úroveň PS predovšetkým v oblastiach podpory procesu strategického hodnotenia OS SR, zintenzívnenia činnosti v oblasti tvorby doktrín, predpisov a koncepcií, zvyšovania záruk obrany SR a prípravy veliteľov a štábov a vo výcviku jednotiek. Zároveň tiež bilaterálnej spolupráce s PS armád koalických partnerov, dosiahnutia vyššej úrovne modernizácie hlavnej bojovej a dopravnej techniky, ako aj výzbroje a výstroja vojsk. Išlo aj o zefektívnenie štruktúr jednotiek PS a budovanie nových spôsobilostí. Vďaka našim analýzam a súhlasu nadriadených s operačným

mi požiadavkami PS sa nám v roku 2014 podarilo začať výstavbu nových jednotiek, ktorých spôsobilosti v OS SR chýbali. Išlo o jeden manévrový prápor, prápor ISTAR aj jednotku CIMIC a PSYOPS. Posilnili sme veliteľstvá brigád a vykonali sme najpotrebnejšie zmeny v práporoch PS. Myslím, že v tejto oblasti sme úspešní a nikto nepochybuje o nastúpenej ceste. Tiež sme zintenzívni tvorbu doktrín, predpisov i koncepcií aj v súčinnosti so zahraničnými partnermi. V rámci zaručovania obrany SR sme predovšetkým položili dôraz na prípravu veliteľov a štábov na všetkých úrovniach velenia a riadenia na plnenie úloh v rámci DKM, ale predovšetkým na to hlavné, obranu SR. Splnili sme vytýčené ciele bojovej prípravy našich vojsk a úspešne sme splnili záväzky SR ako člen NATO a EÚ prostredníctvom tzv. Cieľov síl 2008

a neskôr NC 2013 v silách vysokej pripravenosti aj v silách nižšej pripravenosti, aj NRF. Pripravili sme príspevky do BG EÚ. S úspechom sme sa zúčastnili na množstve medzinárodných cvičení, kde sme splnili úlohy na výbornú, a tým sme potvrdili úroveň prípravy našich jednotiek. Ako úspešnú hodnotím aj oblasť našej bilaterálnej spolupráce predovšetkým s pozemnými silami armád krajín V4, Nemecka a spoluprácu s našimi partnermi z Národnej gardy štátu Indiana.

Prejdime k modernizácii.

V oblasti modernizácie sme spracovali dovedna 37 operačných požiadaviek, ktoré by mali naštartovať tento proces pre bojové jednotky, jednotky bojovej podpory a jednotky bojového zabezpečenia PS. Treba povedať, že realizácia projektov moderni-

zácie je náročná na zdroje, ktorých naozaj nemáme prebytok – ak to poviem eufemisticky. Preto je tempo procesu modernizácie pomalšie, ako by sme očakávali aj ako to bolo plánované v Bielej knihe v roku 2013. Na druhej strane pozitívne vnímam, že za posledné štyri roky bol v prospech PS realizovaný napríklad nákup rôznej dopravnej techniky v počte 173 ks, alebo aj rôznej výpočtovej techniky. Projekt riadenia paľby DELOSYS je pred dokončením a v tomto roku budú dodané práporu ISTAR prieskumné bojové vozidlá. Zaviedli sme do OS SR MOKYS. Prezbrojili sme dve jednotky novými útočnými puškami a útvary PS sme vybavili novými pištoľami. Z hľadiska nevyhnutnej generačnej výmeny našej zastaranej techniky je to však stále veľmi málo. Veď na modernizáciu našej hlavnej bojovej techniky ešte stále čakáme. Urobili sme všetko pre to, aby sme pokročili a proces modernizácie bol naštartovaný. Mechanizmus na realizáciu tých hlavných modernizačných projektov však bude musieť byť ešte len prijatý.

A čo udržiavanie techniky?

Na udržiavanie prevádzky našej techniky má vplyv tiež obmedzené zdrojové zabezpečenie, no aj čoraz zložitejší proces obstarávania náhradných dielcov na starú techniku. Nie je ich dostatok a hovoríť by sa dalo aj o samotnom procese obstarávania. Oceňujem prácu ľudí v útvaroch, ktorí často dokážu pri udržaní prevádzky-schopnosti urobiť viac, ako si niekto vie vôbec predstaviť. Základ je však v nevyhnutnosti modernizácie.

V akom stave je budovanie mechanizovanej brigády?

Najskôr by som chcel zdôrazniť, že v rámci Národných cieľov 2013 v PS kladíme najväčšiu pozornosť príprave jednotiek do síl vysokej pripravenosti, kde je pre nás najdôležitejšou úlohou príprava práporovej skupiny a množstvo iných jednotiek a úloh. V silách nižšej pripravenosti plníme úlohy prípravy vojenských inštruktorov výcviku, tímu riadenia presunov, roty biologickej detekcie, množstva špecializovaných jednotiek z práporu RCHBO, roty prepravy PHM a roty zásob. Najkomplexnejšou a najrozsiahlejšou úlohou je však príprava mechanizovanej brigády (NC 2013) v silách nižšej pripravenosti. S prípravou jej štruktúry, prípravou veliteľstva brigády, veliteľstiev práporov a výcviku vojsk sme začali už v roku 2012 a ďalej sme pokračovali v jednotlivých oblastiach aj v ďalších rokoch. Najďalej sme, pochopteľne, v oblasti prípravy veliteľov a štábov, ale aj v príprave vojsk. Máme spracované tzv. štandardné operačné postupy (SOP) pre jednotlivé veliteľstvá jednotiek, útvarov a veliteľstvo deklarovanej brigády. Predurčili sme personál do štruktúry brigády a spracovali sme všetky druhy plánov. V rámci prípravy veliteľstva brigá-

dy sme v uplynulom roku absolvovali aj dve medzinárodné cvičenia. Jedno bolo v Poľsku pod názvom Anakonda, druhé na území SR bol Slovenský štít 2016. V príprave vojsk a v oblastiach, o ktorých som

„Spracovali sme dovedna 37 operačných požiadaviek, ktoré by mali naštartovať proces modernizácie pre bojové jednotky, jednotky bojovej podpory a jednotky bojového zabezpečenia pozemných síl.“

hovoril, sa nám v uplynulom období darilo dobre. Rezervy máme predovšetkým v oblasti materiálového a technického zabezpečenia, ako aj v oblasti modernizácie. Tu sa nám v posledných rokoch nedostávalo dostatok zdrojov na opravy techniky a nákup materiálu. Aj tu vinou zaostávania procesu modernizácie v OS SR, máme rezervy predovšetkým v technickej a materiálnej podpore.

Od vzniku slovenskej armády máte možnosť porovnávať vývoj kvality našich výcvikových priestorov. Čo im ešte chýba?

Podľa môjho názoru určite došlo oproti minulosti k výraznému zlepšeniu situácie, hoci je to ďalšia z oblastí, ktorá si ešte stále vyžaduje komplexné riešenia a veľké množstvo finančných zdrojov. Boli vybudované mnohé výcvikové zariadenia, predovšetkým v Centre výcviku na Lešti. Tie využívajú jednotky PS, ako aj špeciálne a špecializované jednotky OS SR. Tiež jednotky iných rezortov a zahraničných partnerov. Rezervy vidím v budovaní súčinnostných cvičísk. Musíme predovšetkým vedieť precvičiť rozvinuté taktické bojové jednotky aspoň na úrovni prápor v súčinnosti s jednotkami bojovej podpory a bojového zabezpečenia vo vedení jednotlivých druhov bojovej činnosti a to vo dne i v noci. Mali by sme mať možnosť im modelovať rôzne bojové situácie. Napriek solídnej úrovni musíme udržať krok aj v oblasti simulačných technológií, ktoré nám prinášajú významné úspory predovšetkým v príprave veliteľov a štábov. Samostatnou kapitolou sú však naše regionálne výcvikové priestory a posádkové cvičiská, ktoré potrebujú rozsiahle investície a postupnú modernizáciu, čo

by významne podporilo úroveň výcviku v našich posádkach na celom území SR.

Ukazuje sa, že zrušenie príplatku vojakom za vyvedenie je problém.

Služba profesionálneho vojaka je rôznorodá a širokospektrálna, často je vysoko riziková a pri plnení úloh v teréne, pri rôznych druhoch výcviku dochádza k extrémnej únave, enormnému opotrebovaniu organizmu našich vojakov a k vzniku rôznych kritických a rizikových situácií. Pritom plníme operačné úlohy bez ohľadu na čas, dennú alebo nočnú dobu, ročné obdobie a vzniknuté ťažkosti vyplývajúce zo zložitosti taktickej situácie. V tomto prostredí skutočne dochádza k rýchlejšiemu starnutiu organizmu našich vojakov a oni práve tento príplatok vnímali aj ako istú kompenzáciu za extrémne nasadenie pri poľnom výcviku, no aj ako podporu na ich potrebnú regeneráciu. Podľa mojich informácií je táto otázka kompetentnými predstaviteľmi rezortu obrany a OS SR v riešení, čo považujem za pozitívum v prospech našich vojsk.

Je ešte o vyslanie do nasadenia v zahraničí taký záujem, ako bol v minulosti?

Pôsobenie našich vojakov v operáciách medzinárodného krízového manažmentu je jednou z priorít OS SR, ako aj PS. Od roku 1993 sme dosiahli množstvo úspechov a naši vojaci sa v pravom zmysle stali našimi najlepšimi vyslancami mieru. PS sa ako najpočetnejšia súčasť OS SR, pochopiteľne, podieľali na účasti v zahraničných operáciách mierou najväčšou. Pôsobenie v operáciách MKM sa postupne stalo aj súčasťou profesionálnej kariéry vojakov a o účasť v zahraničných operáciách je stále záujem.

Čo bolo najťažšie, keď ste v roku 1999 práve vy prevzali funkciu prvého veliteľa v operácii KFOR?

Ťažko povedať čo bolo najťažšie, ale dodnes si pamätám na pomerne zložité rokovania na začiatku misie medzi mnou ako veliteľom jednotky z krajiny, ktorá nebola členskou krajinou NATO s veliteľmi KFOR, ktorí boli z krajín Aliancie. Museli sme však nájsť a aj sme našli spoločnú cestu. Treba tiež povedať, že vždy, keď sa jednotka etabluje v novom operačnom prostredí, je to pomerne ťažké. Očakáva sa od nej predovšetkým skorý začiatok plnenia operačných úloh, riešia sa otázky bezpečnosti, komplexného zabezpečenia života jednotky, nadviazanie súčinnosti s koaličnými partnermi, miestnymi autoritami, vládami i mimovládami organizáciami, zásobovanie a všetky aspekty udržiavania jednotky v novo sa tvoriacom operačnom prostredí. Zdôrazňujem, že sme boli jednou z prvých jednotiek, ktoré v Kosove začali plniť operačné úlohy.

O čo to bolo zložitejšie, keď ste v roku 2003 vycestovali ako veliteľ s prvou rotá-

ciou slovenských vojakov do operácie Iracká sloboda?

Vo svojom začiatku bola operácia zložitá predovšetkým extrémnym bezpečnostným rizikom pre koaličné sily. Naša jednotka bola nasadená v júli 2003, čo bol vrchol leta, a teploty vysoko nad 50, dokonca nad 60 stupňov Celzia boli zničujúce nielen pre ľudí, ale aj našu techniku. V týchto podmienkach sme plnili operačné úlohy, pričom zložitá bola zmeniť myslenie našich vojakov. Napriek náročnému výcviku pred nasadením do misie nemali dostatočné skúsenosti z takého nebezpečného a zložitého prostredia. Znovu sme na mieste začali veľmi náročný taktický výcvik. Pomohlo to. Získali sme si dôveru našich koaličných partnerov. Získali sme sebavedomie. Výborne sme splnili všetky operačné úlohy. Myslím, že ako jedinej jednotke sa nám za naše pôsobenie v Iraku dostalo zo strany miestnych autorít neobyčajnej cti. Náš oficiálny nástup pri ukončení misie sme mohli uskutočniť na nádvorí starobylého Babylonu.

Pokúsili ste sa ako veliteľ pozemných síl iniciovať nejaký program, ktorý by napomohol čeliť vysokej rozvodovosti vojakom odchádzajúcim do operácií?

To je veľmi zložitá oblasť a našimi vojakmi vnímaná citlivo. Myslím si, že to tak jednoducho nefunguje, že by sa pripravil nejaký program a potom sa už budeme len usmievať. Musím z vlastnej skúsenosti povedať, že tých pokusov riešiť problém bolo viac, pritom nie všetky sa stretli s pozitívnou reakciou vojakov. Veliteľstvo PS bolo však v posledných rokoch jedným z iniciátorov tvorby smernice pre prácu s rodinami profesionálnych vojakov pôsobiacich v zahraničí. Čas ukáže, či zvolená cesta je správna. Každý program či koncepcia, navyše potrebuje podporu nie iba predmetnej organizácie, ale aj spoločnosti zvonku. Tu si skúsme odpovedať na otázku, že ak my vojaci máme v spoločnosti vysokú dôveru, či máme rovnakú podporu, či je spoločenský status vojaka na tej úrovni, ako v niektorých iných krajinách? V každom prípade v PS sme vykonali množstvo sociologických prieskumov v oblasti kvality života vojakov s cieľom pomôcť riešiť ich problémy a verím, že sa nám to darí aspoň čiastočne. Zároveň je to vážna výzva do budúcnosti.

Ako mladý dôstojník už v misii UNTAES v 90-tych rokoch ste sa snažili navrhovať modernejšie, inovatívnejšie prístupy k plneniu niektorých úloh. Nezabudli ste na to ako veliteľ na vyšších stupňoch?

Som dôstojník a ako taký som bol pripravovaný situáciu analyzovať, zhodnotiť, hľadať a vytvárať takpovediac najschodnejšie cesty. Potom je to už „len“ otázka získania ľudí pre navrhnuté riešenia. Nie vždy je všetko schodné, ale to je normálny život. A odpoveď na vašu otázku? Myslím si, že som prístup k práci nezmenil. Vo

funkciách, ktoré som v ozbrojených silách zastával, som sa vždy usiloval hľadať správne riešenia a aj ich zavádzať. K tým posledným patrí systém špeciálnej telesnej prípravy – výcviku sebaobrány v jednotkách PS. Jej cieľom je zvýšiť komplexnú prípravu vojakov a v PS sa myslím úspešne realizuje už štyri roky. Na nie poslednom mieste sú to aj návrhy a odporúčania v oblasti prípravy, nasadenia a návratu našich vojakov z operácií MKM v rámci mojej dizertačnej práce, kde som chcel zúročiť moje skúsenosti z oblasti operácií MKM získané od roku 1996. Celkovo som presvedčený, že ľudí s názorom si treba vážiť, hoci, viete ako je to v armáde – keď už je po diskusii a padne rozhodnutie, odpoveďou je slovo vykonám.

V čom bude spočívať ťažisko úloh vo vašej funkcii v zahraničí, s akými ambíciami vystupujete?

Od 1. apríla budem vojenským predstaviteľom pri vojenskom výbore NATO a EU. Budem opäť priamo podriadený náčelníkovi generálneho štábu, ktorého vlastne budem zastupovať pri rokovaní vo Vojenskom výbore NATO a EU a budem konať v jeho mene. V prípade potreby budem zastupovať OS SR aj v iných orgánoch a agentúrach NATO a EU. Tiež budem zodpovedať za realizáciu vojenskej politiky SR v NATO

a EÚ prostredníctvom účasti v ich vojenských výboroch. Z funkcie vyplýva aj moja účasť na zasadnutiach Severoatlantickej rady a Politicko-bezpečnostného výboru k vojenským otázkam, ako aj na zasadnutiach ministrov obrany v orgánoch NATO a EÚ. Moja ambícia je jednoduchá i zložitá zároveň. Čo najprofesionálnejšie a dôstojne reprezentovať SR a OS SR v medzinárodných štruktúrach, no tentoraz už nie v operácii či na veliteľstve, ale za rokovacími stolmi.

Ak dovoľíte, chcel by som ešte dodať, že byť veliteľom PS OS SR pre mňa bolo vždy veľkou čťou. A chcem sa poďakovať veleniu OS SR za podporu, ktorej sa mi dostalo počas celého obdobia môjho výkonu tejto funkcie. Ďakujem mojim bývalým kolegom, ale aj všetkým vojakom, vojačkám a zamestnancom PS za ich statočnú prácu a za všetko to dobré, čo počas môjho velenia pre PS OS SR vykonali. Ďakujem veleniu OS SR na čele s náčelníkom generálneho štábu za prejavenu dôveru pri mojej nominácii do novej funkcie vedenia úradu v zahraničí. Novému veliteľovi PS genmjr. Jindřichovi Jochovi, ako aj celým Pozemným silám OS SR želim veľa úspechov pri naplňovaní ich poslania a pokroky v realizácii modernizácie.

Pripravil: Pavol Vitko
Foto: rtm. Michal Žiška

TÉMA

Podiel rumunských vojakov na oslobodzovaní Slovenska

Neprávom zabúdané dejiny

„Treba sa poďakovať rumunskému národu, jeho bojovníkom – vojakom, za to, že nám spolu s Červenou armádou a ďalšími členmi protifašistickej koalície vybojovali slobodu. Nikdy na takéto obete nesmieme zabudnúť.“, povedal vlani v auguste minister obrany SR Peter Gajdoš, ktorý pri príležitosti 72. výročia SNP pozval do Banskej Bystrice aj rumunského ministra národnej obrany Mihnea Motoca. A potom, ako si minister Gajdoš 24. februára tohto roku uctil v obci Senohrad v lokalite Oremov Laz v priestoroch Centra výcviku Lešť pri obnovenom pamätníku

pamiatku rumunských vojakov, ktorí oslobodzovali tunajšie územie, rumunská veľvyslankyňa Steluta Arhierová konštatovala: „Pre občanov Rumunska neexistuje väčšia česť, než uctiť si pamiatku rumunského vojska, vojakov a dôstojníkov, ktorí položili svoje životy za zachovanie slobody.“

Informácie o tom, ako to bolo s účasťou rumunských vojakov na oslobodzovaní Slovenska, prinášame v téme čísla, ktoré sme pripravili v spolupráci s Vojenským historickým ústavom.

Minister obrany SR Peter Gajdoš a minister národnej obrany Rumunska Mihnea Motoca v auguste 2016 navštívili Ústredný vojenský cintorín Kráľovskej rumunskej armády vo Zvolene

V južných oblastiach Slovenska od začiatku druhej polovice decembra 1944 začala v rámci Budapešťianskej operácie postupne bojovať časť vojsk sovietskeho 2. ukrajinského frontu, v rámci ktorého pôsobili aj rumunská 4. armáda, 4. armádny zbor rumunskej 1. armády a samostatný rumunský letecký zbor.

Ako prvé z nich sa na územie Slovenska prebojovali zväzky sovietskej 40. armády a jej veliteľstvu podriadené zväzky rumunskej 4. armády, ktoré bojovali na pravom krídle sovietskeho 2. ukrajinského frontu v priestore južne od Košíc.

Od 18. decembra 1944

Prvým rumunským vojenským útvarom, ktorý sa prebojoval na územie Slovenska, sa stal rumunský 90. peší pluk, ktorý 18. decembra 1944 vstúpil do obce Buzica.

Ďalšie zoskupenie rumunských vojsk prekročilo hranice Slovenska v priestore južne od Lučenca, na čiare Trenč a Kalon-da, dňa 26. decembra 1944. Boli to zväzky rumunského 4. armádneho zboru rumunskej 1. armády, ktorý bol v tom čase podriadený veliteľstvu sovietskej 27. armády. V priestore medzi Lučencom a Levicami bola od 1. januára 1945 do 20. marca 1945 nasadená aj samostatná rumunská 1. dobrovoľnícka divízia „Tudor Vladimirescu“. Do Komárňanskej operácie vojsk

sovietskej 7. gardovej armády a sovietskej 6. gardovej tankovej armády (6. 1. 1945 – 2. 2. 1945) bol počas januára a februára 1945 do bojov nasadený aj rumunský samostatný tankový pluk, ktorý v zostave sovietskej 27. gardovej tankovej brigády 6. gardovej tankovej armády bojoval neskôr aj v Bratislavsko-brnianskej operácii.

Od konca prvej polovice januára 1945 sa rumunské pešie a jazdecké zväzky pôsobiace vo vojskách pravého krídla 2. ukrajinského frontu (sovietska 40. armá-

Oslobodzovanie Slovenska Rumunskou kráľovskou armádou 1944 – 1945

23. 8. 1944
vypuklo protifašistické povstanie v Rumunsku

18. 12. 1944
90. peší pluk rumunskej armády oslobodil prvú slovenskú obec Buzica (dnes súčasť Buzítiky) v okrese Lučenec

26. 12. 1944
zväzky rumunského 4. armádneho zboru rumunskej 1. armády prekročili hranice Slovenska v priestore južne od Lučenca

od 12. 1. 1945
rumunské pešie a jazdecké zväzky pôsobiace vo vojskách pravého krídla 2. ukrajinského frontu sa zúčastnili na bo-

joch v Západokarpatskej operácii

23. 1. 1945
v rámci Stredoslovenskej operácie zväzky rumunskej 4. armády v zostave sovietskej 40. armády oslobodili Rožňavu

31. 1. 1945
zväzky 4. rumunskej armády v zostave sovietskej 40. armády 2. ukrajinského frontu sa podieľali na oslobodení Brezna

13. 2. 1945
zväzky rumunskej 4. armády sa podieľali na oslobodení Detvy

15. 2. 1945
začiatok útoku zväzkov rumunskej 1. armády v zostave sovietskej 53. armády na čiare Horný Tisovník – Senohrad

3. dekáda
ukončenie bojov zväzkov rumunskej 1. armády v zostave sovietskej 53. armády II./1945 v priestore Senohrad – Oremov Laz v priestoroch dnešného Centra výcviku Lešť

Doprava munície rumunským jednotkám v slovenských horách

da s rumunskou 4. armádou, sovietska 27. armáda, sovietska 53. armáda s 1. rumunskou armádou, 1. jazdecko-mechanizovaná skupina), buď v bojových zostavách vlastných armád, alebo sovietskych streleckých zborov, zúčastnili na bojoch v Západokarpatskej operácii (12. 1. – 18. 2. 1945). Hlavné sily rumunskej 4. armády útočili v smere na Rožňavu a Plešivec, k Tisovci a Revúcej a ďalej k Breznu a hornému toku Hrona. Rumunská 1. armáda po oslobodení Lučenca útočila smerom na

Plešovce a Zvolen, počas celého februára bojovala v pohorí Javorie a od začiatku marca postupovala k strednému toku Hrona.

Boje o Javorie

V čase, keď bola 4. armáda nasadená v operácii „Zvolen – Banská Bystrica“, dostala 1. armáda úlohu frontálne útočiť na nemecké a maďarské sily v Javorí, neskôršie vyvíjať ofenzívu na strednom toku Hrona a vybudovať západne od rieky vy-

sunuté predmostia. Súčasne sovietska 53. armáda mala manévrovaním na pravom krídle uskutočniť obchvat horského masívu z juhozápadu. Javorie, nachádzajúce sa medzi riekami Ipel' a Hron, kolmo na smer ofenzívy rumunských a sovietskych vojsk, s neschodnými lesmi a vyše 1 000 m vysokým hrebeňom, bolo pre nemeckú 8. armádu silným oporným bodom. Operačná koncepcia predpokladala čelný úder rumunských divízií 1. armády, cez masív Javoria smerom na Ľuboreč – Pliešovce a z juhozápadu manéver sovietskej 53. armády v smere Sklabíná – Banská Štiavnica.

Veliteľ 1. armády generál Macici po analýze postavenia nepriateľských síl, charakteristike terénu a vyhodnotení síl, prostriedkov a postavenia vlastných útvarov pôvodne rozhodol podniknúť hlavný úder na ľavom krídle so 7. armádnym zborom (2., 10. a 19. pešia divízia) smerom na Zavadu – Oremov Laz, s cieľom zmocniť sa komunikácie Zvolen – Krupina. 4. armádnym zbor (2. a 3. divízia horských strelcov) plnil úlohy na pravom krídle v smere Halič – Horný Tisovník. 8. jazdecká divízia bola v zálohe armády.

Ofenzíva sa začala 29. januára 1945 po delostreleckej príprave, ktorá trvala 30 minút. Po preniknutí do hĺbky 6 – 8 km do nepriateľskej obrany rumunské vojská narazili na silný odpor, a tak sa 7. februára 1945 ofenzíva zastavila. Po preskupení vojsk v smere hlavného úderu, frontálnym

Rumunskí mínometníci

Rumunskí letci pri Bf 109

Letci rumunskej armády na letisku v Piešťanoch

14. 3. 1945

v rámci Stredoslovenskej operácie sa zväzky rumunskej 4. armády v zostave sovietskej 40. armády podieľali na oslobodení Zvolena

25. 3. 1945

v rámci Stredoslovenskej operácie sa jednotky rumunskej 9. pešej divízie v zostave sovietskej 40. armády zúčastňovali na oslobodzovaní Banskej Bystrice

25. 3. 1945

vojská rumunskej 1. armády spoločne so zväzkami sovietskej 53. armády prekročili rieku Hron

od 25. 3. 1945

vojská rumunskej 1. a 4. armády sa zapojili do bojov v rámci Bratislavsko-brnianskej operácie

3. 4. 1945

2. tankový pluk rumunskej armády sa so sovietskou 27. gardovou tankovou brigádou zapojil do bojov o Bratislavu

5. 4. 1945

zväzky rumunskej 1. armády v zostave sovietskej 53. armády oslobodili Bánovce nad Bebravou

5. – 15. 4. 1945

vojská rumunskej 1. armády spoločne so zväzkami sovietskej 53. armády prekročili moravsko-slovenskú hranicu v Bielych Karpatoch

10. 4. 1945

vojská sovietskej 40. armády v rámci Bratislavsko-brnianskej operácie spoločne so zväzkami rumunskej 4. armády oslobodili Trenčín

8. 5. 1945

skončila sa druhá svetová vojna na európskom bojisku, rumunské jednotky postupne opúšťali územie oslobodeného Československa a vracali sa do Rumunska

útokom na Oremov Laz a manévrom na Senohrad bola 10. februára 1945 obnovená. Súčasne v druhom slede útočili aj na hrebene Javoria (s kótou 1 044 m). Boje prebiehali v nesmieme ťažkých podmienkach. Vojaci museli často preliezať zo zákopu do zákopu a z jedného poľného krytu do druhého. Ani za cenu najväčších obetí obranné pozície nepriateľa na Oremovom Laze (bývalý polygón československej armády) neboli zničené. Preniknúť do obranných pozícií nepriateľa sa podarilo na pravom krídle armády v oblasti lokalít Turie Pole, Horný Tisovník a smer Oremov Laz. To podnietilo generála Vasileho Atanasiu (od 13. februára 1945 nový veliteľ armády), aby 16. februára 1945 preskupil koncentráciu síl zo smeru hlavného útoku na pravom krídle spätným manévrom na

Rumunskí vojaci počas oslobodzovania Slovenska

Veliteľ 1. rumunskej armády
generálporučík Nicolae Macici

sever obranného systému nepriateľa pri Oremovom Laze. Dobytie Javoria 17. februára 1945 a prechod severnými hrebeňmi masívu utvorili vhodné podmienky na

zmocnenie sa (18. februára) opevnených pozícií na Oremovom Laze. Bol to výsledok dvojitého obchvatu obidvoma zbormi armády. Rozhodujúcu úlohu zohrala 10. pešia divízia, ktorá útočila frontálne. Nepriateľské sily boli prinútené ustúpiť na západ, ale smer na Pliešovce uzavreli. To spôsobilo, že až do 21. februára 1945 tu prebiehali boje lokálneho charakteru. V rámci nasledujúcej operácie rumunská 1. armáda útočila v smere na Oremov Laz – Banská Štiavnica, aby viazala čím viac nepriateľských síl, a tak uľahčila sovietskym silám, ktoré manévrovali na ľavom krídle bojovej zostavy. Na druhej strane sovietske velenie podporilo rumunskú 1. armádu niekoľkými plukmi a brigádami delostrelectva, mýnometov a protitankového delostrelectva. Po obnovení ofenzívy 25. februára 1945 o 10.40 h, po 40-minútovej delostreleckej príprave, rumunské divízie prerazili obranu nepriateľa na celom fronte a začiatkom marca prenikli do hĺbky osem kilometrov jeho obranného postavenia. Oslobodili viaceré lokality, ako Neres-

nicu (4. armádny zbor) a Senohrad, Horné Mladonice (7. armádny zbor), približiac sa k železničnej trati Dobrá Niva – Krupina.

Stredoslovenská operácia

Po strate Javoria nepriateľ zaujal nové obranné postavenie na juh od Krupiny. Ofenzíva, ktorá sa začala 1. marca 1945, sa skončila víťazstvom aj na tomto úseku. 9. jazdecká divízia na pravom krídle armády v súčasnosti so sovietskou 228. pešou divíziou oslobodila 3. marca 1945 Dolné Mladonice a Krupinu. V strednom pásme 2. pešia divízia čelným útokom napadla nepriateľa v Pliešovciach a zvíťazila po ťažkých bojoch muža proti mužovi, podporená manévrom 2. divízie horských strelcov na severnej strane lokality. Po viackilometrovom víťaznom pochode cez obranné postavenia nepriateľa, najmä na ľavom boku armády, potom, čo sa 9. jazdecká divízia zmocnila komunikácie Krupina – Zvolen, 1. armáda dostala úlohu obnoviť spolu so sovietskou 53. armádou ofenzívu a útočiť jednou divíziou na Dobrú Nivu – Zvolen dvoma divíziami na Sásu, jed-

Bojovali za nás

**Vasile Atanasiu, generál,
veliteľ rumunskej 1. armády
v roku 1945
(25. 4. 1886 – 6. 6. 1964)**

V rokoch 1905 – 1907 absolvoval Školu pre dôstojníkov delostrelectva, ženijného vojska a vojnového námorníctva v Bukurešti, vyradený v hodnosti podporučíka. Do roku 1918 pôsobil najmä ako dôstojník delostrelectva vo viacerých útvaroch rumunskej armády. V rokoch 1918 – 1920 si vojenské vzdelanie doplnil na Vyššej vojenskej škole. V roku 1935 bol menovaný na brigádneho generála, v roku 1945 dosiahol hodnosť armádneho generála.

V rokoch 1937 – 1940 velil 12. pešej divízii. V roku 1940 prevzal velenie

nad III. armádnym zborom, s ktorým sa zúčastnil na ťažení proti Sovietskemu zväzu. Tomuto zboru velil až do roku 1943, keď bol premiestnený na post generálneho inšpektora delostrelectva.

Ako veliteľ rumunskej armády sa zúčastnil na oslobodzovaní Slovenska v roku 1945. Gen. V. Atanasiu prevzal velenie tejto armády 13. 2. 1945 v čase, keď viedla ťažké boje v pohorí Javorie, najmä o priestor bývalého vojenského výcvikového tábora Oremov Laz (dnes Lešť). V tejto funkcii nahradil N. Maciho, pričom sa táto zmena realizovala bez predchádzajúcich konzultácií medzi veliteľstvom sovietskeho 2. ukrajinského frontu a zodpovednými rumunskými vojenskými orgánmi. Po dobytí spomínaného strategicky dôležitého priestoru postup rumunskej 1. armády ďalej pokračoval na Banskú

nou divíziou na Babinú – Hronskú Breznicu a ďalšou divíziou na Babinú – Jalnú, aby sa tak dostala v priestore Zvolene – Vieska po riekku Hron. Najväčším úspechom po oslobodení Sásky a Babinej (5. marca) bolo po dvojitoťm obchvate 2. a 10. pešej divízie oslobodenie Dobrej Nivy (8. marca). Ofenzíva pokračovala. Postupne boli oslobodené: Kráľová, Hronská Dúbrava, Podzámčok, Bacúrov, Dubové, Kozelník, Horné a Dolné Breziny, Ostrá Lúka atď. Dňa 18. marca 1945 sa 1. armáda dostala so všetkými divíziami po Hron. Ten istý deň dostala rozkaz nahradiť od 20. marca 1945 vojská sovietskej 53. armády a prejsť dočasne do obrany v úseku Vieska – Tekovská Breznica, aby zabránila nepriateľským silám prechod cez riekku a v ofenzíve na Banskú Štiavnicu.

Víťazstvo 1. armády v Javorí v období 29. januára 1945 do 4. marca 1945 a preniknutie medzi 5. a 18. marcom po riekku Hron bolo nesmieme dôležité a vydobyté nasadením 70 000 rumunských vojakov (straty 16 000 – 20 percent nasadeného stavu). Toto víťazstvo prispelo k úplnému rozvráteniu nepriateľského frontu východne od Hrona.

Na Javorí bojovala aj divízia „Tudor Vladimirescu – Debrecín“, začlenená do sovietskej 53. armády. Po tom ako 1. januára 1945 prekročila Ipel', do 22. januára 1945 oslobodila Veľké Zlievce či Pôtor. Neskôr, do začiatku marca 1945, postupovala v lokálnych bojoch v oblasti Pukanec – Bohunice – Dolný Almaš smerom na Javorie. Po útoku na Vysokú dosiahla 19. marca Hron pri Žarnovici. Na druhý deň bola prevelená do zálohy 2. ukrajinského frontu a nahradila ju 19. pešia divízia.

V priebehu Stredoslovenskej operácie (10. 3. – 30. 3. 1945) hlavné sily rumunskej 4. armády bojovali spoločne s vojskami sovietskej 40. armády pri oslobodzovaní Banskej Bystrice a jej okolia. Rumunská 1. armáda 20. marca 1945 dosiahla v pásme medzi Zvolenom a Žiarom nad Hronom rie-

ku Hron, ktorú jej vojská spolu so zväzkami sovietskej 53. armády prekročili 25. marca 1945.

Bratislavsko-brnianska operácia

Od 25. marca 1945 sa všetky rumunské vojská nachádzajúce sa na území Slovenska zúčastňovali na bojoch v rámci Bratislavsko-brnianskej operácie (25. 3. – 5. 5. 1945). Na jej začiatku v nich bolo dovedna 86 300 osôb. Rumunská 4. armáda pôsobila v zostave sovietskej 40. armády v smere od Bánoviec nad Bebravou do priestoru južne od Trenčína. Časť jej síl, ktorá bola nasadená na pravom krídle sovietskej 40. armády, bojovala v horskom teréne Veľkej a Malej Fatry, potom postupovala do priestoru Dubnice nad Váhom a ďalej cez Javorníky smerom na moravské Vizovice. Rumunská 1. armáda v Bratislavsko-brnianskej operácii spoločne s vojskami sovietskej 53. armády útočila smerom na Novú Baňu a Bošany, Topoľčany a Hornú Stredú, Čachtice a potom ďalej na Uherský Brod.

Údaje o počte rumunských vojakov, ktorí sa zúčastnili na oslobodzovaní Slovenska, sa rôznia.

Viac ako 10-tisíc padlých

Rumunská armáda podľa publikovaných informácií stratila pri oslobodzovaní Československa celkom 66 495 vojakov. Z tohto počtu bolo 33 241 padlých a nezvestných a 33 254 ranených vojakov. Podľa najnovších prezentovaných údajov sa na oslobodzovaní Slovenska aktívne zúčastnilo 240- až 260-tisíc rumunských vojakov, ktorí tvorili vojenský personál 16 divízií, jedného letectvého zboru, jednej brigády železničného vojska, jedného tankového pluku, ako aj ďalších útvarov rumunskej armády.

Vychádzajúc z oficiálnej evidencie vojnových hrobov na území SR, ktorú vedie Ministerstvo vnútra SR, je na našom území pochovaných 10 435 vojakov rumunskej armády. Väčšina z nich (10 384) je pochovaná na vojenskom cintoríne rumunskej armády vo Zvolene. Ďalších 36 rumunských hrdinov našlo miesto posledného odpočinku na cintoríne v Starej Turej a 15 ich spolubojovníkov spí „večný sen“ na cintoríne v Trenčianskej Teplej.

Spracoval: PhDr. Peter Šumichrast, PhD.

VHÚ Bratislava

Rumunskí vojaci v oslobodenom Hronseku

Štiavnicu, Krupinu a Zvolen.

Ovládnutím priestoru si táto armáda koncom marca 1945 vytvorila dobré podmienky na ďalší postup smerom na západ. V apríli 1945 tak rumunská 1. armáda participovala na oslobodení Piešťan, Bánoviec nad Bebravou a ďalších miest na slovensko-moravskom pomedzí. Veliteľom 1. armády ostal aj po skončení druhej svetovej vojny, do 20. mája 1946. Potom dva roky zastával funkciu generálneho inšpektora armády. V roku 1948 bol preradený do výslužby.

Gheorghe Avramescu, generál, veliteľ rumunskej 4. armády v rokoch 1944 – 1945 (26. 1. 1884 – 3. 3. 1945)

V roku 1908 absolvoval školu pre dôstojníkov pechoty a bol vyradený v

hodnosti ppor. Aktívne sa zúčastnil na bojoch v druhej balkánskej vojne a takisto prvej svetovej vojne. V medzivojnovom období pôsobil najmä ako veliteľ útvarov pechoty, pričom si ďalej rozširoval svoje vojenské vzdelanie. Do hodnosti brigádneho generála bol povýšený v roku 1936.

V septembri 1939, v čase vypuknutia druhej svetovej vojny, bol menovaný za veliteľa 10. pešej divízie. Vypuknutie vojny so ZSSR ho zastihlo vo funkcii veliteľa horského zboru, s ktorým sa začiatkom júla 1941 zúčastnil ofenzívy v severnej Bukovine. Po úspešnom ukončení tejto operácie a rozhodnutí maršala Iona Antonescu ďalej pokračovať vo vojne proti ZSSR sa horský zbor pod velením gen. G. Avramesca zúčastnil bitky pri Azovskom mori a postupu na Krym v r. 1941, dobýjania Sevastopola v

Nezabúdame

Rumunskí účastníci Bojov o Hron 2016 v Starom Tekove čakajú na začiatok útoku

Na Slovensku je niekoľko desiatok pamätníkov a pamätných tabúľ rumunským vojakom, ktorí bojovali o slobodu Slovenska. Najväčší a najdôležitejší je Ústredný vojenský cintorín Kráľovskej rumunskej armády (viď. aj úvodné foto témy), ktorý bol vybudovaný v rokoch 1945 až 1960. Jeho pôvodný názov znel Ústredný vojenský cintorín Rumunskej armády.

Zvolen, Senohrad, Lešt'

„Som nesmierne rád, že sa stáva tradíciou, že poprední predstavitelia Rumunska sú súčasťou našich osláv Slovenského národného povstania. História si musíme vážiť, je nezmeniteľná,“ povedal minister obrany Peter Gajdoš, keď vlni 29. augusta privítal na Ústrednom vojenskom cintoríne Kráľovskej rumunskej armády ministra národnej obrany Rumunska Ioana Mihneu Motoca. „Som poctený, že som mohol byť na cintoríne, kde je pochovaných viac ako desaťtisíc rumunských vojakov. Je to najväčší takýto vojenský cintorín našich vojakov mimo územia Rumunska,“ povedal

minister Motoca. Na cintoríne vo Zvolene je pochovaných 10 384 rumunských vojakov. Po roku 1989 začal cintorín chátrať. Prvá etapa rekonštrukčných prác bola realizovaná v roku 1998, ďalšia v roku 2004. Na rekonštrukcie okrem slovenskej vlády prispela aj vláda Rumunska. Cintorín priebežne udržiava mesto Zvolen z príspevkov štátu.

„V týchto miestach bojovali jednotky rumunskej armády po boku Červenej armády. Občania Senohradu, ako aj celej našej vlasti sú zaviazaní nesmiernou vďakou slávnej sovietskej armáde a jej spojencom, ktorí sa pričinili s nasadením vlastných životov o znovunavrátanie našej slobody a pokoja,“ povedala starostka obce Senohrad Oľga Bartková 24. februára tohto roku, keď pri pamätníku v obci položili vence minister obrany Peter Gajdoš so štátnym tajomníkom MO SR Mariánom Saloňom spolu s rumunskou veľvyslankyňou Stelutaou Arhireovou a s 1. zástupcom náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučíkom Pavlom Mackom. „Je doslova našou povinnosťou šíriť medzi

deťmi a mladými osvetu a vysvetľovať im, prečo nemôžeme dopustiť, aby sa dejiny hrôzy nezopakovali,“ zdôraznil minister obrany Peter Gajdoš. Na pamätníku je o. i. napísané: „K 10. výročiu oslobodenia našej obce spod fašistického útlaku, hrdinom Červenej armády, po jej boku Rumunskej armáde, ktorí padli v bojoch proti nemeckej armáde.“ Dodajme, že uvedená delegácia si 24. mája utila pamiatku rumunských vojakov aj pri obnovenom pamätníku v priestoroch Oremovho Lazu v Centre výcviku Lešť.

Bystrica, Stará Turá, Žarnovica

Na známom pamätníku na Námestí SNP v Banskej Bystrici dominujú texty venované osloboditeľskej úlohe Červenej armády a Slovenskému národnému povstaniu. Je na ňom však aj napísané: „Vďaka rumun-

Pamätník na Oremovom Laze

roku 1942 a v ďalších bojových operáciách. Dňa 6. 10. 1943 prevzal velenie III. zboru a neskôr, od 23. 2. 1944, velenie VI. zboru. Po vojenskom prevrate v auguste 1944 bol od 4. 9. 1944 ustanovený za veliteľa rumunskej 4. armády, ktorá bola podriadená veleniu 2. ukrajinského frontu. V septembri 1944 táto armáda najprv zastavila nemecko-maďarskú ofenzívu v Sedmohradsku a neskôr prešla do protiútoka smerom na severozápad. Na jeseň 1944 bol povýšený do hodnosti armádneho generála.

Dňa 18. 12. 1944 4. armáda vstúpila na územie Slovenska v priestore Seňa – Turňa nad Bodvou. V rozkaze, ktorý gen. Avramescu vydal deň predtým, sa pripomínalo, aby sa vojaci k civilistom správali tak, akoby to bolo rumunské obyvateľstvo. Nasledovali takmer mesačné vyčerpávajúce boje v okolí Rožňavy, ktorá bola oslobodená 23. 1. 1945. Medzitým, 11. 1. 1945, odovzdal velenie nad 4. armádou gen. N. Dascalescovi. Dňa 19. 2. 1945 však opäť prevzal velenie tejto armády. Dôvodom týchto zmien boli spory, ktoré mal G. Avramescu s velením 2. ukrajinského frontu v otázkach zásobovania a operačného nasadenia rumunskej 4. armády.

Údajne zahynul 3. marca 1945 počas nepriateľského leteckého útoku pri meste Jászberény v Maďarsku, hoci o príčinách a okolnostiach jeho smrti existujú dodnes rôzne informácie.

**Nicolae Dascalescu, generál, veliteľ rumunskej 4. armády v roku 1945
(29. 6. 1884 – 28. 9. 1969)**

V rokoch 1906 – 1908 absolvoval Školu pre dôstojníkov delostrelectva, ženijného vojska a vojnového námorníctva v Bukurešti, vyradený v hodnosti ppor. Aktívne sa zúčastnil druhej balkánskej vojny, prvej svetovej vojny a bojov s Maďarskou republikou rád v r. 1919. Po absolvovaní Vyššej vojenskej školy v roku 1923 mu udelili hodnosť pplk. V medzivojnovom období pôsobil najmä ako veliteľ rôznych útvarov delostrelectva a taktiež ako štábný dôstojník. V roku 1936 dosiahol hodnosť brigádneho generála. V auguste 1939 prevzal velenie 25. pešej divízie. V júni 1940 ho povýšili do hodnosti genmjr. a zároveň poverili velením 20. pešej divízie. Krátko po začatí vojny proti ZSSR v r. 1941 sa stal veliteľom 21. pešej divízie, s ktorou sa zúčastnil poľného ťaženia v Besarábii a neskôr dobývania Odesy. Dňa 9. novembra 1941 bol vymenovaný do funkcie veliteľa 2. armádneho zboru. V roku 1942 bol povýšený na generálporučíka. Armádny zbor pod jeho velením, podriadený rumunskej 3. armáde, na prelome rokov 1942 – 1943 bojoval v bitke o Stalingrad, kde utrpel

skej armáde, osloboditeľke mesta.“ V roku 2013 Banskobystričania vyjadrili svoju vďaku rumunským vojakom aj prostredníctvom pamätnej tabule umiestnenej na námestí SNP na budove Starej radnice, na ktorej stojí: „Skláňame sa s hlbokou úctou pred vojakmi Rumunskej armády, ktorí sa podieľali na oslobodzovaní našej vlasti a z ktorých mnohí položili životy za našu slobodu. Venujú vďační obyvatelia Banskej Bystrice v roku 2013.“

Stará Turá bola oslobodená 8. apríla 1945 a v jednotlivých hroboch je tu pochovaných 36 rumunských vojakov. Ich ostatky neboli po vojne prevezené do Zvolena. Hroby aj pamätník boli zrekonštruované v roku 1995 pri príležitosti 50. výročia ukončenia vojny. Mesto sa o komplex vzorne stará a každoročne sa tu koná pietna spomienka na padlých, na ktorej sa zúčastňujú aj predstavitelia rumunskej ambasády.

Aj v Trenčianskej Teplej ostalo pochovaných 15 rumunských vojakov. Každý hrob má svoju betónovú obrubu a v ich čelách sú kamenné bloky s menami padlých. Na prostrednom z troch betónových kvádrov podstavec v tvare pravoslávneho kríža, na

Ústredný vojenský cintorín
Kráľovskej rumunskej armády
vo Zvolene

ktorom je busta rumunského vojaka s prilbou. Rumuni tu padli v bojoch o dôležitý železničný uzol.

V neďalekých Trenčianskych Tepliciach pripomína rumunských vojakov jedna zo štyroch pamätných tabúl osadených v rokoch 1963 až 2002. Je na nej uvedené: „Na večnú pamiatku 111 rumunským a 5 sovietskym vojakom, ktorí padli pri oslobodení Trenčianskych Teplíc.“ Tabule sú umiestnené na Pomníku padlým v SNP a osloboditeľom mesta pri vstupe do kúpeľného parku.

Ešte koncom roka 1945 stihli postaviť pomník padlým rumunským vojakom v Piešťanoch. Nápis zhotovili v oboch jazykoch. Pomník je dielom rumunského autora E. Ciuca.

Dvojazyčný slovensko-rumunský nápis je aj na pomníku v Žarnovici, ktorý však bol vybudovaný až v roku 2008. Výnimočný je tiež tým, že občania mesta ho okrem vojakom rumunskej armády venovali konkrétne aj plukovníkovi Ioanovi Fagarasnovi, čestnému občanovi mesta.

K novším pamätníkom patrí tiež ten z Nového Mesta nad Váhom, ktorý odhalili 8. apríla 1992. Je venovaný 122 vojakom 4. rumunskej armády, ktorí padli v bojoch o mesto. Ich pozostatky boli po vojne prevezené na cintorín do Zvolena.

Hrochoť, Môlča, Dobšina

Takisto v menších obciach si utčili pamätníkmi či pamätnými tabuľami rumunských osloboditeľov. Pomník rumunským vojakom je na cintoríne v Môlči, v Hrochoťi či v Ponikách. V Dobšinej je síce pamätná tabuľa len Červenej armáde, ale občania si pri nej 27. januára pripomínajú, že v ten deň v roku 1945 oslobodili obec rumunskí vojaci. Boje o Brezno sa skončili až 7. marca 1945 oslobodením obce Valaská a za šesť týždňov padlo v okolí 52 sovietskych vojakov, 72 miestnych občanov

Pamätník v Senohrade

a až 320 Rumunov. Obec a Základná organizácia SZPB Valaská v roku 2010 obnovili pamätník rumunským vojakom pri kóte s príznačným názvom Hnusnô.

Pravdaže, pamätníky či pamätné tabule sú aj v iných mestách či obciach, no zďaleka nie vo všetkých, ktoré Rumuni oslobodzovali. Ich statočnosť si však Slováci pripomínajú aj v rámci ďalších podujatí. Napríklad v rámci tradičnej historickej rekonštrukcie bojov o Hron v Starom Tekove, kde v marci 1945 bojovali popri červenoarmejcoch aj vojaci rumunskej armády. Vlni na 11. ročníku tohto podujatia tu bol okrem 250 nadšencov histórie i dobových vojenských uniformách už druhý raz aj poltucet mladých Rumunov vrátane jedného dievčaťa. „Aj môj dedo padol v druhej svetovej vojne a som veľmi milo prekvapený, že na Slovensku nezabúdajú na našich krajanov, ktorí tu zahynuli v boji proti fašistom“, povedal za všetkých Theodor Nastase oblečený v uniforme rumunských horských jednotiek, ktorému tiež tieskali tisíce divákov.

Padlých rumunských vojakov si pripomínajú aj v desiatkach obecných monografiách. Napríklad v Monografii obce Malé Lednice, dediny pri Považskej Bystrici, ktorú zostavil autor tohto článku, pretože aj jeho rodnú obec oslobodila Kráľovská rumunská armáda.

Text: Pavol Vitko

Foto: autor, Ivan Kelement, archív VHÚ

vážne straty. Gen. N. Dascalescu zastával funkciu veliteľa II. zboru do 11. januára 1945. Od 12. januára do 18. februára 1945 zastával funkciu veliteľa 4. armády. Gen. N. Dascalescu prevzal funkciu veliteľa 4. armády v deň, keď sa začala tzv. rožňavská operácia, ktorá bola koncom januára 1945 úspešne ukončená. Potom 10. februára 1945 sa začal ďalší postup tejto armády, pričom nariadil viesť hlavný úder 2. armádnym zborom na pravom krídle, smerom na Banskú Bystricu. Gen. N. Dascalescu odovzdal velenie 4. armády 18. februára gen. G. Avramescovi, no 2. marca 1945 velenie tejto armády opäť prevzal. 4. armáda pod jeho velením oslobodila v spolupráci so sovietskymi jednotkami Podbrezovú, Banskú Bystricu, Zvolen a ďalšie mestá na strednom Slovensku. Koncom marca 1945 bol

v bojoch v priestore obce Svätý Jakub (dnes Jakub) zranený.

V apríli 1945 sa 4. armáda pod jeho velením podieľala na oslobodení viacerých miest a obcí v Turci a na Považí. Gen. N. Dascalescu velil tejto armáde do 1. 6. 1945, keď bol preložený do výslužby. V roku 1946 bol obvinený z vojnových zločinov na východnom fronte. Toto obvinenie sa ukázalo ako nepravdivé. Po roku 1948 bol ďalej proskribovaný. Neskôr žil v ústraní v rodnom regióne, kde aj zomrel.

Spracoval: Mgr. Peter Chorvát, PhD., VHÚ Bratislava

Fotografie: VHÚ Bratislava

Zverejnené: CSÉFALVAY, František a kol. Vojenské osobnosti dejín Slovenska 1939 – 1945. Bratislava: Vojenský historický ústav, 2013, ISBN 978-80-89523-20-7

Nový kráľ morí mešká vyše roka

Séria odkladov spôsobila, že najnovšia americká lietadlová loď USS Gerald R. Ford vstupuje do služby o viac ako rok neskôr. Spôsobili to najnovšie technológie, ktoré bolo treba ešte vyskúšať a doladiť.

Loď USS Gerald R. Ford (CVN-78) začali stavať v novembri 2009. Pomenovali ju po 38. prezidentovi USA, ktorý počas druhej svetovej vojny slúžil na lietadlovej lodi USS Monterey v Pacifiku. Ford zomrel v decembri 2006, ale o mene lode sa rozhodlo ešte predtým. Je teda jednou z mála, ktorú pomenovali po žijúcej osobe. Pokrstili ju v novembri 2013 a do služby mala podľa plánu vstúpiť vlani v marci. Ale až tento rok v marci sa začali skúšobné plavby a do služby môže vstúpiť až po nich. Spomínal sa apríl, ale námorníctvo odmietlo dátum upresniť.

Americké námorníctvo v súčasnosti používa desať lietadlových lodí triedy Nimitz.

Gerald R. Ford

tz. Posledné dve – USS Ronald Reagan a USS George H. W. Bush, vstúpili do služby v roku 2003 a 2009, sú relatívne nové. Najstarší USS Nimitz však slúži od roku 1975 a bude potrebovať náhradu, ktorú predstavuje práve nová trieda Ford. Po prvej lodi už začali stavať USS John F. Kennedy, ktorá má byť hotová okolo roku 2020. V roku 2025 má nasledovať nová loď s legendárnym menom USS Enterprise.

Nové lode vychádzajú priamo z predchádzajúcej triedy Nimitz, rozmerovo sú

takmer identické. Na prvý pohľad sa trieda Ford líši kratším a vyšším veliteľským mostíkom, ktorý je presunutý o 43 metrov dozadu a o meter bližšie k okraju lode. Vďaka tomu je paluba účelnejšie usporiadaná a je na nej viac miesta pre manipuláciu s odstavenými lietadlami, ale aj na štarty.

Trojnásobný výkon

Najväčšie zmeny sa ukrývajú vnútri lode a súvisia so zvýšenými nárokmi na spotrebu

elektrickej energie. Triedu Nimitz poháňali dva reaktory s výkonom po 100 MW, Ford má tiež dva reaktory, ale s výkonom po 300 MW. Systém konštrukcie reaktorov a pohonu lode používa napriek vyššiemu výkonu asi o 50 percent menej potrubia, ventilov, púmp a generátorov.

Úplnou novinkou sú elektromagnetické katapulty. Nimitz využíva parné katapulty, ktoré majú viacero nedostatkov. Treba pre ne vyrábať obrovské množstvo pary a majú relatívne nízku účinnosť – reálne využijú iba asi päť percent energie. Nové elektromagnetické katapulty sú ľahšie a účinnejšie. Ich sila sa dá lepšie nastaviť

USS Gerald R. Ford by si mal vystačiť s posádkou okolo 2 600 námorníkov, čo je približne o 600 menej ako v prípade lodí Nimitz. Z jeho paluby by mali operovať lietadlá F-35, ale aj nové bezpilotné prostriedky. Nie sú by mal minimálne 75 strojov. Lode Nimitz majú kapacitu maximálne 90 lietadiel.

V priebehu posledného roka sa objavilo mnoho problémov, ktoré bolo treba vyriešiť a ktoré loď predražili. Pôvodne sa rátalo so sumou 10,5 miliardy dolárov, napokon sa cena vyšplhala na 12,9 miliardy. Ďalších 4,7 miliardy dolárov padlo na súvisiaci výskum a vývoj. Ako nespoľahlivé sa

USS Gerald R. Ford

Výtlak: 100 000 ton

Dĺžka: 337 m

Šírka na čiare ponoru: 41 m

Výška: 76 m

Rozmery letovej paluby: 333×78 m

Rýchlosť: viac ako 30 uzlov (56 km/h)

Posádka: 2 600 námorníkov

a 2 000 príslušníkov

letového personálu

Americké námorníctvo má navyše vo výzbroji deväť plavidiel označených ako výsadekové. V skutočnosti majú aj letovú

podľa hmotnosti lietadla. Netreba pre ne vyrábať a skladovať paru, čo ušetrilo mnoho miesta v podpalubí. Na triedu Nimitz sa elektromagnetické katapulty nedali namontovať pre nízky výkon jej reaktorov. Rovnako aj systém záchytných pristávacích lán zamenil hydraulické brzdenie za hladšie elektromagnetické.

Vďaka týmto novinkám môže Gerald R. Ford uskutočniť o 25 percent viac štartov denne a mať o štvrtinu redukovanú posádku. Lode triedy Nimitz momentálne dokážu zabezpečiť 120 bojových letov denne.

Nespoľahlivé novinky

Výraznou modernizáciou prešli aj obranné systémy lode. Kým Nimitz mal šesť až desať radarových antén, na Gerald R. Ford ich nahradil jeden radar so šiestimi plošnými fázovými anténami. Aj vďaka tomu sa mohla plocha mostíka zmenšiť. Loď má vo výzbroji dve odpaľovacie zariadenia pre protiletadlové strely RIM-162 ESSM (modernizované Sparrow) a dve odpaľovacie zariadenia pre strely RIM-116. Dopĺňajú ich dva systémy Phalanx na blízku obranu. V budúcnosti by mohli lode novej triedy niesť aj laserové obranné systémy, ktoré americké námorníctvo v súčasnosti testuje. Sú síce energeticky náročné, ale to by pri nových reaktoroch neprekážalo.

O výraznej elektrifikácii a elektronizácii nových plavidiel svedčí aj množstvo káblov, ktoré Gerald R. Ford potrebuje. Na lodi je 3 100 km elektrických káblov a 1 200 km optických káblov. Ich celková dĺžka 4 300 km by stačila na spojenie Zeme s medzinárodnou vesmírnou stanicou ISS desaťkrát.

na začiatku ukázali všetky nové systémy – katapulty, záchytné laná i výtahy. Vlni v lete sa objavili problémy aj s pohonným systémom. Do tretice sa ukázalo, že pri štarte je príliš namáhaná konštrukcia lietadiel, ak majú zavesené prídavné nádrže – bez nich však majú obmedzený dolet, čo je pri operáciách nad morom vážny nedostatok.

Vyrovňajú sa celému svetu

Po prekonaní všetkých týchto detských chorôb získa americké námorníctvo významnú posilu. Ďalších dvanásť štátov má vo výzbroji spolu 20 lietadlových lodí, iba sedem z nich sú však nosiče lietadiel a všetky sú menšie ako Nimitz a s výrazne menším počtom lietadiel na palube. Zvyšné lode slúžia ako vrtuľníkové plavidlá.

palubu a môžu z nich operovať vrtuľníky a lietadlá Harrier. Tieto lode triedy Wasp a America sú väčšie ako väčšina lietadlových lodí iných štátov. Spojené štáty majú teda až 19 nosičov, čo je prakticky rovnaký počet ako celý zvyšok sveta.

Najbližšie k americkým supernosičom sa dostane Británia, ktorá stavia dve veľké lietadlové lode HMS Queen Elizabeth a HMS Prince of Wales. Lode s dĺžkou 280 metrov a výtlakom 71 000 ton ponesú maximálne 50 lietadiel. Z ich palúb majú operovať stíhačky F-35B a vrtuľníky Chinook, Apache a Merlin. HMS Queen Elizabeth má dosiahnuť plnú bojaskopnosť v roku 2020, druhá loď o tri roky neskôr.

Text: Miroslav Barič

Foto: US Navy

Róbert Mede po odvelení v Segou

Pol roka v Mali

Francúzštinu sa začal podplukovník Róbert Mede učiť ako samouk popri kočikovaní svojho tretieho dieťaťa. Mal 35 rokov a písal sa rok 2005. O desaťročie už cudzí jazyk zvládal na úrovni Stanag 4 a aj vďaka tomu mohol vlani vycestovať do výcvikovej misie Európskej únie v Mali (EUTM – European Union Training Mission).

Výcviková misia EUTM sa začala v roku 2013 na základe rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 2071 z 12. októbra 2012, ktorá vyzvala všetky členské štáty OSN, regionálne a medzinárodné organizácie, vrátane Africkej únie a EÚ, na poskytnutie pomoci prechodnej vláde Malijskej republiky a jej ozbrojeným silám formou výcviku a poskytnutia vybavenia. Podnetom bolo zhoršovanie bezpečnostnej situácie v krajine.

Misia sa zameriava najmä na podporu štátnych orgánov v oblasti úplnej obnovy ústavného a demokratického poriadku, plnohodnotného výkonu suverenity na celom území krajiny a neutralizácii organizovaného zločinu a teroristických hrozieb. Cieľom EUTM MALI je vycvičiť ozbrojené sily Mali tak, aby boli schopné po boku jednotiek OSN v rámci misie MINUSMA obnoviť teritoriálnu integritu Mali a neobmedzovaný výkon moci centrálnej vlády v Bamaku. Pre Mali bola pritom typická

etnická tolerancia (najmä na juhu), s výnimkou Tuarégov v severnej saharskej časti, ktorí sú tradične v ozbrojenej opozícii proti centrálnej vláde. Ich boje v tejto časti Afriky však začali zneužívať a čoraz viac podnecovať islamskí extrémisti.

Národná rada SR schválila vyslanie našich dvoch vojakov 1. decembra 2015 na základe požiadavky Francúzskej republiky o pomoc v súvislosti s aktiváciou čl. 42.7 Zmluvy o Európskej únii (článok o vzájomnej vojenskej pomoci) z 23. novembra 2015.

Sila jazyka

„Cez okno som zazrel muža, ktorý utekal k bráne hotela. Vzápätí sa ozval kalašnikov. Bolo po šiestej večer a práve sme mali večernú poradu. Zaľahli sme na zem. Česká vojenská strážna jednotka útočníka spacificovala. No teroristi boli pôvodne traja. Ochránka nevedela, či prenikli do hotela. Do izieb sme sa napokon dostali až

po polnoci,“ spomenie na 21. marec 2016 v hlavnom meste Bamako pplk. Mede.

Vojenský príbeh podplukovníka Medeho (nar. 1970) sa začal v prihraničnej maďarsky hovoriacej dedinke Nová Bašta neďaleko Rimavskej Soboty. V jednej triede sedávali v laviciach prvé štyri ročníky žiakov. „Ani na druhom stupni základnej školy v Gemerskom Jablonci som nevedel, že vôbec existujú nejakí profesionálni vojaci. Na gymnáziu vo Filakove som povedal mame, že vyštudujem za inžiniera – a to tak, aby som nezaťažoval rodinný rozpočet,“ spomenie svoje predsavzatie podplukovník. „Bolo to ešte za bývalého režimu a riaditeľ gymnázia mal smerné číslo, že dvaja maturanti sa musia prihlásiť na Vysokú vojenskú technickú školu do Liptovského Mikuláša. Zdalo sa, že v tom roku požiadavku naplní, ale ten druhý chalan napokon ani nešiel na prijímačky. Aj mne kamaráti a známi ťukali na čelo, či si neviem nájsť vraj normálnu robotu alebo školu,“ usmeje sa podplukovník.

Na okraj dodá, že neskôr si možno tí istí ťukali na svoju hlavu, keď si hľadali piatu či šiestu prácu. „To je však ich vec, to neriešim, ja som vo vojenskej uniforme rád,“ dodá vyštudovaný spojár. V roku 1993 promoval medzi najlepšimi, a preto si mohol vybrať miesto svojej prvej služby. Najbližšie k domovu bola Banská Bystrica. Už po mesiaci ich zrušený spojovací útvar vagónoval smer Nové Mesto nad Váhom. Slúžil tam 14 rokov. Na výcvikovej rote, aj v rámci odborných spojárskych funkcií. Po presťahovaní spojovacieho veliteľstva z Nového Mesta nad Váhom do Trenčína zakotvil v roku 2008 na logistike síl výcviku a podpory. Po anglicky vedel, po francúzsky sa v Trenčíne doučil na Stanag 2. Raz do týždňa na 90 minút ich chodila vyučovať pani Duhárová z bratislavského ministerstva obrany.

V roku 2009 zabojoval o miesto na Vševojsovej akadémii obrany v Paríži. „Test sme písali na veľvyslanectve, voľba padla na mňa.“ Trojku si urobil počas polročnej jazykovej prípravy na akadémii, na francúzsky STANAG 4 sa prihlásil už popri štúdiu na prestížnej parížskej škole. „Dostal som tam na veci oveľa širší vojenský pohľad. Navyše, študovalo tam 110 vojakov zo 76 štátov, od Američanov až po Číňanov. Pri výmene skúseností sme si boli vzájomne jeden druhému učiteľmi.“

Od roku 2011 pôsobil v oblasti logistiky generálneho štábu. Keď pricestoval aj so svojím kolegom z 5. pluku špeciálneho určenia začiatkom marca 2016 do Mali, jeho francúzština bola predpokladom, že sa dohovoria s 578 príslušníkmi misie EUTM. Pricestovali sem z 25 krajín, z toho 22 z Európskej únie. Pravdaže, vedel sa dohovoriť aj s príslušníkmi tamojšej po francúzsky hovoriacej armády. To bolo najdôležitejšie.

Na Afriku dozrel čas

„Kolegovia mi hovorili – Robo, poletíš do Afriky. Na chodbe som bol asi posledný, ktorý sa to dozvedel. Priznám sa, ani som nevedel, kde Mali presne leží.“ Hľadali skrátka logistu s čo najvyšším stanagom z francúzštiny. „Keď si ma zavolať brigádnym generál Daniel Zmeko, náčelník štábu pre podporu operácií, povedal mi, že ako jediný odbornosťou aj ovládaním jazyka spĺňam kritériá. No a keď je niekto jediný, nie je čo riešiť.“ Dalo by sa povedať, že dostal rozkaz. Pplk. Mede však hovorí, že to iba dozrel čas. „Vedel som, že tá chvíľa už prísť musí – a chcel som. Veď dovtedy som na misii nebol. Manželka aj deti, ktoré teraz majú 17, 15 a 12 rokov, boli na to pripravení tiež.“

Do Bamaku priletel 7. marca a až do útoku na ich hotel sa prvé dva týždne cítil absolútne bezpečne. „Z hotela sa do dvoch mesiacov stalo niečo ako opevnená americká bojová základňa. Napätie sa stupňovalo. Začalo sa riešiť nosenie zbraní, prílb a ochranných viest. Francúzi síce naďalej bežne chodili po službe v civile do takmer

dvojmiliónového hlavného mesta, no už s automatom v plecniaku.“

Úlohou pplk. Medeho bolo strategické poradenstvo pri nastavovaní logistického systému na generálnom štábe a ministerstve obrany. V máji 2016 však EÚ rozhodla, že pôsobenie misie EUTM rozšíri aj na regióny. „V praxi to znamenalo, že nás viacerých presunuli z hlavného mesta Bamako do Segou. Robili sme to isté, ale už na úrovni regionálnych veliteľstiev. Snažili sme sa napríklad pomáhať pri vypracovaní systému, ako transformovať činnosť vojen-

na rozvoj kontaktov s domácimi vojakmi, no aj s inými obyvateľmi. Organizovali rôzne voľnočasové aktivity, besedy, ochutnávku jedál či rybačku. Pravdaže, tam už musela byť aj ozbrojená stráž.“

Čas a hodinky

A čo domáci? „Kľučasi. Aj v tom zmysle, že my Európania máme síce hodinky, ale oni majú čas. Nedali sa do ničoho tlačiť, naháňať. Niekedy bolo treba byť skutočne trpezlivý. Napríklad keď sme sa ich snažili presvedčiť o výhodách modernejšieho lo-

Pplk. Mede na letisku v Bamaku pred vrtuľníkom, ktorý zabezpečoval medicínsku evakuáciu

skej logistiky pri prechode zo stavu pokoja ku krízovému riadeniu v čase ohrozenia. „Také niečo totiž v Segou aktuálne hrozilo. Aj pplk. Medemu už poslali dlhú zbraň, lebo incidentov pribúdalo. „Stalo sa to síce až mesiac po našom odchode zo Segou, ale aj tak to bol pre nás nepríjemný šok, keď len v 100 km vzdialenej Nampale rebeli doslova vystrieľali kasárne. V Mali je táto vzdialenosť ako vychádzka do susednej dediny a v Nampale v rámci riešenia napätej situácie slúžili aj ľudia, ktorých sme školi- li. Zastreli tam myslím sedemnášť ľudí, 38 bolo zranených. Pritom rebeli zaútočili na otvorených džípoch a motocykloch.“

V Segou bol dislokovaný aj druhý člen

... **Extrémisti po vás môžu začať strieľať hocikde na svete!**

slovenského tímu v EUTM, príslušník 5. pluku špeciálneho určenia. „S naším nadrotmajstrom sme neslúžili spolu, no v Segou sme päť týždňov bývali zhodou okolností v jednej izbe. Trénoval domácich vojakov a bol to super chlap. Tiež som ho vnímal ako svojho najlepšieho osobného strážcu.“

Čo najviac zaujalo pplk. Medeho na francúzskom štýle vedenia misie? „Azda to úsilie o ľudskosť. Francúzi veľmi dbali

gistického informačného systému, najmä v oblasti evidencie. U nich je evidencia tak trochu ešte akoby v nejakej hmle. K našej západnej kultúre so svojou presnosťou až tak neinklinujú. Skrátka – dá sa, ale bude to ešte nadtľho. Navyše, našu činnosť dosť ovplyvňoval aj ich pôstny mesiac ramadán. Ale inak boli veľmi milí. Popri práci sa radi rozprávali najmä o jedle alebo aj o doprave, ktorá je na naše pomery fakt chaotická, no oni vedia, ako na to.“

Čo misia v Mali podplukovníkovi Róbertovi Medemu vzala a čo dala? „Vzala mi pol roka života s rodinou. No predovšetkým mi vzala ten pohľad aj na náš svet v zmysle, že u nás je pokoj, a teda nemôže sa nič stať. Vnímam to tak, odkedy v bezpečnom Bamaku zaútočili radikáli na náš hotel. Skrátka viem, že nejakí extrémisti po vás môžu začať strieľať hocikde na svete. Tiež som videl veľa biedy, slepých či chorých, ktorí nemali na základné lieky. Viac si dnes vážim to, čo máme doma na Slovensku. Hoci už asi nikdy nepristúpim k vodovodnému kohútiku s istotou, že keď ho pootočim, potečie z neho voda. No to je zároveň aj to, čo mi misia dala. A dala mi, pravdaže, skúsenosti z medzinárodného vojenského prostredia. Tiež pocit, že Európa dokáže robiť spolu dobré veci aj vo vojenskej oblasti. Že na to má.“

Text: Pavol Vitko
Foto: archív R. M.

Pomoc v Bosne

Príslušníci slovenského styčného a pozorovacieho tímu LOT Novo Sarajevo v operácii EUFOR ALTHEA v Bosne a Hercegovine vo februári svojpomocne zorganizovali charitatívno-humanitárny projekt pre charitatívne organizácie, ktoré poskytujú bezplatné stravovanie sociálne odkázaným občanom v priestore zodpovednosti

LOT-u. Potraviny a kuchynské pomôcky distribuovali do dobročinnnej židovskej kuchyne v centre Sarajeva a pre tamojšiu pravoslávnu komunitu s názvom Dobrotvor. Tiež pre katolícky spolok Caritas v okrese Ilidža a Červený kríž v okrese Istočni Stari Grad. Pomohli aj známi zo Slovenska či z Bosny a Hercegoviny. Finálnym miestom pomoci kpt. Maroša Žoffčáka, rtm. Radoslava Plošnicu, npor. Stanislava Tomka, rtm. Ľuboslava Kapitančíka, npor. Jany Kubíkovej, rtn. Pavla Hudáka, npor. Evy Demešovej a rtm. Mareka Šutku bola obec Kamenica, kde sa bosnianske deti, sčasti odkázané na sociálnu pomoc, potešili aj školským pomôckam, hračkám či ošateniu.

(mž)

Foto: PAO EUFOR

Úspech ženistov na Cypre

Slovenským ženistom v misii UNFICYP na Cypre sa podarilo dokončiť jeden z doteraz najväčších a časovo najnáročnejších projektov – vybudovanie nového vstupu na veliteľstvo misie (UNPA) v Nikózii, nazývaného tiež Foxtrot Gate. Autorom myšlienky novej, modernej a bezpečnejšej vstupnej brány bola bývalá

veliteľka síl generálmajorka Kristin Lundová z Nórska. Prioritou bolo aj vyriešenie potreby prehľadnej regulácie vstupov a výstupov do objektu. Premiestnením Foxtrot Gate sa dosiahla väčšia a bezpečnejšia vzdialenosť od hlavnej cesty, priestor pre päť jazdných pruhov, päť nových brán, dva strážne boxy a vybudovalo sa aj príslušné podporné a technické zabezpečenie. Vojská malú lepšiu prehľad o situácii pri bráne i na perimetri aj vďaka novo inštalovaným kamerovým zariadeniam a novému osvetleniu. Ako spomenul veliteľ síl generálmajor Mohammad Humayun Kabir vo svojom príhovore počas slávnostnej ceremónie otvorenia Foxtrot Gate, pplk. Kobík s 37-člennou jednotkou slovenských ženistov dokázal za krátky čas vybudovať novú bránu, ktorá nás nielen chráni, ale aj reprezentuje.

Text: mjr. Róbert Szakson

Foto: rtn. Ľudovít Vereš

Kvapka vojenskej krvi

Pod vedením vedúceho staršieho zdravotníka nadrotmajstra Igora Čačka sa 22. februára v priestoroch obväziska samohybného delostreleckého oddielu v Michalovciach uskutočnila darcovská Vojenská kvapka krvi. V rámci oddielu už má pevnú tradíciu. Vďaka výbornej spolupráci so Slovenským červeným krížom Michalovce a kolektívu Hematologicko-transfúzneho oddelenia michalovskej nemocnice darovalo krv dvadsať profesionálnych vojakov. (ic)

Mínometné streľby na Lešti

V priestoroch Centra výcviku Lešť začiatkom marca príslušníci roty bojovej podpory nitrianskeho mechanizovaného práporu plnili úlohy bojových školských streľieb. „Ich cieľom bolo precvičiť veliteľov najnižších stupňov mínometných jednotiek, počínajúc veliteľom družstva až po veliteľa čaty palebnej podpory, či veliteľa mínometnej čaty v riadení paľby. Je to jediná možná forma, ako v praxi preveriť teoretické

poznatky spomínaných veliteľov zo streľby a riadenia paľby,“ povedal zástupca roty bojovej podpory nadporučík Bystriansky.

Strelecké úlohy plnili osádka 98 mm mínometu vzor 97 a 81 mm mínometu vzor 98. Každý z mínometov obsluhovala trojčlenná osádka. Nadporučík Bystriansky ocenil najmä vysokú odbornosť a akti-

vitú pri plnení úloh na Lešti zo strany veliaceho poddôstojníka roty bojovej podpory nadrotmajstra Tomáša Demetera (v minulom roku sa stal druhým najlepším delostrelcom OS SR) a veliaceho poddôstojníka mýnometnej čaty nadrotmajstra Jozefa Melegu. V priebehu strelieb iniciatívne plnil úlohy starší výpočtár desiatnik Lukáš Toman. Výsledky strelieb záviseli aj od presnosti jeho výpočtov. Ale aj od umenia mieričov. Spomedzi nich najviac vynikali slobodníci Lukáš Mokoš a Branislav Gažovič. Mýnomety plnili strelecké úlohy cez deň i v noci na vzdialenosť štyri až šesť kilometrov. Svoju úspešnú premiéru ako spojár mal na Lešti aj slobodník Viktor Jamriška, vodič delostreleckého prieskumného Aligatora. Nadrotmajster Demeter pripomína, že v rámci zastupiteľnosti mnohí rotovali vo svojich pozíciách. Aj v rámci obslúh mýnometov.

Vyvedeniu na Lešti predchádzala odborná príprava jednotlivých obslúh v domácej posádke a zároveň aj teoretická príprava streľby a riadenia paľby veliteľov diel a čiat. Výsledky strelieb na Lešti podľa zástupcu veliteľa nitrianskeho mechanizovaného práporu majora Petra Živčáka ukazujú, že spomínaná príprava bola kvalitná. „Mýnometné jednotky celé tri dni plnia úlohy v palebných postaveniach. Úspešné streľby sú výsledkom dobrej súčinnosti profesionálnych vojakov v palebných postaveniach, v mieste riadenia paľby, na pozorovateľni i činnosti predsunutých pozorovateľov z prostredia mechanizovaných jednotiek. Pritom predsunutí pozorovatelia využívajú pri svojej činnosti len mapu, ďalekohľad a bežnú bzuolu. Napriek tomu dokázali efektívne opravovať paľbu v súčinnosti s ďalšími zložkami mýnometných jednotiek. Spomedzi nich vynikal desiatnik Ľubomír Ondruš, ktorý je starším odstrelávačom 2. mechanizovanej rot. Na Lešti sa precvičili v plnení svojich úloh aj príslušníci delostreleckého prieskumného družstva. Skúsenosti ešte musia získať velitelia čiat palebnej podpory z mechanizovaných rôt. Ale práve tomu slúžia takéto zamestnania. Najnáročnejšou úlohou, ktorú sa podarilo splniť, bolo zladenie všetkých účastníkov strelieb z rôznych jednotiek nášho práporu,“ s uspokojením konštatoval major Živčák.

Text a foto: Jozef Žiak

● V priestoroch nitrianskeho 12. mechanizovaného práporu sa 9. marca uskutočnilo výjazdové rokovanie Vojenskej rady náčelníka Generálneho štábu OS SR. Generál Milan Maxim pri príležitosti životného jubilea udelil vojenské vyznamenanie brigádnemu generálovi Vladimírovi Šimkovi a najlepšiemu poddôstojníkovi roka 2016 rotmajstrovi Michalovi Ščepkovi.

● Za účasti náčelníka Generálneho štábu OS SR generála Milana Maxima na nástupisku ružomerskej Základne mobilných KIS 3. marca privítali príslušníkov ozbrojených síl, ktorí sa vrátili z Afganistanu. Jednotka DCM, patriaca do štruktúry 3. spojovacieho práporu NATO, zabezpečovala spojenie pre nasadené koalíčné jednotky. Poľný chirurgický tím pôsobil s českými zdravotníkmi. Príslušníci oboch jednotiek prevzali vyznamenania za pôsobenie v operácii Resolute Support.

● Prvého marca zorganizovalo zdravotnícke centrum kempu generála M. R. Štefánika vo Famaguste celosektorové darovanie krvi v nemocnici obce Deryneia. Krv darovalo 40 príslušníkov slovenského, maďarského a srbského kontingentu, slúžiacich na Cypre pod hlavičkou Sektora 4 v operácii UNFICYP.

● Novým veliteľom 5. pluku špeciálneho určenia v Žiline je plukovník Miroslav Gardlo, doterajší náčelník odboru síl špeciálneho určenia Generálneho štábu OS SR. Vo funkcii nahradil plukovníka Ľubomíra Šeba, ktorý odchádza na jeho doterajší post. Ľubomír Šebo bol veliteľom 5. pluku špeciálneho určenia od 16. 2. 2001, keď vo funkcii nahradil plukovníka Jozefa Krištofiaka.

● Príslušníci veliteľstva brigády bojového zabezpečenia sa 6. – 8. marca vo VVP Turecký Vrch zdokonaľovali v základných bojových zručnostiach, najmä v hode ručným granátom F1, v streľbe zo samopalů vz. 58V na miznúce a pohyblivé ciele aj na pevný cieľ. Zamestnanie vyvrcholilo pochodom členitým terénom, pri ktorom si cvičiaci preverili činnosť pri nájdení nástražného výbušného systému, ošetrovanie a evakuáciu ranených, prekonávanie zamoreného priestoru alebo reakciu na kontakt s nepriateľom.

● Príslušníci veliteľstva a štábu 2. mechanizovanej brigády sa 27. februára v priestoroch posádkovej strelnice a cvičiska Ruská Nová Ves zúčastnili na streleckom nácviku z ručnej zbrane Pi CZ P-09 9×19mm LUGER. Cieľom bolo preveriť funkčnosť novozavedených zbraní a zdokonaľiť sa v streľbe aj v manipulácii s nimi.

● Z dôvodu reorganizačných zmien 2. mechanizovanej brigády Prešov prešlo Stredisko CIMIC a PSYOPS dňom 1. marca do priamej podriadenosti veliteľstva Pozemných síl OS SR. 28. februára sa pri tejto príležitosti v Kasárňach Slovenského národného povstania v Martine uskutočnil slávnostný nástup.

● Veliteľ výcvikovej rot letectva a poverený veliteľ Strediska výcviku leteckých odborností Prešov (SVLO) kapitán Miroslav Bárány odovzdal 28. 2. velenie strediska kapitánovi Branislavovi Hrončekovi, povýšeného do hodnosti major. Funkciu veliteľa výcvikovej rot letectva SVLO prevzal kapitán Jozef Margetin. Kapitán Miroslav Bárány po 21 rokoch služby opustil rady profesionálnych vojakov.

● Posledný februárový deň vykonali príslušníci Veliteľstva posádky Bratislava v kasárňach Vajnory nástup. Zazneli na ňom personálne rozkazy o prevelení kapitána Petra Krumpála, ukončení služobného pomeru štábného nadrotmajstra Michala Czódora, ustanovení do funkcie a povýšení nadporučíčky Veroniky Glindovej. Pôsobenie vo VePBA ukončila právna poradkyňa JUDr. Ivona Ondrejková.

Slávne bitky histórie

Brezová pod Bradlom

Porážka vojska bána Jelačiča pri Pakozde

Súčasťou Uhorskej revolúcie (1848 – 1849), ktorú vyvolala Budapešť v snahe posilniť si nezávislosť v Rakúskom cisárstve, sa stalo i Slovenské povstanie. Cieľom jeho troch dobrovoľníckych výprav, žiaľ neúspešných, bolo získať pre Horné Uhorsko, obývané prevažne Slovákmi, autonómiu v rámci krajiny a zlepšiť i sociálne pomery obyvateľstva.

Slovenské povstanie

Revolučné vystúpenie Slovákov plne zapadalo do kontextu odporu i ďalších národných hnutí nemaďarských národov Uhorska proti zámeru budapeštianskej vlády vytvoriť jednotný politický uhorský (samozrejme maďarský) národ a silnej maďarizácii, ktorá ho sprevádzala. Vodcovia týchto hnutí však podcenili intrigánsku politiku cisárskej Viedne. Tá ich síce spočiatku ticho tolerovala, pretože oslabovali rebelujúcu Budapešť, ale v konečnom dôsledku chcela opäť pod absolutistickú kontrolu dostať jednotné Uhorsko a nie krajinu rozdobenú na autonómne územia, osídlené navyše väčšinou obyvateľstvom slovanského pôvodu.

Uvedené pozadie si ale povstalci na začiatku bojov proti Budapešti vo svojej naivite ešte neuvedomovali, a tak sa v radoch slovenských výprav formovaných na Morave, a najmä tej prvej v septembri 1848, objavili mnohí Česi, Moravia, Srbi, Chorváti, Poliaci i Rusíni, veriaci, že Viedeň stojí za nimi. Mnohí z nich sa spoznali na Slovanskom zjazde, ktorý sa konal v júni 1848 v Prahe, a bojovali i na pražských barikádach.

Zlom v smerovaní slovenského emancipačného procesu nastal po 11. máji 1848, kedy v Liptovskom Mikuláši prijali revolučný program s názvom Žiadosti národa slovenského. Budapešť reagovala vydaním zatykača na slovenských politických vodcov Ľudovíta Štúra, Jozefa M. Hurbana a Michala M. Hodžu, ktorí museli ujsť do

Politickí vodcovia Slovenského povstania: Štúr

Hurban

Hodža

Čiech. Tam sa nadobro rozišli s myšlienkami Uhorskej (maďarskej) revolúcie, s ktorou dovedty možno aspoň čiastočne

Dobrovoľnícky kapitán Ján Francisci

sympatizovali, a primkli sa k radikálnemu riešeniu, presadzovanému najmä Chorvátmi a vojvodinskými Srbmi. Tak vznikla myšlienka vyslať na „Hornú zem“ vojenskú dobrovoľnícku výpravu a začať ju oslobodzovať spod budapeštianskej správy.

Vojvodcovia a ich vojaci

Začiatkom septembra 1848 sa Ľudovít Štúr vrátil do Viedne zo Záhrebu, kde rokoval s chorvátskym vodcom bánom Jozefom Jelačičom o koordinácii postupu. Potom, 16. septembra, sa vo Viedni uskutočnilo zhromaždenie asi 200 Slovanov, na ktorom vznikla Slovenská národná rada, vrcholný politicko-vojenský orgán Slovákov. Viedli ju Štúr, Hurban a Hodža, tajomníkmi sa stali Bohumil Nosák a Daniel Bórik a vojenskú zložku tvorili českí, resp. moravskí radikálni demokrati – bývalí dôstojníci Bedřich Bloudek, František Zach a Bernard Janeček.

Prvá Slovenská národná rada

Vo Viedni sa už začiatkom septembra začal nábor dobrovoľníkov, ktorý však cisárska vláda otvorene nepodporila, a tak prebiehal pololegálne. Napriek ťažkostiam sa do polovice septembra podarilo získať asi 500 mužov, ktorí sa bez zbraní najmä po železnici presúvali na Moravu pod legendou, že idú na práce do Bzenca. Zbrane putovali osobitným vlakom.

V radoch dobrovoľníkov boli najmä českí a moravskí študenti, z ktorých viacerí bojovali i na pražských barikádach. Ich skúsenosti organizátori využili a zaradili ich na pozície dôstojníkov a poddôstojníkov, pretože profesionálnych vojakov mali zúfalý nedostatok. K dobrovoľníkom sa pridali i prekvapujúci počet revolučne naložených viedenských Nemcov a ďalej tu boli Poliaci, Rusíni, ako aj Srbi a Chorváti regrutovaní na juhu Uhorska. Na Morave sa k dobrovoľníkom pridávali chudobní roľníci z podjavorinského kraja, myjavskí kopaničiari a slovenskí národovci i študenti ovplyvnení najmä Hurbanom, ktorí však nemali žiadny vojenský výcvik ani bojové skúsenosti.

Zbrane a taktika

Pri formovaní prvej (septembrovej) dobrovoľníckej výpravy boli osobitným problémom zbrane. Povstalci akýmsi zázrakom vo Viedni získali poukaz na prídel 900 pušiek, zrejme perkusných predoviek s drážkovaným vývrtom hlavne, ktorého platnosť však v dôsledku Štúrovho neskorého príchodu zo Záhrebu vypršala. Preto organizátori výpravy museli nakupovať z rôznych zdrojov často zastarané zbrane pochybnej kvality, vrátane poľovníckych. Len ojedinele sa vo výzbroji, najmä dôstojníkov, vyskytli modernejšie perkusné pušky a pištole, ako napríklad v prípade kapitána Jána Francisciho (na obraze P. M. Bohúňa). Maximálny počet palných zbraní (pušiek a pištolí) v septembrovej výprave, ktorá mala na konci septembra 1848 až 5 000 bojovníkov, predstavoval aj s ukoristenými len okolo 1 200 kusov. Väčšina povstalcov, najmä z radov roľní-

kej chudoby, teda bojovala čím sa dalo – kosami, sekerami, cepmi, vidlami a inou improvizovanou výzbrojou...

Dobrovoľnícky zbor tvorila prakticky výlučne pechota, akcieschopné jazdecké jednotky ani delostrelectvo nemal. Naopak, maďarské revolučné občianske gardy a jednotky cisárskej armády na území Uhorska, ktoré zostali verné Budapešti, jazdou aj artilériou disponovali a práve z ich kanónov mali povstalci veľký strach.

Štúr (prvý zľava) medzi účastníkmi Slovenského zjazdu v Prahe

Septembrová výprava

Chorvátsky bán Jelačič s 50 000 vojakmi a 50 delami 11. septembra 1848 prekročil rieku Drávu, vstúpil do Zadunajska a mieril na Budapešť. Slovenská dobrovoľnícka výprava mala odpútať časť síl jeho protivníka a vyvolať v Hornom Uhorsku celonárodné povstanie. Ukázalo sa však, že na to povstalci nemajú dostatok síl, výcviku, výzbroje a ani ďalšie potrebné predpoklady.

Dobrovoľnícky zbor vstúpil na územie podjavorinského kraja 18. septembra a obsadil Myjavu, kde sa nachádzala polstotina cisárskej armády z pešieho regimentu talianskeho grófa Ceccopierioho, ktorá síce nekládla odpor, ale ich veliteľ deklaroval poslušnosť Budapešti. Keď dostal posily z Brezovej a ďalšie ešte mali prísť, vyzval povstalcov, aby odišli. Tí však nečakane prepadli kasárne a cisárskych vojakov odzbrojili! Potom sa jadro výpravy vydalo do Brezovej pod Bradlom.

K tomuto mestečku 22. septembra z troch strán (od Senice, Starej Turej a Vrbového) postupovali dve pešie stotiny Ceccopierovcov a dve jazdecké švadróny cisárskych kyrysníkov, aby povstalcov spoločne zničili. Pechota však meškala a povstalci pred Brezovou zaskočili kyrysníkov tak, že ich veliteľ sa rozhodol ustúpiť a stiahol sa až do Uherského Hradišťa. Až potom, so štvorhodinovým oneskorením,

dorazila k Bradlu 11. stotina Ceccopierovcov posilnená maďarskou gardou. V prudkom boji zblízka na bodáky prehrala a dala sa na útek. Povstalci onedlho nato prinútili kapitulovať aj 8. stotinu Ceccopierovcov a ešte v ten istý deň rozprášili i 110-členný oddiel maďarskej gardy, ktorý nepoznajúc vývoj situácie, prichádzal cisárskym jednotkám na pomoc.

Po týchto úspechoch sa šťastie od slovenských dobrovoľníkov odvrátilo. Nasledovala porážka pri Senici, problematické „vítazstvo“ pri Starej Turej a napokon konečná porážka pri Poriadí. Zbor ustúpil na Moravu, kde ho cisárske jednotky odzbrojili, pričom zvyšky povstalcov v Uhorsku zanechala Viedeň napospas perzekúcií budapeštianskych úradov.

Epilóg

Nasledovali ešte dve slovenské dobrovoľnícke výpravy – zimná v roku 1848 a letná v roku nasledujúcom, ale ani tie neprišli Slovákovi vytúženú slobodu. Nová honvédska maďarská armáda vytlačila za hranice i vojsko chorvátskeho bána Jelačiča a zvrchovanosť nad Uhorskom Viedeň opäť získala až po kapitulácii honvédov pri Világoši 13. augusta 1849.

My si odkaz slovenských dobrovoľníkov z meruôsmych rokov dnes na počesť ich prvého vojenského vystúpenia pri Brezovej pod Bradlom pripomíname každý rok 22. septembra pamätným Dňom ozbrojených síl Slovenskej republiky.

Text: PhDr. Ján Dolinay

Zhromaždenie hlavného poddôstojníka OS SR

Chrbtová kosť ozbrojených síl

„Poddôstojnícky zbor je chrbtovou kosťou OS SR, poddôstojníci zohrávajú nezastupiteľnú úlohu v každodennom živote. Pri poľnom výcviku, ošetrovaní vozidiel a bojovej techniky, pri operáciách domáceho i medzinárodného krízového manažmentu. Som rád, že dnes už väčšina dôstojníkov vníma poddôstojníkov a poddôstojnícky zbor ako partnerov,“ konštatoval náčelník Generálneho štábu OS SR generál Milan Maxim na zhromaždení hlavného poddôstojníka OS SR, ktoré sa uskutočnilo 22. až 23. februára v priestoroch 1. mechanizovanej brigády v Topolčanoch aj za účasti jej veliteľa, brigádneho generála Vladimíra Kubáňa.

Generál Maxim pripomenul, že práve poddôstojníci musia byť vo svojich jednotkách príkladom aj v ustrojenosti a disciplinovanosti, efektívne riadiť svojich podriadených.

Poddôstojníci musia byť príkladom

Aby sa nestávalo, že pred odchodom útvaru na cvičenie do výcvikového priestoru sa „neočakávané“ zvýši chorbosť. Hlavný poddôstojník OS SR štábný nadrotmajster Vladimír Beluš vo svojom vystúpení vyhodnotil plnenie úloh veliacimi poddôstojníkmi vo výcvikovom roku

2016. Ocenil, že poddôstojnícky zbor sa v rámci ozbrojených síl podieľal na udržiavaní pohotovosti bojovej skupiny EÚ krajín V4, mechanizovanej praporevej skupiny a v pokračovaní budovania spôsobilosti v rámci Národných cieľov 2013 s dôrazom na prípravu mechanizovanej brigády, ako aj pri naplňovaní úloh spojených s predsedníctvom Slovenska v Rade EÚ v druhej polovici roka 2016. „Prehodnotili sme v spolupráci s garantmi vojenských odborností formu a obsahy náplní kariérnych kurzov a optimalizovali sme ich so zameraním na ich dĺžku. Do programov kurzov boli zapracované nové trendy výcviku. Od tohto roka je už výcvik v kariérnych kurzoch OR-5 až OR-8 realizovaný podľa nových programov. Prápor výcviku v Martine bol transformovaný na Základňu výcviku a mobilizačného doplnovania. V priestoroch

Ľudí nevypneš

Pre absolventa žilinskej vojenskej strednej odbornej školy tylového zabezpečenia bola misia OSN UN-PROFOR na území bývalej Juhoslávie veľkou školou. Mladý rotmajster Maroš Fraňo za 16 mesiacov získal neoceniteľné skúsenosti. Z riadenia ľudí a prevádzky kuchyne v poľných podmienkach v zahraničí. Vidieť, ako pôsobia mnohé iné armády. Veď v predchádzajúcom útvaru na Slovensku nevarili, stravu len dovážali.

Po návrate pôsobil dlhé roky v prevádzkovom útvaru, ktorý v Trenčíne zabezpečoval chod najskôr generálneho štábu, neskôr veliteľstva pozemných síl. Bol veliteľom hospodárskeho družstva, hlavným kuchárom i veliteľom čaty. Varili pre vyše 550 stravníkov a s poľnou kuchynou nechýbal na žiadnom významnejšom cvičení na Slovensku.

„Najzaujímavejšie bolo, keď sa varilo v poli v treskúcej zime. Všetko bolo premrznuté. Ruky primfzali na

Poddôstojníckej akadémie sa na prelome októbra a novembra uskutočnil prvý Kurz operačného plánovania pre poddôstojníkov riadený inštruktormi Národnej gardy štátu Indiana. Táto prospešná aktivita bude pokračovať aj v tomto výcvikovom roku. Zamerali sme sa aj na efektivitu a opodstatnenosť vysielania mužstva a poddôstojníkov do kurzov,“ konštatoval v Topoľčanoch okrem iného štábný nadrotmajster Beluš.

Slováci v Oberammergau

Na zhromaždení zároveň stanovil úlohy na podporu priorít náčelníka GŠ OS SR pre výcvikový rok 2017. Veliaci poddôstojníci sa na zhromaždení oboznámili aj s najnovším dňom v poddôstojníckych zboroch NATO. Podrobnú informáciu im poskytol veliteľ kurzov v NATO škole Oberammergau štábný nadrotmajster Miroslav Dulaj (pred ním pozíciu zastával štábný nadrotmajster Richard Fabricius). Hlavný poddôstojník OS SR vyjadril radosť, že štábný nadrotmajster Dulaj úspešne zvládol výberové konanie a od leta ako vôbec prvý Slovák nastúpi na pozíciu veliaceho poddôstojníka školy NATO Oberammergau.

Súčasťou zhromaždenia bolo ocenenie najlepších poddôstojníkov. Náčelník GŠ OS SR generál Milan Maxim im spoločne s hlavným poddôstojníkom OS SR štábnym nadrotmajstrom Vladimírom Belušom odovzdal Čestné odznaky OS SR II. a III. stupňa, odznak náčelníka GŠ OS SR III. stupňa a štábnemu nadrotmajstrovi Michalovi Czödörovi z veliteľstva posádky Bratislava pri príležitosti jeho odchodu do zálohy Pamätný kríž náčelníka GŠ SR III. stupňa.

Po vyhodnotení plnenia úloh v minulom výcvikovom roku a stanovení úloh na terajší výcvikový rok vyjadril hlavný poddôstojník OS SR štábný nadrotmajster Vladimír Beluš želanie nadviazať na všetky pozitíva v uplynulom období a ďalej pokračovať v skvalitňovaní činnosti zboru veliacich poddôstojníkov a celého poddôstojníckeho zboru. Aby bol plnohodnotnou chrbtovou kosťou našich ozbrojených síl.

Text a foto: Jozef Žiak

poklopoch kotlov. Keď sa v nich zakúrilo, všetka para sa vyzrážala. Nebolo to jednoduché, ale obsluha kuchyne bola dobrá, ľudia chceli robiť. Vždy sme sa snažili uvariť pre cvičiacich vojakov dobrú stravu včas. Myslím, že sa nám to darilo,“ trochu neskromne vyhlasuje nadrotmajster Fraňo. Rodák z Trenčína potom vyše tri roky plnil úlohy ako starší pomocník Úradu vojenského predstaviteľa pri Vojenskom výbore NATO, Vojenskom zastúpení v rámci Stálej delegácie SR pri NATO. Najskôr spolupracoval s generálmajorom Kučom, neskôr s dnešným ministrom obrany Gajdošom.

Kredit osobnosti

Po návrate z Bruselu dostal ponuku pracovať ako veliaci poddôstojník zásobovacej čaty, neskôr sa stal veliacim poddôstojníkom trenčianskeho práporu podpory velenia pozemných síl. S ľuďmi pracoval vlastne celú svoju vojenskú kariéru. Preto prijal pôsobenie v pozícii veliaceho poddôstojníka. Aj napriek tomu, že práca s ľuďmi je náročná. Nedajú sa vypnúť ako technika nejakým vypínačom, tlačidlom. „Najzložitejšie je rozhodnúť, kto má reálne na to, aby bol povýšený. Či vôbec vie riadiť ľudí. Môže byť napríklad veľmi dobrý v nejakej odbornej činnosti, ale na prácu s ľuďmi, ich vedenie sa jednoducho nehodí. Mnohí to nechápu, ale rozhodnúť treba. Aby ľudia boli čo najviac informovaní o svojej profesionál-

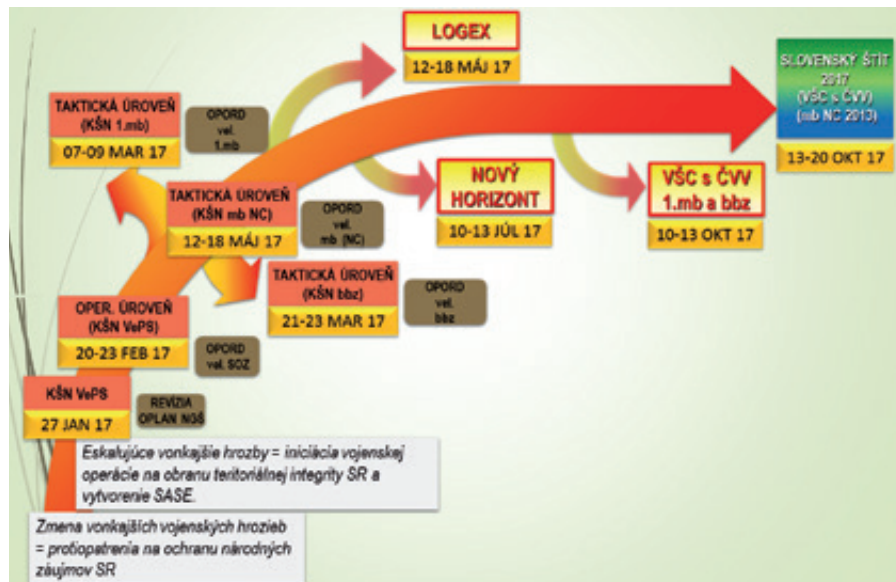
nej budúcnosti, aby sa zbytočne medzi nimi nešírili nejaké nepodložené fámy. Najmä vojakov najviac zaujíma povýšenie do hodnosti desiatnik, lebo to okrem iného znamená štátnu službu. Momentálne nám chýba dost veliteľov družstiev a veliacich poddôstojníkov. Ale tých je v celých ozbrojených silách nedostatok,“ konštatuje nadrotmajster Fraňo.

Veliteľka práporu podplukovníčka Zuzana Kraushuberová na jeho adresu hovorí: „Dôležitým bodom vo vnímaní osobnosti človeka je, keď vidíte, že váš veliaci poddôstojník má potenciál rozvinúť u vojakov namiesto konkurencie silnú zdravú spoluprácu na spoločnom plnení úloh. Prirodzeným spôsobom vie u vojakov povzbudiť kvality každého jednotlivca, aby pracoval pre kolektív. A práve svojím odborným a osobnostným kreditom, precíznosťou plnenia úloh, zodpovednosťou a osobným prístupom, vo veľkej miere nad rámec svojich povinností, je vzorom pre mužstvo a poddôstojníkov. Je mi ctou mať vo velení takéhto profesionála a človeka.“

Text a foto: Jozef Žiak

Výcvikové aktivity v roku 2017

Slovenské ozbrojené sily pokračujú v roku 2017 v komplexnej príprave prostredníctvom výcviku a cvičení. Sú zamerané predovšetkým na zvýšenie a upevnenie profesionálnych schopností a odborných zručností veliteľov, štábov a jednotiek. Súčasťou výcvikového plánu sú národné cvičenia, cvičenia s medzinárodnou účasťou na našom území, ako aj účasť príslušníkov OS SR na medzinárodných cvičeniach v zahraničí.

Podľa vedúceho staršieho dôstojníka oddelenia plánovania prípravy odboru bojovej prípravy štábu strategického plánovania (J7) Generálneho štábu OS SR majora Jozefa Hracha Komplexný plán výcviku pre roky 2017 – 2020 umožní našim ozbrojeným silám zvýšiť úroveň svojej pripravenosti na obranu územia SR, plnenie úloh domáceho krízového manažmentu a na plnenie záväzkov OS SR v zahraničí.

Nielen Slovenský štít

Medzi najvýznamnejšie aktivity v oblasti výcviku a cvičení v tomto roku bude patriť predovšetkým séria cvičení pod názvom Slovenský štít 2017 (SLSD17). Bude reflektovať na súčasné ohrozenia, na ktoré sa

OS SR pripravujú. „V rámci série cvičení budú preverené spôsobilosti veliteľstiev a štábov plánovať a riadiť bojové operácie v konflikte vysokej intenzity a budú precvičené vyvedené jednotky v plnení taktických úloh. Cvičenie bude využívať na zdokonalenie a precvičenie mechanizovanej brigády Národného cieľa (NC) 2013 v silách nižšej pripravenosti NATO. V rámci operačného plánovania bude cvičenie SLSD17 prepojené v rámci scenára s cvičením trenčianskej brigády bojového zabezpečenia Logex17 a s cvičením Nový Horizont 2017,“ konštatuje major Hracho.

Významnou výcvikovou aktivitou OS SR v tomto roku je vyslanie príspevku do Lotyšska v mesiacoch apríl – jún 2017

v rámci iniciatívy krajín V4 na uistenie východných spojencov (Assurance Measures). V jeho rámci sa príslušníci OS SR zúčastnia aj na cvičení jednotiek bojovej podpory a bojového zabezpečenia Summer Shield 2017 a dvojstranného taktického cvičenia s bojovou strelbou Saber Strike 2017.

Od Estónska po Bulharsko

Okrem tejto spomínanej významnej aktivity sa príslušníci OS SR v priebehu roka zúčastnia aj na ďalších významných cvičeniach. Napríklad Dragon 2017 v Poľsku, Saber Knight 2017 v Estónsku, JRTC 2017 v USA, cvičení vzdušných síl Tobruq Legacy 2017 v Českej republike, Load Difuser 2017 v Maďarsku a Balkan Spartan 2017 v Bulharsku. Ale aj na cvičení špeciálnych síl Noble Jump 2017 a Trident Javelin 2017 a cvičení krízového manažmentu NATO Crisis Management Exercise (CMX) 2017. V súlade so Stratégiou výcviku krajín V4 sa slovenskí vojaci zúčastnia na cvičení Brave Warrior 2017 v Maďarsku.

Cvičenia s medzinárodnou účasťou sa v tomto roku uskutočnia aj vo výcvikových priestoroch a zariadeniach našich ozbrojených síl na území Slovenska. Napríklad Toxic Valley 2017 a Blonde Avalanche 2017, ktoré sú zaradené v pláne cvičení NATO MTEP (Military Training Exercise Programme). Cieľom cvičenia Toxic Valley bude precvičiť odber vzoriek a identifikáciu chemickej bojovej látky v reálnych podmienkach pomocou mobilného a stacionárneho laboratória. Cvičenie Blonde Avalanche bude zamerané predovšetkým na precvičenie procesu operačného plánovania mnohonárodného ženijného práporu a na praktické precvičenie spolupráce medzinárodných jednotiek počas krízovej situácie, spôsobenej povodňami.

Major Hracho zdôrazňuje, že všetky spomínané výcvikové aktivity budú realizované s dôrazom na úlohy spojené s udržaním komplexnej pripravenosti OS SR k zaručeniu obrany Slovenskej republiky a bezpečnosti štátu pred vonkajším ozbrojeným napadnutím cudzou mocou, na plnenie záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná, a spoluúčasti na zachovávaní verejného poriadku a bezpečnosti Slovenskej republiky, jej zvrchovanosti, územnej celistvosti a nedotknuteľnosti hraníc.

Text a foto: Jozef Žiak

Druh súťaže	Termín	Účasť	Miesto
Majstrovstvá OS SR v skalnom lezení	3. - 4.5.	záujemcovia	CV Lešť
Majstrovstvo OS SR „Železný muž“ 13. ročník	10. - 14.5.	záujemcovia	CV Lešť
Majstrovstvá ozbrojených síl SR v cezpoľnom behu	18. - 19.5.	kvalifikovaní	Martin
Memoriál Jozefa Gabčíka	27.5.	prihlásení	Žilina
Majstrovstvá OS SR v letnom biatlone	1. - 2.6.	záujemcovia	Trebišov
Hokejbalový turnaj 13. ročník „OPRAVÁR CUP“	7. - 9.6.	prihlásení	Martin
Majstrovstvá OS SR v raketovej militariáde	19. - 23.6.	prihlásení	Nitra
Majstrovstvá Ozbrojených síl SR v bojovej streľbe	10. - 14.7.	prihlásení	CV Lešť
Memoriál rotmajstra Pavla Dzivého „Fatra March“	16. - 17.8.	záujemcovia	Martin
Medzinárodný vojenský výstup na Kriváň	18. - 19.8.	záujemcovia	Vysoké Tatry
Majstrovstvá OS SR v polmaratóne	2.9.	záujemcovia	Banská Bystrica
XIII. Ročník Majstrovstiev vo výkone služobných psov MO SR	4. - 8. 9.	Vybraný psovodi OS SR	
Majstrovstvá MO SR a GŠ OS SR v tenise	8.9.	prihlásení	Bratislava
Ponitrianska stovka	16. - 17.9.	záujemcovia	Nitra
All rounder 10. ročník	26. - 29.9.	prihlásení	Liptovský Mikuláš
Majstrovstvá OS SR v horskej cyklistike	27.9.	prihlásení	CV LEŠŤ
Vnútrorezortný a medzirezortný plážový volejbal žien	september	prihlásení	Bratislava
22. ročník Majstrovstiev riaditeľa VP v bojovej streľbe – XI. ročník Memoriálu Ľuboša Beláka	október	príslušníci VP, pozvaní	Vlkanová - Hronsek
Košický maratón	október	záujemcovia	Košice
Majstrovstvá OS SR v crossfite	26. - 27.10.	záujemcovia	Liptovský Mikuláš
4. ročník Behu na počesť vojnových veteránov	10. 11.	záujemcovia	Bratislava
Majstrovstvá Ozbrojených síl SR vo vojensko-praktickom plávaní	30.11 - 1.12.	prihlásení	Liptovský Mikuláš
Súťaž o najlepšieho poddôstojníka OS SR za výcvikový rok 2017	v súlade s nariadením NGŠ OS SR	Vybraní prísl.	Bude určené dodatočne
Turnaj v ľadovom hokeji – LIPTOV CUP 2017	18. - 20.1.2018	PrV a z. OS SR	JL Aréna LM

Športové podujatia v roku 2017

Uvedené podujatia organizujú či spoluorganizujú jednotlivé súčasti ozbrojených síl alebo ministerstva obrany, prípadne na nich zabezpečujú účasť. Sú súčasťou Smernice o príprave ozbrojených síl SR vo výcvikovom roku 2017.

Nemálo ďalších športových súťaží organizujú občianske združenia, ktoré majú profesijný vzťah k armáde. Často s nimi spolupracujú aj vojenské útvary. Z tejto kategórie pretekov dávame do pozornosti:

- 8. apríl: Vojenská 50-tka, turistika (aj 25 km), Trenčín
- 22. apríl: Novomestská päťdesiatka – Pochod oslobodenia (aj 20 či 30 km a 65 km na bicykli), Nové Mesto nad Váhom
- 7. máj: Hviezdicový výstup na Javorinu pri príležitosti oslobodenia, Stráňavy, okr. Žilina
- 8. máj: Cyklotúra úcty, Trebišov, Hejce a späť (140 km)
- 13. máj: Strelecký memoriál na počesť padlých v misiách a operáciách, Zvolen
- 24. až 26. máj: Duchovne po stopách hrdinov SNP. Zvolen – B. Štiavnica, Kremnica- B. Bystrica (90 km)
- 27. máj: Strelecké preteky pri príležitosti Dňa mierových síl OSN, Sereď
- 2. jún: Rišianova premsta (na počesť tragicky zosnulého majora Vladimíra Rišiana), cykloturistika, okolie Prešova, (100 km)
- 10. jún: Memoriál poručíka in memoriam Miroslava Frkáňa. hokejbal, Vrútky
- 16. jún: Memoriál plk. Ladislava Maláka, malý futbal, Prešov
- 29. jún: Memoriál poručíka Dušana Paľucha, bojová streľba, Prešov – Cemjata
- 2. až 8. júl aj 6. až 12. august: Vrba – Wetzler memoriál, turistický pochod Osvienčim – Žilina (130 km)
- 29. august: Po stopách SNP na Markovicu, Kolačín pri Dubnici n. Váhom, horský výstup (8 km)
- 11. september: Memoriál Louisa Crosa (francúzsky partizán), Malá Čierna pri Rajci (turistika 13 km, cykloturistika 40 km)
- 23. september: Memoriál plukovníka Štefana Ivana o putovný pohár veliteľa pozemných síl, minifutbal, Sereď
- 16. november: Memoriál brigádneho generála in memoriam Jána Nálepku, vojenský viacboj, Trebišov
- 18. november: Pochod vďaka Tokajík - Stropkov (20 km)
- 14. december: Memoriál rotmajstra in memoriam Patrika Fraštiu, florbal, Žilina
- 18. január 2018 Pochod úcty, Hejce – Borsó a späť, 16 km

Pripravil: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement

Od počítača ku kajaku

Rodičom Jakuba Grigara sa nepozdávalo, že ich 9-ročný syn sedí pridlho za počítačom. V Liptovskom Mikuláši ho mama zobrala na futbal, ale vydržal jeden tréning. Basketbal trénoval dva mesiace. Nasledoval vodný slalom, ktorý ho drží dodnes.

Vlani sa 19-ročný kajakár stal majstrom sveta do 23 rokov, na olympiáde v Riu získal skvelé 5 miesto a minister obrany Peter Gajdoš mu v januári na hodnotiacom galavečere Dukly blahoželal ako najlepšiemu mládežníkovi VŠC.

Jakubov otec hrával futbal, mama volejbal, brata bavil basketbal. Má šťastie že sa narodil v rodine, ktorá zo všetkých síl podporovala jeho športové ambície. „Trénoval som len druhý rok, bolo to v Košiciach, bola strašná zima, cestovala so mnou celá rodina. Tam som vyhral svoj prvý titul žiackeho majstra Slovenska, užívali sme si to všetci spolu, na to nikdy nezabudnem.“

Impulz od Eleny Kaliskej

„V prvom momente nechcel ísť na vodu, bál sa, že sa utopí. No keď v Kanoe Tatra Klub Liptovský Mikuláš dostal svoju loď a pádlo, v tom okamihu si kanál zamiloval. Vyslovene ma lámal, aby sme chodili na vodu aj mimo tréningov,“ spomenie Jakubov otec Richard. Základy ho učili tréneri Ján Vozár a Roman Vajs. Keď sa Jakuba pýtame, ako vnímal, keď v areáli vodného slalomu stretával aj takých borcov ako Michal Martikán či Elena Kaliská, prekvapí nás odpoveďou: „Elene som veľmi vďačný, lebo to bola práve ona, ktorá si ma všimla a venovala mi veľa času.“ Ako sa to stalo? Jakub Grigar chodieval na skupinové tréningy, kde bolo aj zo 20 školákov. Samozrejme, tréneri sa vtedy viac venujú skupine ako jednotlivcom. No keď deväťročný chlapec chodil na vodu aj mimo tréningov a trénoval sám, ujala sa ho olympijská víťazka Elena Kaliská. „Ústretovo a nezištne sa mi popri svojich tréningoch individuálne venovala štyri roky. Myslím, že práve ona mi dala potrebný základ,“ spomenie súčasný zverenec trénera Tomáša Mráza, ktorý sa stal

v Dukle mládežníckym trénerom minulého roka.

Základná škola bola v pohode – predpoludním sedel v lavici a popoludní v kajaku. „Gymnázium ma spočiatku prekvapilo nárokmi, mal som aj problémy, musel som riadne zabráť, ale s pomocou skvelého prístupu učiteľov a vedenia gymnázia, ktoré mi vytvorilo skvelé podmienky pre šport aj vzdelanie, som to nakoniec zvládol,“ usmeje sa. Aktuálne si dal rok voľna, lebo po maturite sa nevedel rozhodnúť pre typ vysokoškolského štúdia. Keď sa ho spýtame, k čomu najviac inklinuje, so smiechom odpovie: „Práve teraz ku gastronómii. Veľmi ma baví variť. Najradšej steaky a iné jedlá z mäsa. Pravda, nie každému všetko čo navarím chutí, ale priateľka vždy rada ochutná.“

Dúšok šťastnej vody

Cez zimu sa juniorský majster sveta venoval najmä kondičke v bežkárskych stopách a v posilňovni. Od 8. februára trénoval s kolegami z Dukly na olympijskom kanáli v Sydney a potom aj v Spojených arabských emirátoch. „Necítim sa ako šampión. Baví ma robiť to, čo som si vybral a chcem to robiť čo najlepšie. Pravdaže verím, že ešte nejaké medaily pribudnú.“

Špeciálny talizman nemá. „Mal som taký rituál, že pred väčšinou pretekov som si do úst nabral dúšok vody a na štarte som ju pre šťastie vyplul späť do kanála. Nuž, v Riu som sa rituálu držal, ale na olympijskú medailu to aj tak nestačilo. Nevadí, 5. miesto je dobré, možno raz bude aj medaila. V každom prípade v júni ma čakajú seniorské majstrovstvá Európy v Slovinsku a v októbri majstrovstvá sveta vo Francúzsku. Držte mi palce.“

Text: Pavol Vitko

Foto: Ján Miškovič

Strieborní lyžiari

Lyžiarky Vojenského športového centra Dukla Banská Bystrica Veronika Velez-Zuzulová a Petra Vlhová 14. februára na Majstrovstvách sveta v zjazdovom lyžovaní vo švajčiarskom St. Moritzi spolu s Andreasom Žampom a Matejom Falatom získali strieborné medaily v súťaži tímov v paralelnom slalome. „Z celého srdca blahoželám našim skvelým lyžiarkam, ktoré opäť dokázali, že patria medzi absolútnu svetovú špičku. Samozrejme, veľká vďaka aj Andreasovi a Matejovi, s ktorými vytvorili takmer neporaziteľný tím,“ povedal minister obrany SR Peter Gajdoš. O štyri dni neskôr – 18. februára – sa Petra Vlhová umiestnila v zjazdovom lyžovaní na svetovom šampionáte vo švajčiarskom St. Moritzi na štvrtom mieste. Veronika Velez-Zuzulová mala pri svojom poslednom štarte na majstrovstvách sveta smolu a v druhom kole vypadla. Preteky opäť ovládla Američanka Michaela Shiffrinová.

Foto: TASR

Strednotratiarka

Študentka 3. ročníka Akadémie ozbrojených síl a členka VŠC Dukla voj. Lucia Vlčáková (č. 47) obsadila na halových majstrovstvách Slovenska v atletike 18. 2. 2017 v Bratislave druhé miesto v behu žien na 800 m. Prekonala svoj osobný rekord v hale oproti minulému roku o deväť sekúnd. Ako uviedla, celú prípravu absolvovala vo veľmi ťažkých podmienkach, vonku v snehu a mraze, ale vyplatilo sa: „Je to zásluha trénera npor. Romana Benčíka z Dukly, ktorý mi v príprave perfektne načasoval formu na tieto preteky. Som vďačná aj akadémii za podmienky, ktoré mi vytvorila na dosiahnutie tohto úspechu.“

(hg)

VÍKENDOVÝ POBYT V SRDCI PIEŠŤAN

- 2 x ubytovanie (2 noci, 3 dni)
- 2 x polpenzia (raňajky - bufetové stoly, večera)
- prvé jedlo po nástupe na pobyt: večera
- záverečné jedlo: raňajky
- Check-in: po 13:00 hod, Check-out: do 10:00 hod
- voľný vstup do vnútorného bazéna (plaveckého)
- voľný vstup do posilňovne
- voľný vstup do multifunkčného ihriska
- wifi free, bezplatné parkovanie

Cena: 79 €/pobyt/osoba

10% zľava na pobyt pri predložení tejto akciovej ponuky na recepcii hotela.

+421 (0) 33 7983 111 repcia.pn@horezza.sk

GRANIT
HOTEL

SMREKOVICA

ROMANTICKÝ POBYT PRE DVE OSOBY

- 2 x ubytovanie (2 noci, 3 dni)
- 2 x polpenzia (raňajky - bufetové stoly a večera)
- jednorazový vstup do GRANIT SPA na 2,5 hodiny
- jacuzzi 30 min s flašou sektu
- GRANIT Cinema (najmenšie a najvyššie položené kino v SR)
- lyžiarsky vlek a klzisko
- posilňovňa, biliard, detský kútik, wifi
- lyžiarsky vlek, multifunkčné ihriská

Cena: 147 €/pobyt/2 osoby

+421 (0) 914 324 188 repcia.sm@horezza.sk

POBYT V TATRÁCH

- 3 x ubytovanie (3 noci, 4 dni)
- 3 x polpenzia (raňajky, večera)
- detský kútik, posilňovňa
- wifi internet v celom hoteli
- biliard, tenis, stolný tenis a stolný futbal
- infocentrum – stála 24 h služba recepcie
- skibus počas zimnej sezóny
- bezplatné parkovanie
- od 20.3.2017 možné zakúpiť za akciové ceny skipasy priamo na recepcii

Cena: 105 €/pobyt/osoba

+421 (0) 52 4422 751 repcia.tz@horezza.sk

POBYT S INTENZÍVNYM KURZOM PLÁVANIA

- ubytovanie na 3 noci, plná penzia
- 11 hodín výučby plávania pod dohľadom kvalifikovaného inštruktora
- neobmedzený vstup do bazéna, posilňovňa
- wifi internet v celom hoteli
- biliard, stolný tenis a stolný futbal
- multifunkčné ihrisko s umelým trávnikom
- bezplatné parkovanie

Cena: od 120 €/pobyt/osoba

- 40%

GRANIT
HOTEL

ZEMPLÍNSKA ŠÍRAVA

+421 (0) 56 6492 571 repcia.zs@horezza.sk

MOBILE™ WORLD CONGRESS

BARCELONA 27 FEB-2 MAR 2017

Sony: z núdze cnosť

Spoločnosť Sony oficiálne počas konania MWC 2017 v Barcelone predstavila nový špičkový smartfón Xperia XZ Premium. V útrobach novinky bude čipset Snapdragon 835, 4 GB operačnej pamäte RAM a 64 GB vnútorného flash priestoru. Špecialitou smartfónu je 5,5-palcový displej so 4K rozlíšením a podporou HDR. Zaujme zvýšená odolnosť voči prachu a vode IP68 či batéria s kapacitou 3 230 mAh. Operačným systémom telefónu s rozmermi 156×77×7,9 mm a hmotnosťou až 195 gramov je Android 7.0. Hlavný fotoaparát je 19-megapixelový (1/2.3" senzor), s LED bleskom, podporou nahrávania 4K videí, optickou stabilizáciou obrazu, PDAF, ultra slow-motion videom (960 FPS). Predná kamera má rozlíšenie 13 MP. Na výber majú byť farby Luminous Chrome aj Deepsea Black. Premiéra sa síce konala v Barcelone, ale do predaja sa má telefón dostať až na jeseň, takže nepoznáme ani jeho navrhovanú cenu.

Energizer je odolný

Známy výrobca batérií Energizer už dlhšie vyrába pod svojou značkou aj odolné mobilné telefóny. V Barcelone predstavil najnovší Energizer Energy E550LTE s 5,5-palcovým FullHD displejom, ktorý chráni nielen tradičné sklo Gorilla glass 3, ale aj tvrdené sklo Asahi. Osemjadrový procesor MediaTek MTK6755 s taktom 2,0 GHz spolupracuje s pamäťou 4 GB RAM. Vnútorné úložisko ponúkne priestor 64 GB a operačným systémom sa stane Android vo verzii 7.0 Nougat. Na zadnej strane zariadenia je dvojica snímačov s 13 Mpx a 8 Mpx rozlíšením, Energy E550LTE je teda prvý odolný smartfón s duálnym fotoaparátom na svete. Vzadu sa nachádza aj snímač odtlačkov prstov. Selfie kamera vpredu disponuje senzorom s rozlíšením 8 Mpx. Energiu zabezpečuje batéria s kapacitou 4 000 mAh, k dispozícii je technológia rýchleho nabíjania MediaTek Pump Express 3.0. Certifikácia IP68 zaručí zvýšenú odolnosť voči vode, prachu aj nárazom. K prednostiam zariadenia patrí údajne aj hrúbka len 11,1 mm. Energy 550LTE bude možné získať už v lete za cenu asi 449 eur.

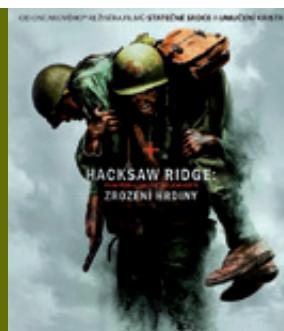
FILM

CEZ KOSTI MŔTVÝCH

V poľsko-českom pohraničí sa usadila penzionovaná inžinierka Janina Duszejko (Agnieszka Mandat), nadšená astrologička a milovníčka prírody. Na čiastočný úväzok učí v neďalekej škole angličtinu, ale zblížiť sa s miestnymi obyvateľmi je ťažké. Väčšinu tvoria vášniví nemilosrdní poľovníci a ostatní sa boja typickej postkomunistickej kriminálno-podnikateľsko-policažno-cirkevno-úradníckej bandy, ktorá drží pevne spolu, ovláda všetko a rozhoduje o každom. A tak sa v lete či v zime poľuje na všetko, čo sa hýbe bez ohľadu na sezónu. Potom začnú poľovníci záhadne umierať: krutý majiteľ líščej farmy, cynický policajný šéf, starosta bez škrupúl, podlízavý farár. Poľsko-nemecko-česko-švédsko-slovenský film Agnieszky Holland ocenili na berlínskom festivale Strieborným medveďom.

VIDEO

HACKSAW RIDGE

Dvoma Oscarmi a jednou cenou britskej filmovej akadémie ocenená vojnová dráma režiséra Mela Gibsona rozpráva príbeh Desmonda Dossa (Andrew Garfield), ktorý síce odmietal vziať do rúk zbraň, no i tak sa počas druhej svetovej vojny stal zdravotníkom 307. pešieho pluku 77. pešej divízie. Ba čo viac – v urputných bojoch o tichomorský ostrov Okinawa neozbrojený zachránil spoza frontovej línie, teda z nepriateľmi obsadeného územia, 75 ranených amerických vojakov, za čo ho vláda USA odmenila Medailou cti. Na DVD a BD snímku s originálnym znením i českým dabingom DTS-HD Master Audio 5.1 sprevádza film o filme Duša vojny, výber nepoužitých a vystrihnutých scén, ale aj pocta Mela Gibsona vojnovým veteránom.

(Bez)nádej menom BlackBerry

Kanadská spoločnosť RIM kedysi žiarila so svojimi manažérskymi smartfónmi BlackBerry jasnejšie ako Apple alebo Samsung. Časy slávy sú preč. Dnes BlackBerry cúva z mobilného biznisu a sústreďuje sa na bezpečnostný softvér. Po štyroch rokoch utlmuje vývoj ambiciózneho a v čase premiéry aj najpokrokovejšieho a najbezpečnejšieho operačného systému BB OS 10. Nevyrába ani telefóny, predáva iným výrobcam mobilov s Androidom licenciu na používanie svojej značky. Nečudo, že sa jej nedarí. Nádeje fanúšikov sa upínali k novému zariadeniu s fyzickou klávesnicou označovanému pôvodne ako Mercury. Na premiére v Barcelone sa už telefón volal Keyone a vyvolal rozporuplné reakcie. Čínska spoločnosť TCL ho obdarila mierami 149,1×72,4×9,4 mm a nezanedbateľnou hmotnosťou 180 g. Na prednej strane má plnohodnotnú QWERTY klávesnicu, ktorá slúži aj ako trackpad a čítačka odtlačkov prstov. Nad ňou je dotykový displej IPS LCD so 4,5 palcovou uhlopriečkou, pomerom strán 3 : 2 a rozlíšením 1 620×1 080 bodov. Smartfón poháňa procesor Snapdragon 625 s frekvenciou 2 GHz, sekunduje mu 3 GB RAM a úložisko s 32 GB. Telefón podporuje Micro SD. Batéria má kapacitu 3 505 mAh, hlavný fotoaparát so snímačom Sony má 12 megapixelov, predná kamera 8 MPx. Za to všetko výrobca pýta odvážnych 599 eur.

Nokia 3310 vstala z mŕtvych

Výplod záchvatu nostalgie, výstrednosti či nefalšovanej hipstérie? Ťažko povedať. Spoločnosť HMD Global, ktorá vyrába smartfóny značky Nokia, priniesla do Barcelony reinkarnáciu kedysi masovo rozšíreného mobilného telefónu Nokia 3310 a získala pozornosť všetkých médií. Nová Nokia 3310 v pestrých žiarivých farbách ponúka pravekú softvérovú platformu Series 30+ a Dual SIM. Nie je to žiadny smartfón, zato sľubuje výdrž až 30 dní v pohotovostnom režime. Disponuje 2,4-palcovým displejom, 2 Mpx fotoaparátom s LED bleskom, Bluetooth 3.0, prehrávačom hudby či 3,5 mm audio jackom. Podporu Wi-Fi či novších generácií mobilných sietí nečakajte. Vstavané úložisko má smiešnych 16 MB, no pomôžu pamäťové karty do 32 GB. Nechýba modernizácia ikonickej hry Snake. Lákadlom pre niekoho môže byť aj pomerne nízka cena 49 eur.

(aš)

KNIHA

DENNÍK OPERÁTORA RADARU

Michal Liščák prežil celkom obyčajný život obyčajného Slováka. Narodil sa roku 1935 v Oščadnici na Kysuciach. Mal osem súrodencov. Vychodil päť ľudových tried a štyri roky meštianky. V roku 1950 nastúpil do Škodových závodov Dubnica nad Váhom, kde sa vyučil za strojného zámočníka. Popri zamestnaní navštevoval jedenásťročnú strednú školu v Ilave. Posledný ročník už absolvovať nemohol, lebo v roku 1955 musel narukovať do mesta Jaroměř. Autentický denník Michala Liščáka zachytáva spomienky na jeho mladosť a roky vojenčiny. „Keď sa mi ho podarilo nájsť v jednej debničke na povale, zistil som, aký je to vzácny dokument obdobia, v ktorom sú aj mená v našich pamätiach už vyhasnuté. Denník sa začína dátumom 28. október 1955,“ povedal o 256-stranovej publikácii z vydavateľstva Ikar jej autor.

VOJENSKÝ HISTORICKÝ KALENDÁR APRÍL

3. apríl

1922 Jozef Visarionovič Stalin sa stal generálnym tajomníkom Komunistickej strany Sovietskeho zväzu

6. apríl

1917 Spojené štáty americké vyhlásili vojnu Nemecku

7. apríl

1942 Žandárska hliadka z Humenného prepadla partizánsky tábor skupiny Pavla Boroša na Pirnágovom vrchu

8. apríl

1912 Narodil sa brig. gen. in memoriam Jozef Gabčík (foto), slovenský vojak, ktorý sa po rozbití republiky dostal do franc. légii, potom slúžil v čs. vojsku v Anglicku. Po absolvovaní výsadkárskeho kurzu bol vysadený pri Prahe s úlohou vykonať spolu s Janom Kubišom atentát na rišskeho protektora R. Heydricha
Národné zhromaždenie Československej republiky novelizovalo branný zákon, dĺžku prezenčnej služby stanovilo na 18 mesiacov, vojaci boli zbavení volebného práva

12. apríl

1877 Rusko vyhlásilo vojnu Osmanskej ríši, vypukla šiesta rusko-turecká vojna

1927 Generál Čankajšek v čínskom Šanghaji uskutočnil prevrat, o deň nato nastolil vládu v Nankingu

14. apríl

1912 Narodil sa genmjr. v. v. Antonín Petrák († 2009), účastník čs. odboja v zahraničí

15. apríl

1912 V severnom Atlantiku sa pri prvej plavbe potopil Titanic

16. apríl

1917 Vladimír Iljič Lenin pricestoval do Petrohradu, aby sa ujal vedenia petrohradského soviету

17. apríl

1937 Narodil sa genmjr. v z. Ing. Ján Repaský (†1998)

18. apríl

1907 Narodil sa genmjr. in memoriam. Alexander Korda (†1958), dôstojník čs. a slov. armády

20. apríl

1977 Zomrel v Myjave genmjr. in memoriam Ján Černek (*21. 2. 1896 Turá Lúka) v čase prvej svetovej vojny čs. legionár v Rusku, potom dôstojník čs. a slovenskej armády, dôstojník 1. ČSA na Slovensku

21. apríl

1967 Niekoľko dní pred voľbami uskutočnil plukovník Georgios Papadopoulos v Grécku vojenský prevrat, ktorým sa na sedem rokov dostal k moci vojenský režim

26. apríl

1937 Lietadlá nemeckej légie Kondor bombardovali španielske baskické mesto Guernica, počas troch hodín zabili vyše 1 600 ľudí

27. apríl

1917 Narodil sa Karol Fraňo (Podbrezová), dôstojník slovenskej armády, povstalecký veliteľ

Zostavila: Mária Stanová, VHÚ

VAŠE STAROSTI... ...NA NAŠU HLAVU

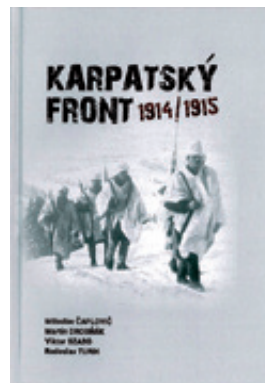
? Som profesionálny vojak. Od jesene minulého roka som dlhodobo práceneschopný. Aký to bude mať vplyv na moje mzdové nároky?

! Zabezpečenie profesionálneho vojaka počas dočasnej neschopnosti na výkon štátnej služby upravuje § 5 až 19 zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Pre určenie druhu dávok nemocenského zabezpečenia poskytovaných profesionálnemu vojakovi je dôležité vedieť dôvod vzniku dočasnej neschopnosti na výkon štátnej služby. Ak dočasná neschopnosť vznikla v dôsledku služobného úrazu alebo choroby z povolania, počas prvých 30 dní je profesionálny vojak zabezpečovaný v zásade rovnako ako pred jej vznikom – poberá rovnaký služobný plat. Ak dočasná neschopnosť trvá viac ako 30 dní, vzniká profesionálnemu vojakovi nárok na náhradu služobného platu vo výške 100 % jeho služobného platu. Dočasná neschopnosť spôsobená služobným úrazom alebo chorobou z povolania nemá žiadny negatívny vplyv na výšku mesačného príjmu profesionálneho vojaka. Ak sa profesionálny vojak stane dočasne neschopným z iných dôvodov, poberá služobný plat v tej istej výške ako pred vznikom dočasnej neschopnosti len počas prvých 10 dní. Od 11. po 30. deň dočasnej neschopnosti má nárok na náhradu služobného platu vo výške 100 % svojho služobného platu. Ale ak jeho dočasná neschopnosť naďalej trvá, po uplynutí 30. dňa mu vzniká nárok na nemocenské. Výška nemocenského predstavuje 70 % čistého denného služobného platu, ktorý sa určí ako podiel súčtu mesačných služobných plátov za predchádzajúci kalendárny rok (po ich znížení o poistné na zdravotné poistenie, nemocenské a výsluhové zabezpečenie a preddavku na daň z príjmu) a počtu kalendárnych dní. V súvislosti s poskytovaním dávok nemocenského zabezpečenia je dôležité uviesť, že sa poskytujú najdlhšie počas podpornej doby, ktorá trvá jeden rok. Ak počas zákonnej podpornej doby nedošlo k uzdraveniu profesionálneho vojaka a existuje odôvodnený predpoklad, že sa tak v najbližších mesiacoch stane, môže MO SR na návrh posudkovej komisie Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia podpornú dobu profesionálnemu vojakovi výnimočne predĺžiť, najviac však o ďalší jeden rok. Ak si profesionálny vojak dočasnú neschopnosť spôsobil v dôsledku požitia alkoholu, omamných alebo psychotropných látok, pri spáchaní úmyselného trestného činu, sebaopoškodením, alebo porušil liečebný režim, dochádza k výraznému kráteniu dávok nemocenského zabezpečenia.

JUDr. Ľubica Fúsková
riaditeľka odboru sociálnej politiky
sekcie ľudských zdrojov MO SR
Foto: Pavol Vítko

Karpatský front

„Napriek tomu, že územie dnešného Slovenska zasiahli priame bojové operácie prvej svetovej vojny len veľmi okrajovo a na relatívne krátky čas v jeho severovýchodných oblastiach (november 1914 – máj 1915), ich intenzita a zákopový charakter si vyžiadali tisíce životov a nespočetné materiálne škody,“ píše v úvode publikácie Karpatský front 1914/1915 plukovník Miroslav Čaplovič, riaditeľ Vojenského historického ústavu a spoluautor knihy. Dielo je výstupom z dvoch vedeckých konferencií, ktoré sa konali vo Svidníku a v Humennom. Na jeho zostavení sa okrem plk. M. Čaploviča podieľali aj Martin Drobňák, Viktor Szabó a Radoslav Turík. Spolu s VHÚ knihu vydal mimoriadne aktívny Klub vojenskej histórie Beskydy z Humenného. V 316-stranovej publikácii sa možno dočítať o účasti „slovenských“ plukov rakúsko-uhorskej armády v karpatskej kampani. Boje o Humenné, Repejov či Solník sú ilustrované súdobými fotografiami a mapami. Ďalšie kapitoly hovoria o vojnovnej propagande v dobovej zemľínskej tlači, no aj o vojenských cintorínoch, ktoré sú smutnou ozvenou bojov vo východoslovenskom regióne. (pv)

Dobrý deň!

V prvom rade sa Vám chcem veľmi pekne poďakovať za článok vo februárovej Obrane, veľmi ma potešil a prekvapil. Škoda, že som o ňom nevedela, mohla som Vám poslať aj fotku hračky s dievčatom, ktoré obrázok kreslilo. Zároveň som sa chcela opýtať na to, čo sa vlastne pri odovzdávaní cien hovorilo na margo tejto háčkovanej hračky. Viem, že niekto spomínal niečo s maskotom. Keď som videla názov článku, myslela som, že tam bude niečo aj o tom. Nevieť kto organizuje výtvornú súťaž Vojaci očami detí, ale ak by bol záujem o spoluprácu, možno by sme sa vedeli dohodnúť na tom, že prvé miesto by vždy vyhralo aj cenu v podobe uháčkovanej hračky z víťaznej kresbičky. Popríklad ak by bol záujem aj vytvoriť nejakého maskota alebo niečo podobné.

V prílohe posielam aj fotky dievčatka s hračkou.

Prajem pekný deň.
npor. Ing. Martina Gromová
Náčelník skupiny muničných štandardov
Centrum testovania munície Nováky

Porota lanského ročníka súťaže Vojaci očami detí síce obrázok Psodod od Viktórie Hubkovej zo ZŠ na Karloveskej ulici v Bratislave vybrala do finále, ale napokon sa neumiestnil na žiadnej z prvých troch priečok. Pretože sa nám v redakcii veľmi páčil, rozhodli sme sa uverejniť ho na obálke júlovej Obrany. Dodnes nám spríjemňuje náladu na výstavke v priestoroch kancelárie ministra na štvrtom poschodí hlavnej budovy MO SR na Kutuzovovej ulici v Bratislave.

(red)

Nedostali ste Obranu?

Zmenili ste adresu?

Potrebuje odoberať iný počet výtlačkov?

Ozviť sa nám na telefón 0960 31 29 84
alebo mail obrana@mod.gov.sk

MILITARY ENGLISH

NFIU & CO.

Pripravila Nadežda Kochmanová • Foto: NATO

At the 2014 Wales Summit, heads of states and governments of NATO Member Countries agreed to implement the biggest reinforcement of NATO's collective defense and to further strengthen the Alliance's deterrence and defense posture with an enhanced forward presence on its eastern and southeastern flanks and a framework for NATO's adaptation in response to growing challenges and threats emanating from the south.

To reinforce the readiness and the rapid deployment of these forces, NATO Allies decided to set up eight small headquarters or NFIUs (NATO Force Integration Units) in the eastern part of the Alliance to support collective defense planning, facilitate coordinating training and exercises as well as warehouse equipment and supplies.

The first six multinational NFIUs were established in Bulgaria, Estonia, Latvia, Lithuania, Poland and Romania, and inaugurated in September 2015, constituting a visible and persistent NATO presence in these countries. Subsequently, two more NFIUs were inaugurated in Hungary and Slovakia. The recent opening of the final NFIU in Slovakia demonstrates that the implementation of the Readiness Action Plan (RAP) which ensures the Alliance is ready to respond swiftly and firmly to new security challenges, is on track and on time.

NFIUs are small headquarters that will facilitate the rapid deployment of the VJTF (quick-reaction Very High Readiness Joint Task Force) and Allied follow-on forces. They are being staffed by about 40 national and NATO specialists and their task is to improve cooperation and coordination between NATO and national forces, as well as to prepare and support exercises and any deployments needed.

NFIUs constitute a part of so-called adaptation measures - longer-term changes to NATO's forces and command structure which will make the Alliance better able to react swiftly and decisively to sudden crises. They include the "spearhead force" of VJTF employing around 20,000 troops, of which about 5,000 are ground troops (the force is now operational and is able to begin deployment within 2-3 days wherever it is needed) and the NATO Response Force (NRF),

which is a highly ready and technologically advanced multinational force made up of land, air, maritime and Special Operations Forces components that the Alliance can deploy quickly. The NRF now consists of about 40,000 personnel - a major increase from the previous level of 13,000. Its size is dependent on the task it is needed for.

The VJTF and NRF forces are based in their home countries, but able to deploy from there to wherever they are needed for exercises or crisis response. Leadership and membership of the VJTF and NRF rotate on an annual basis. The VJTF participated in its first deployment exercise in Poland in June 2015 and was tested again during Trident Juncture 2015, which was conducted with over 36,000 troops mainly in Italy, Portugal and Spain.

QUESTIONS:

1. Čo je to NFIU a prečo máme tento tím aj na území SR?
2. Kto tvorí personál NFIU a koľko ich je?
3. Čo je hlavná úloha NFIU?

GLOSSARY

- **reinforcement** /ˌriːnˈfɔːsmənt/ - posily;
- **deterrence** /dɪˈtərəns/ - odstrašenie ; • **posture** /ˈpɒstʃə/ - pozícia, postoj; • **flank** /flæŋk/ - krídlo (vojenské); • **emanating** /ˈeməneɪtɪŋ/ - vyžarovať, vychádzať (z niečoho); • **facilitate** /fəˈsɪlɪteɪ/ - napomáhať; • **staffed** /stɑːft/ - obsadený personálom; • **spearhead** /ˈspɪəhed/ - popredný, hrotový.

pplk. Juraj Sitaš
dekan veliteľstva Poz. síl
OS SR
Trenčín

DUCHOVNÉ SLOVO

Ostražitosť

Jeden vodič mi rozprával, ako kúpil auto, ktoré má automatickú prevodovku a má „tisíc“ bezpečnostných prvkov. Veľmi dobré auto. Pýtal som sa, ako zvláda potom prechod na vedenie služobného auta s manuálnou prevodovkou a bez tých bezpečnostných prvkov.

Odpoveď ma neprekvapila – veľmi ťažko, lebo vo svojom aute sa spolieha na komfort, ktorý mu z tohto pohľadu horšie služobné autá nedávajú. Napríklad, skúsil zaradiť jednotku bez stlačenia spojky.

Možno s tým, čo napíšem, nebudete súhlasiť, ale je nám dnes dobre. Možno nie až tak veľmi dobre, ako štátom západne od našich hraníc, ale dobre. Lenže to „dobre“ nás vedie k strate veľmi dôležitej ľudskej vlastnosti (okrem iných), a tou je ostražitosť.

Aj Židom bolo v egyptskom otroctve dobre, možno až veľmi dobre. Napriek tomu, že to bola pre človeka neprijateľná pozícia v spoločenskom zaradení. Čo už. Zvykli si. Aj Egyptanom bolo dobre. Mal na nich kto otročiť.

Vyslobodzovanie bol ťažký proces. Museli prísť rany. Boľavé. To „dobre“ má zradnú moc, a tou je zatvrdilosť srdca, spôsobená stratou ostražitosti. Židia sa síce sťažovali na otroctvo, ale neverili Mojžišovi a sami sa povstať báli.

Na faraóna i na deti Izraela mala každá ďalšia rana akoby silnejší účinok. Jedno srdce sa ranami viac zatvrdzuje a srdce druhých sa stáva radostnejším. Poučením pre Židov bude, že už len obyčajné rozjímnanie o Bohu oslobodzuje srdce.

Pre faraóna to bude poznaním, že zotročovanie druhých, slúženie sebe samému a považovaním seba samého za boha človeka postupne „odstriháva od života“, až mu srdce skamenie úplne a utopí sa v mori.

Počet rán, pri ktorých začne faraónove srdce kamenieť, je presne taký, ako počet rán, keď sa srdce Izraelitov začína oslobodzovať. Faraón neprichádza o svoju slobodu, iba zažíva dôsledky svojej arogancie a svojich ambícií.

Poučenie je jednoduché: nestraťiť ostražitosť. Odmietanie uznať nad sebou čokoľvek sväté a považovanie sa za bohov spôsobuje, že srdce sa premieňa na kameň. Druhé poučenie: ak ste ochotní pripustiť, že ste otrok, že ste si to sami vybrali a že nad vami je Boh, ktorý chce aby ste boli slobodní a mohli „služiť na púšti“, potom sa ťažké srdce odlepí a vznesie na krídlach.

Zrak a počítač

Dnes je nás mnoho, čo trávime pomerne veľa času prácou s počítačom. Aby sme neurazili užívateľov iných elektronických zariadení, myslíme aj na nich.

Je dokázané, že pri sústredenej práci tri až štyrikrát menej žmurkáme. Vplyvom vertikálneho pohľadu na monitor sa zväčšuje plocha odkrytého povrchu oka. V dôsledku toho oko rýchlejšie osychá a ľahko sa môže dostať pocit suchosti v očiach.

Slzný film

Pozrime sa bližšie na náš slzný film. Jeho úlohou je zaistiť hladký refrakčný povrch rohovky, a tým prispieť ku komfortu ostrého videnia. Predstavuje ochranu rohovky, má antibakteriálny efekt a zabezpečuje výživu prednej vrstvy rohovky.

Slzný film sa skladá z troch vrstiev. Lipidovej (olejovej) – na jej tvorbe sa podieľajú Meibomské žliazky uložené na okraji mihalníc, vodnej – produkujú ju prídavné slzné bunky v hlbokom záhybe spojovky (tzv. bazálna sekrécia slz) a mucínovej vrstvy z pohárikových buniek spojovky. Olejová vrstva zabráňuje odparovaniu vodnej vrstvy a mucínová vrstva umožňuje priľnutie vodnej vrstvy na rohovku.

Obsah kyseliny v slznom filme zo vzduchu ovplyvňuje výživu rohovky (fajčiari a ľudia pohybujúci sa v zafajčenom prostredí pozor!).

Z toho vyplýva, že narušením slzného filmu sa môžeme dopracovať k pomerne vážnym subjektívnym ťažkostiam s možnosťou zhoršeného videnia.

Na kvalitu slzného filmu majú vplyv aj niektoré ochorenia, užívanie liekov typu antihistaminík (na alergiu), antihypertenzív (pri liečbe vysokého krvného tlaku), antidepresíva, či hormonálna antikoncepcia. Nesmieme zabúdať na vplyv vonkajšieho prostredia, príliš suché a klimatizované prostredie umocňuje odparovanie vodnej zložky slz.

Očný špecialista môže verifikovať stabilitu slzného filmu napríklad TBUT (tear break up time) testom. Narušenie filmu (roztrhnutie) skôr ako za desať sekúnd je patologické.

Na predchádzanie aj liečbu ťažkostí suchého oka volíme kvapky z radu umelých slz, najlepšie bez pridaných konzervačných látok. Pozor na kvapky „proti unaveným očiám“ s obsahom látky na stiahnutie ciev. Oko síce rýchlo odčervenie, ale časté kvapkanie mu neprospieva.

Umelé slzy sú voľne dostupné v lekárnach.

Syndróm počítačového videnia

Pri práci s počítačom (práca na bližšiu vzdialenosť) zaťažujeme očné svaly. Ich únavou môže dôjsť až k dvojitému videniu. Môžeme vnímať tlak až napätie v oblasti očí alebo bolesť hlavy.

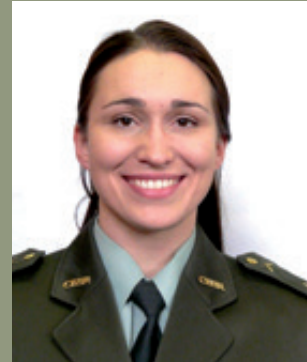
Preto volíme správnu vzdialenosť od počítača (asi 60 cm, vystretá paža), priame umiestnenie monitora, aby nedochádzalo k jednostrannému preťažovaniu svalových skupín. Horný okraj monitora je dobré umiestňovať o niečo vyššie nad, resp. do úrovne očí.

Prispôbojeme si veľkosť písma podľa vlastnej potreby. Práca s kvalitným (flicker free) monitorom by mala byť dnes už samozrejmosťou.

Na vnímanie obrazu z monitora má vplyv aj správny rozptyl svetla. Osvetlenie pracovnej plochy by nemalo spôsobovať odlesky a odrazy svetla od nej. Denné svetlo z okna je lepšie mať z boku na monitor, nie

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

por. Štefánia Dobozová
21. zmiešaný
mechanizovaný prápor
Trebišov

FLOW – šťastie v plynutí

„Najlepšie momenty v našich životoch nie sú pasívne chvíle, keď oddychujeme. Najlepšie momenty zvyčajne prichádzajú pri dobrovoľnej snahe ľudského tela a mysle dosiahnuť niečo ťažké a hodnotné na hranici vlastných síl.“ Tieto vety z úst autora Mihalya Csikszentmihalyiho dobre vystihujú význam pojmu „flow“, teda „plynutia“. Je to stav úplného pohltienia určitou činnosťou, najmä takou, ktorá v sebe zahŕňa kreatívne prvky. Počas stavu „plynutia“ sa cítite silný, bdely, máte situáciu pod kontrolou, ste na vrchole schopností, zabúdate na čas. Celé vaše JA je zapojené. Prestanete vnímať okolitý svet a sústredíte sa len na jednu konkrétnu činnosť. Samotná cesta k cieľu je pre vás potešením a odmenou. Niektorí milujú pocit pri behu, keď sa mu „vypne“ hlava a telo beží samo. Iný sa môže celým vedomím ponoriť do rekonštrukcie domu či opravy motorky. Sami sa zamyslíte nad tým, kedy naposledy ste zažili „plynutie“ a ako ste sa pri tom a po tom cítili. Aby ste mohli dosiahnuť stav „plynutia“, mali by byť splnené určité podmienky:

1. Určíte si jasné ciele, ktoré pre vás predstavujú výzvu, kladú nárok na vaše schopnosti, ale šanca dokončiť ich je dostatočne vysoká.
2. Mala by byť prítomná jasná a okamžitá spätná väzba, na základe ktorej viete reagovať na meniace sa požiadavky a vzápätí prispôbiť svoj výkon na udržanie stavu „flow“.
3. Musíte mať dobré povedomie o probléme (úlohe), o tom, čo robíte, ako to máte robiť a kam sa prípadne obrátiť, ak budete potrebovať pomoc.
4. Je dôležité poznať svoje schopnosti a veriť im, že vám pomôžu dokončiť úlohu.

Vlastne sa usilujeme dosiahnuť kontrolu nad vedomím prostredníctvom ovládania prežívania, čo vplýva aj na kvalitu života. Tá okrem iného závisí od vnútornej harmónie a vnímania zmyslu života. Nedostatok vnútorného poriadku môže viesť k tomu, čo niektorí nazývajú existenciálny strach, pocit, že život nemá zmysel a nestojí za to ďalej žiť. Chaosu mysle sa môžete vyhnúť návykmi, ktoré kontrolujú duševné procesy. Je dôležité žiť v prítomnosti, neľutovať minulosť a neobávať sa o budúcnosť, lebo vtedy uniká krása prítomných okamihov. Venujte sa dôležitým činnostiam na sto percent, vtedy sa môžu stať potešením a naplniť váš život pocitom zmysluplnosti.

spoza neho. Jas obrazovky a okolia by mali byť približne rovnaké. Adaptácia oka pri vysokom rozdiely jasu je únavná.

Preto očiam dožičme pauzu, zaostríme na inú vzdialenosť, najlepšie zahľadieť sa von z okna.

Sed pred počítačom s predsunutou hlavou zaťažuje krčnú chrbticu, následkom môže byť bolesť šije a pliec a bolesť vnímaná aj za očami.

Pre súbor ťažkostí viazaných s dlhodobějšíu prácou s počítačom existuje pomenovanie tzv. Computer Vision Syndrome (syndróm počítačového videnia). Pacienti sa sťažujú na rozmazané videnie, dvojité videnie, zvýšenú citlivosť na svetlo, dočasné zhoršenie vnímania farieb, začervenanie a pálenie očí, svrbenie očí, pocit suchosti očí, nadmerné slzenie, pridávajú sa príznaky celkovej nepohody ako bolesť hlavy, krku, ramien, závraty, podráždenosť, celková únava, spaivosť.

Takmer u 90% ľudí pracujúcich s počítačom viac ako tri hodiny denne je vysoká pravdepodobnosť výskytu týchto ťažkostí.

Nebľahá modrá zložka

Nedá mi nespomenúť vplyv modrej zložky svetla na sieťnicu (415 – 455 nm) emitovanej aj LED a CFL osvetlením; prirátaním osvetlenia z monitorov počítačov, tabletov, televízorov a smartfónov je riziko dosiahnutia kumulatívnej dávky škodlivej pre oči vyššie. Pôsobenie tohto svetla na sieťnicu (špeciálne na bunky pigmentového epitelu sieťnice) sa dáva do súvislosti s výskytom vekom podmienenej degenerácie makuly. Toto ochorenie je viazané na vyšší vek, no v poslednom období nález ani u päťdesiatročných nie je nezvyčajný.

Na záver si teda urobme jasný prehľad preventívnych opatrení.

- Robme si prestávky aspoň po dvoch hodinách práce, zaostríme oči na inú vzdialenosť.
- Monitor umiestnime do vzdialenosti natiahnutej paže, horná hrana monitora mierne nad úrovňou alebo v úrovni očí (menšie obrazovky nie sú najvhodnejšie na celodennú prácu).
- Eliminujeme odlesky v pracovnom prostredí a vyvarujeme sa vysokému rozdielu jasu medzi obrazovkou a okolím.
- Dbajme na správny sed.
- Dôkladne vlhčíme oči.
- Jedzme vyváženú stravu, dodržiavame pitný režim, zvýšme príjem luteínu, majme dostatok spánku a pohybu na čerstvom vzduchu.

Nezabúdajme ani na prehliadky u očnému lekárovi, symptómy nepodceňujeme.

Text: MUDr. Hedviga Miková
očná ambulancia, Nemocnica svätého Michala, a. s., Bratislava

Slováci po februári 1948

Antonín Novotný

Otázku primeraného zastúpenia Slovákov vo velení ČSLA po februári 1948 výrazne ovplyvňovali subjektívne postoje najvyšších armádnych i straníckych funkcionárov. Protislovenskými postojmi bol známy najmä prezident a prvý tajomník ÚV KSČ Antonín Novotný.

V kontexte výstavby veliteľského zboru oddaného diktatúre proletariátu zostal slovenský aspekt na periférii záujmu. Zo slovenskej otázky sa stala „len“ otázka národnostná, ktorej ponímanie sa v roku 1966 rozšírilo aj o ďalšie národnosti. V dôsledku ich zanedbateľného podielu však ostávala dominantnosť štátnotvorných národností naďalej určujúca. Jediným vážnym problémom zostalo upravenie ich vzájomného pomeru.

Kedže ČSLA bola jedným z kľúčových mocenských nástrojov KSČ, popredné miesta mali zastávať osoby, ktoré boli zárukou lojality. Ako problém sa javil nedostatok slovenských dôstojníkov, ktorí by neboli „kompromitovaní“ službou v slovenskej armáde. Odchod vysokých dôstojníkov s nevhodnou „kádrovou minulosťou“ bol teda zákonný, hoci ohrozoval profesionálnu úroveň veliteľského zboru. Do roku 1955 klesol podiel Slovákov len medzi generalitou pod 5 % a podobne vyzeralo aj ich zastúpenie na MNO a GŠ. Kľúčovým sa v roku 1956 ukázalo stanovenie individuálneho prístupu v hodnotení Slovákov, ktorých minulosť bola spojená s bývalou slovenskou armádou. Výsledkom bola ich diferenciacia do dvoch skupín. K prvej patrili všetci, ktorí boli do nej mobilizovaní, resp. povolani do výkonu základnej služby, t. j. „kteří vykonávali službu se zbraní více méně dobrovolně“. U nich nebola služba ani účasť na východnom fronte považovaná za kádrovú chybu. Druhu tvorili tí, ktorí „si vyvolili službu se zbraní v ruce dobrovolně za svoje po-

volání“. Za kádru bezchybných sa v nej pokladali len tí, ktorí sa činnosťou v slovenskej armáde nekompromitovali a ktorí „včas využili najbližší příležitost-

ti a zapojili se do aktivního boje proti fašismu“. Dôležité bolo tiež posúdenie skutočnosti, ako sa zapojili do boja proti fašizmu. Dôraz sa kladol na rozlišovanie v tých prípadoch, kde sa vojaci vzdávali sovietskym vojenským a partizánskym jednotkám z vlastnej vôle, teda nezištne a kde vypočítavo, vidiac v tom „pro sebe nejvýhodnější východisko především v období vítězných ofensiv Sovětské armády“.

Podiel Slovákov v dôstojníckom zbore i na priek tomu vzrástol do roku 1968 len na 20 %, o takmer 10 % menej ako predstavoval podiel Slovákov na národnostnej štruktúre obyvateľstva štátu. V snahe kozmeticky odstrániť najviditeľnejšie anomálie v národnostnom vývoji sa maximálna pozornosť venovala ich zastúpeniu v najvyššom velení. Situácia bola kompenzovaná predovšetkým v radoch generality, kde bolo možné, vzhľadom na jej obmedzenú početnosť, aplikovať politiku kozmetických úprav najjednoduchšie a najefektívnejšie. Počet Slovákov sa z roka na rok umelo navyšoval a ak sa ešte v roku 1958 podieľali na jej počtoch 10 %, do roku 1968 to už bolo 23 %. Ich priemerný podiel pri menovaní do generálskych hodností zasa vzrástol z 8 % na 33 %. „Kozmetické zásahy“ sa stali základnou formou kádrovej práce so Slovákami vo vyššom veliteľskom zbore a obzvlášť medzi generalitou, prakticky kompenzujúcou a zastierajúcou nedostatočný národnostný stav tak v hodnostnom rozložení, ako aj v jednotlivých zložkách vojenskej správy. Vďaka straníckemu pragmatizmu sa výraznú početnú naplnenosť darilo dosahovať aj v ústredných orgánoch vojenskej správy, kde z hľadiska obsadenia rozhodujúcich funkcií na najvyšších stupňoch velenia presiahol slovenský prvok do roku 1968 úroveň 30 %. Jeho umelosť však potvrdzovalo to, že boli ustanovovaní do funkcií bez akejkoľvek veliteľskej právomoci.

Text: Mgr. Alex Maskalík, PhD.
vojenský historický ústav Bratislava

Alexander Mucha (1919 – 1971)

Západnými vojenskými odborníkmi hodnotený ako jeden z najschopnejších a odborne najprípravenejších generálov ČSLA. Za vojny sa ako poddôstojník slovenskej brannej moci zúčastnil bojov na východnom fronte, potom príslušník 1. čs. armádneho zboru v ZSSR. Dôstojník z povolania od roku 1947, absolvent vysokých vojenských škôl vo Varšave a v Moskve. Postupne náčelník štábu a veliteľ divízie, neskôr v ročných intervaloch náčelník štábu a zástupca veliteľa 1. armády (genmjr. 1959), v rokoch 1960 – 1964 jej veliteľ. Do roku 1968 rektor Vojenskej akadémie Antonína Zápotockého v Brne (genpor. 1966) a potom až do svojej neobjasnenej smrti náčelník Hlavnjej správy pozemných vojsk MNO – zástupca ministra národnej obrany.

Konkurent nemeckého Flaku

V roku 1981 pribudol do múzea vo Svidníku ťažký 85 mm protiletadlový kanón vz. 44 (KS-18). Múzeum ho získalo z Vojenského opravárenského závodu – Moldava nad Bodvou. Dnes je umiestnený vo Svidníku, v parku neďaleko budovy vojenského múzea.

V období medzi prvou a druhou svetovou vojnou letectvo výrazne posilnilo. Preto už v tridsiatych rokoch museli veľmoci pracovať na vývoji protiletadlových zbraní.

Proti lietadlám i tankom

Postupne na význame získavali zložky protivzdušnej obrany, ktorých hlavnou výbrojou boli protiletadlové kanóny. Medzi najvýznamnejšie protiletadlové zbrane v Európe patrili nemecký kanón Flak 18/36/37/41 kalibru 88 mm a sovietske KS-12/18 kalibru 85 mm (vzor 39 a 44). Obe zbrane sa osvedčili na bojiskách druhej svetovej vojny. A to nielen v boji proti lietadlám, čo bola ich primárna funkcia, ale aj proti tankom a obrneným cieľom. Sovietska zbraň bola na rozdiel od nemeckej výroby jednoduchšia.

85 mm PL kanón vz.44 (označovaný aj ako KS-18) bol dôstojným nástupcom 85 mm PL ka-

nóna vz. 39 (počas vojny ich ZSSR vyrobil vyše 13-tisíc kusov pod označením KS-12). Práve ten predstavoval vo vojnových rokoch jadro sovietskeho protiletadlového delostrelectva. KS-18 vznikol v konštrukčnej kancelárii Kalininovho Závodu č. 8 vo Sverdlovsku. Kanón mal zmenený systém poloautomatického nabíjania, automatickú reguláciu rýchlosti sledovania cieľa a zjednodušené jednotlivé súčasti. Jeho výroba sa po úspešných skúškach začala vo februári 1944. Hlaveň kanóna tvorená monoblokom bola vybavená ústovou brzdou, ktorá pohlcovala zhruba 30 percent energie záklzu. Konštrukcia nového kanóna KS-18 využila všetky dobré vlastnosti KS-12, skonfrontovala ich s vojnovými poznatkami. Kanón bol umiestnený na štvorkolesovej lafete, z ktorej sa nikdy nesnímal. Pri zaujatí palebného postavenia lôžko lafety pokleslo na zem. Postupne sa KS-12 (KS-18) stal základom veľkej rodiny kanónov kalibru 85 mm. Napríklad protitankového kanóna D-5, umiestneného v SU-85, D-5T, ktorý využívali legendárne tanky T-34/85. Neskôr vznikol ťahaný 85 mm protitankový kanón D-44. Protiletadlové kanóny KS-12 a KS-18 sa používali najmä v armádach členských štátov Varšavskej zmluvy ešte dlhé roky po druhej svetovej vojne. Tie už boli napojené na pokročilejšie systémy riadenia paľby, ktorých súčasťou boli aj rádiolokátory.

Bojoval aj vo Vietname

Po roku 1945 riešilo aj Československo problematiku účinnej protivzdušnej obrany. K dispozícii malo len osvedčené, no zastarané 37 mm PL kanóny vz. 39, ktoré mal vo výzbroji 1. Čs. armádny zbor. Preto sa ešte roky po vojne využíval korisťný materiál, ktorý zanechala na území Československa nemecká armáda. Významné posilnenie protiletadlovej obrany predstavoval až sovietsky 85 mm protiletadlový kanón vz. 44 (KS-18). Bol urýchlene zavedený do čs. výzbroje a vďaka kúpenej licencií zo ZSSR taktiež do výroby. Sovietsky poloautomatický kanón so sklznou hlavňou lafetovaný na krížovej lafete s neoddeliteľným podvozkom sa vyrábal v plzenskej škodovke a náboje doň v Považskej Bystrici. Ako ťahač sa v čs. armáde využíval napríklad nákladný automobil T-111. Kanón bol cenným prínosom pre protivzdušnú obranu. Najmä pre svoju nízku váhu (5 000 kg v palebnom postavení) a vysoký dostrel (výškový 12 300 m) sa využíval pri protiletadlovej obrane. V Československu sa kanón verejnosti prvýkrát predstavil na pražskej Letnej 9. mája 1956. Zbraň bola prioritne určená na vzdušné ciele, na ničenie osvetľovacích bômb a vzdušných výsadkov. V prípade potreby sa dala použiť aj na strelbu na pozemné ciele. Z výzbroje ČSLA bol kanón vyradený koncom 60. rokov 20. storočia.

Veľké množstvo kanónov KS-18 využívala vietnamská armáda proti letectvu USA.

Takticko - technické údaje

Kaliber:	85 mm
Dĺžka hlavne:	50740 mm
Najväčšia počiatočná rýchlosť strely:	885 m/s
Maximálny dostrel do diaľky:	18 000 m
Maximálny dostrel do výšky:	12 300 m
Účinný dostrel do výšky:	11 600 m
Hmotnosť strely:	od 9,2 kg
Rozsah odmeru:	360°
Rozsah námeru:	od -3° do +82°
Hmotnosť v palebnom postavení:	5 000 kg
Maximálny počet výstrelů za minútu:	20
Obsluha:	7 - 8 mužov

Informácie o otváracích hodinách Vojenského múzea nájdete na webovej stránke www.vhu.sk

Text a foto: Mgr. Gabriel Blaško
VHÚ-VHM-Mo Svidník

Ťažký 85 mm protiletadlový kanón vz. 44 (KS-18) zo zbierok Vojenského historického múzea – Múzejného oddelenia Svidník